DE

časopis slovenskih delavcev

št. 27

Glavni urednik Marjan Horvat

Odgovorni urednik Ciril Brajer

Telefon: 313-942

Naročnina in prodaja: 321-255

Telefaks: 311-956

Naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana

Ljubljana, 23. junija 1994, št. 27, letnik 53, cena 175 SIT

DELOVNO OBELEŽJE

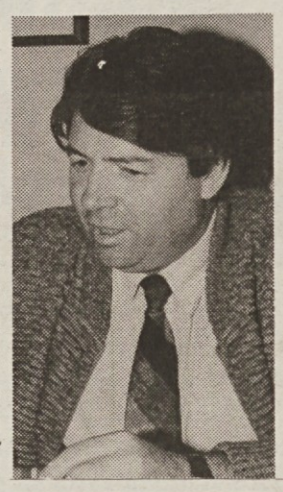

Sindikat delavcev energetike Slovenije bo svoje lanskoletno intenzivno mednarodno delovanje v letošnjem letu nadaljeval s še enim pomembnim mednarodnim dogodkom – mednarodno konferenco sindikatov energetike srednjeevropskih držav. Skupaj s FNLE CGIL Italije jo 23. in 24. junija organizira v Kranjski Gori.

Konferenca ima povsem delovno vsebino, saj si bomo sindikati na njej izmenjali sindikalno-politična stališča in poglede na energetsko politiko srednjeevropskih držav. S procesi, ki tečejo v Zahodni in Vzhodni Evropi, doživlja spremembe tudi energetska politika, te spremembe pa vplivajo tako na uporabnike električne energije kot na ekonomski in socialni položaj delavcev v energetiki. Sindikati nočemo biti le opazovalci dogajanj, ampak želimo v njih aktivno sodelovati. K temu želimo prispevati tudi z organizirano konferenco.

Ivo Miglič
sekretar ROS delavcev energetike Slovenije

VELIKA DELAVSKA SOLIDARNOST

stran 2

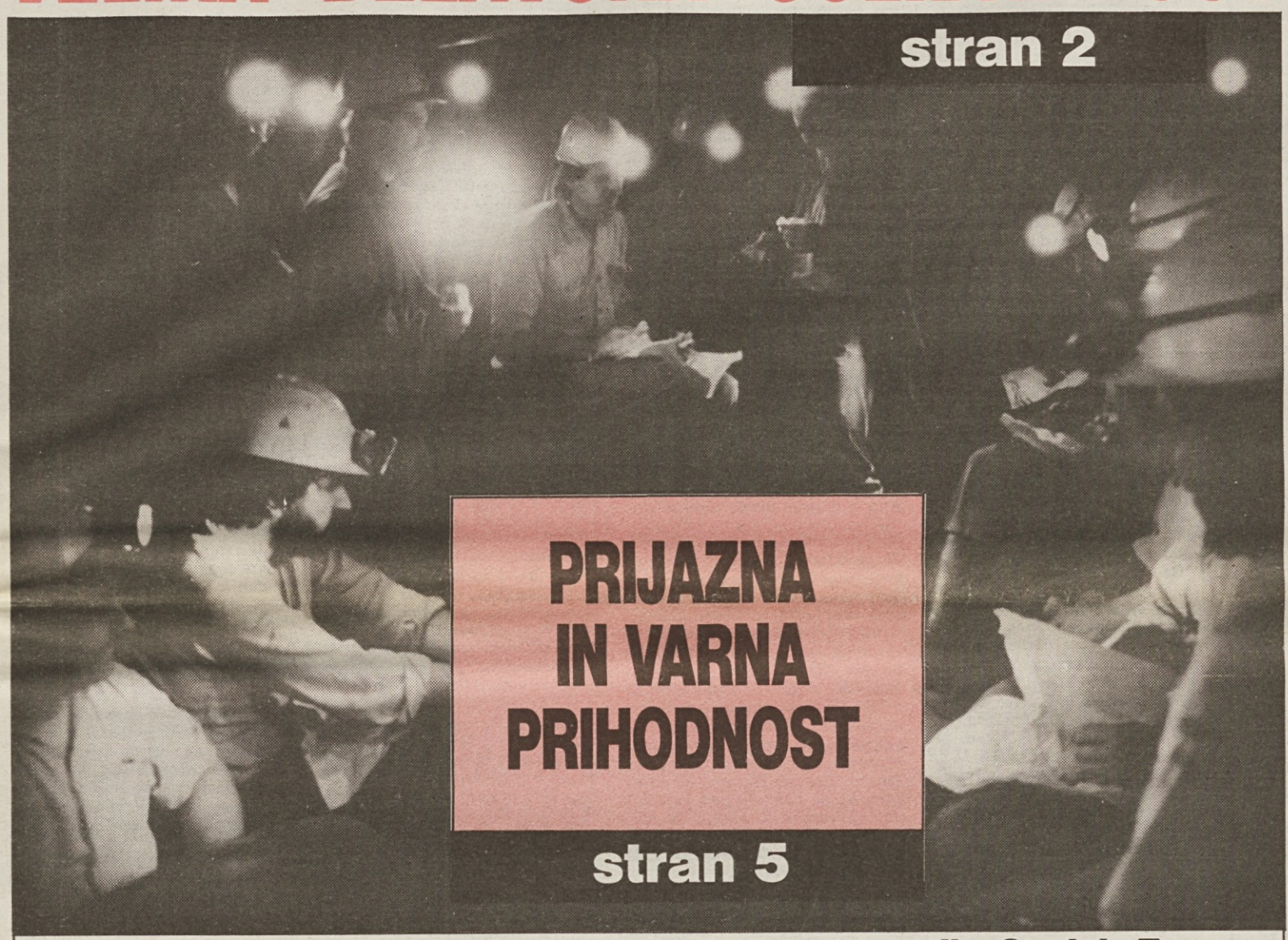

PRIJAZNA IN VARNA PRIHODNOST

stran 5

Pred prvo mednarodno konferenco sindikatov energetike Srednje Evrope

DE, sreda, 14⁰⁰

Novi zakon o zajamčenih plačah

Državni zbor je ta teden po dolgotrajnih pritiskih sindikatov sprejel novi zakon o zajamčenih plačah. Te plače, ki so podlaga za izračunavanje številnih socialnih prejemkov, bodo po novem znašale 27. 560 tolarjev bruto oziroma 1.000 več kot dozdaj. Višina zajamčenih plač je izenačena s plačo za 1. tarifni razred po splošni kolektivni pogodbi za negospodarstvo. Zajamčene plače se bodo usklajevale enako kot plače po Dogovoru o plačni politiki. To pomeni, da se bo pri usklajevanju upoštevala rast drobnoprodajnih cen v trimesečnem obdobju po posebni degresivni lestvici.

Predlog zakona je pripravil odbor za delo pri državnem zboru in upošteval tudi amandmaje Svobodnih sindikatov; ob sprejetju zakona je državni zbor zadolžil vlado, naj pripravi povsem nov zakon o minimalnih plačah. Ta zakon naj bi končno rešil dilemo, ali so zajamčene plače socialni korektiv ali minimalno plačilo, ki omogoča preživetje zaposlenih.

Miloš Pavlica, ki je aktivno sodeloval pri pripravi zakona o zajamčenih plačah, pričakuje, da bo pripravil ekonomsko-socialni svet zasnovo zakona o minimalnih plačah. Pavlica upa, da bo ta novi zakon omogočil izenačitev minimalnih plač s plačo za 1. tarifni razred po kolektivnih pogodbah.

●

Gospa
Rina KLINAR,
ministrica za delo, družino
in socialne zadeve
Republike Slovenije

Spoštovana!

Dovolite nama, da Vam ob vaši izvolitvi na mesto ministrice zelo pomembnega in odgovornega resorja v Vladi Republike Slovenije iskreno in prisrčno čestitava v imenu največje sindikalne organizacije na Slovenskem. Prepričana sva, da se boste nalog, ki so pred Vami, lotili z vsem svojim znanjem in izkušnjami v korist delavk in delavcev oziroma državljank in državljanov Slovenije.

To delo ste prevzeli v času, ko Republika Slovenija še ni postala resnično socialna država, ko v njej vsakodnevno kršijo pravne in socialne pravice delavk in delavcev in ko je tudi v evropskem merilu visoka brezposelnost. Prepričana sva, da bi se dalo te probleme učinkoviteje razreševati s sodelovanjem vseh partnerjev, med katerimi so pomemben člen tudi sindikati.

Zato Vam, spoštovana ministrica, predlagava čimprejšnji pogovor z vodstvom Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, na katerem bi izmenjali poglede o navedenih problemih. Iskreno upava, da boste za ta pogovor našli čas in nas o datumu čimprej obvestili.

Sindikalni pozdrav!

mag. Dušan Semolič,
predsednik ZSSS
Rajko Lesjak,
sekretar sveta ZSSS

DELAVSKA HRANILNICA VSE BOLJ V SLUŽBI DELAVCA

Njen direktor Jože Stegne je optimističen na 10. strani

PAHNJENI V VODO SMO SPLAVALI

Pred 2. kongresom SKEI govori njegov predsednik Albert Vodovnik na 4. strani

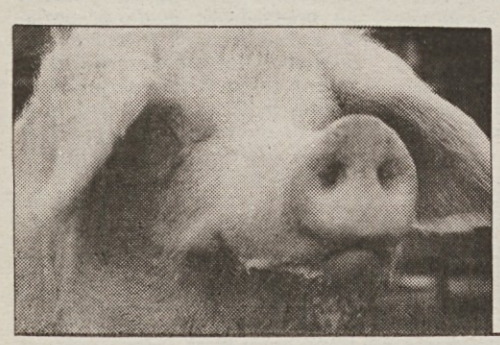

KORITO JE SPRAVILO KRŠČENE IN NEKRŠČENE SVINJE

strani 15 in 16

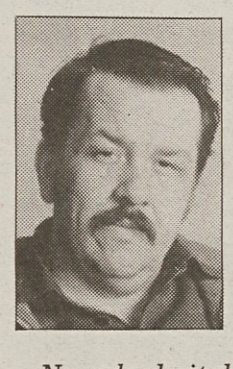

Velika delavska solidarnost

Na pobudo italijanskih kolegov iz sindikata Federazione Nazionale Lavaratori Energia (Nacionalne zveze delavcev v energetiki), ki so vključeni v sindikalno centralo CGIL, je Sindikat delavcev dejavnosti energetike Slovenije, ki je vključen v ZSSS, 23. in 24. junija letos soorganizator in gostitelj prve mednarodne konference sindikatov energetike srednje Evrope. Vojaške in politične spremembe zlasti v vzhodni Evropi v zadnjih letih so omogočile svobodnejši pretok ljudi, blaga in storitev. S tem postajajo medsebojni politični, gospodarski, kulturni in ekološki vplivi v Evropi, zlasti pa v srednji Evropi, izrazitejši kot doslej. To tudi nas sindikate sili k izmenjavi informacij in misli o skupnih vprašanjih, k izmenjavi izkušenj pri svojem delu in k poizkusu oblikovati skupna stališča do vprašanj današnjega in jutrišnjega dne. S tem ne želimo segati na področja, ki so v pristojnosti držav in njihovih diplomacij. Smo pa, kar je naša temeljna vloga, dolžni posegati na področja, ki vplivajo na uravnavanje odnosov med delom in kapitalom. Zato se slovenski sindikat delavcev v energetiki zavzema, naj bi bile v razviti Evropi:

– plače primerljive s primerljivo delovno in gospodarsko učinkovitostjo ter se spoštovale kolektivne pogodbe;

– izenačeno varstvo pri delu s spoštovanjem sodobnih evropskih standardov in predpisov;

– izenačeni ekološki standardi, ki bi ustavili uničevanje narave in zagotavljali vsem prebivalcem varno in prijazno prihodnost;

– naj bi se ohranjala delovna mesta tako v energetiki kot tudi v gospodarstvu nasploh in s tem zagotavljala socialna varnost in perspektiva delavcem, še posebej mladim.

Vse našteto ocenjujemo kot skupna in prioritetna vprašanja in jih želimo obravnavati in poudariti na tej konferenci.

Priprave na mednarodno konferenco sindikatov energetike srednjeevropskih držav in tudi konferenca na morejo mimo dogodkov na Balkanu oziroma predvsem v Bosni in Hercegovini. Že v medsebojnih stikih med pripravami na konferenco, zlasti z našimi italijanskimi kolegi in tudi s sindikati drugih držav, je bila izražena zaskrbljenost, nezadovoljstvo s sedanjim prepočasnim in neučinkovitim mednarodnim reševanjem tega vojaškega konflikta, ki bi ga bilo treba takoj in dokončno rešiti. Sindikati so bili že doslej vključeni v vse možne oblike organiziranja humanitarne pomoči, s čimer je bila ponovno izražena velika solidarnost med delavci v Evropi.

Franc Druks, predsednik SDE

DE časopis slovenskih delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime: _____

Naziv podjetja ali ustanove: _____

Naslov: _____

Podpis naročnika:

DE časopis slovenskih delavcev

Nanj se resda lahko naročite tudi pisno, toda zakaj bi se trudili: pokličite (061) 321-255

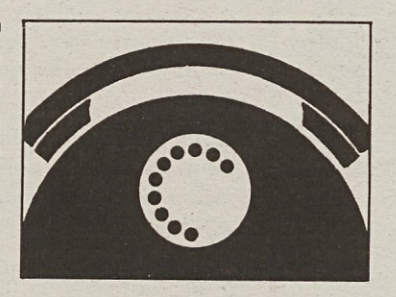

in poskrbeli bomo, da boste dobili časopis, brez katerega je vaše delo v (kateremkoli) sindikatu vsaj težje, če že ne nemogoče

ODMEVI

Tovarno Zmaj so zapravili bivši direktorji

DE, št. 25, 9. 6. 1994

Spoštovani g. Kavčič!

Po dveh člankih, ki sta izšla 2. 6. in 9. 6. v Delavski enotnosti o razmerah v tovarni ISKRA BATERIJE LJUBLJANA (ZMAJ), bi rad dopolnil še nekatere stvari oziroma nestrinjanje z izjavami g. Trillerja: Z imenovanjem v. d. direktorja g. Hrena se je temeljito spremenila politika v hiši. (g. Hren je v vlogi direktorja ali v vlogi vodilnega delavca v tovarni ISKRA BATERIJE (ZMAJ) Šentvid več kot 15 let, bil je tudi v času bivšega direktorja eden izmed 12 dobro plačanih direktorjev z individualnimi pogodbami, še vedno uporablja službeni avtomobil 24 ur na dan itd.). Na vse načine je bilo treba začeti dokazovati, da je Šentviški specialni program dobičkonosen, ljubljanski okrogel pa izgubonosen kljub temu, da je šentviški program skoraj 90-odstotno vezan na enega kupca, ljubljanski pa na večje število le-teh. Moteče je tudi to, da so izračuni, ki jih je prikazal REVITAL, narejeni tako, da je bil za vsak ljubljanski artikel podan do pfeninga točen izračun, ko pa smo hoteli podatke za šentviški program, smo dobili zelo netočne, približne.

Trditve g. Trillerja, da polproletarci v Šentvidu garajo kot črna živina, v Ljubljani pa samo stavkajo in nič ne delajo, ne drži, vsaj ne v taki obliki, kot je bila podana.

V zadnjih letih je bil obseg dela v ljubljanskem delu tovarne precej večji in število opravljenih ur v podaljšanem času večje kot v Šentvidu in tudi profitabilnost ljubljanskega programa je bila do prihoda REVITALA reprezentirana kot boljša oziroma do prihoda g. Hrena za v. d. direktorja.

Da se ljudje ne marajo iz Ljubljane voziti na delo v Šentvid pri Stični, ni razlog lenoba ali da ne morejo slediti delovnemu tempu, temveč drugačni delovni pogoji, drugačen odnos do podrejenih, sorazmerno velika izguba časa za prihod na delo in z dela, različen tehnološki delovni proces itd.

Ustavil pa bi se malo tudi pri večinskem lastniku ISKRA–IEZE Holding, ki je svoj 30 odstotni delež dobil na dokaj čuden način: Iskra–IEZE Holding je kupil 30% ISKRA Baterij, ISKRA Baterije pa določen del ISKRA–IEZE Holdinga. Denarja pa ni dal ne eden ne drug. Sindikat in zaposleni si že nekaj let prizadevamo, da bi se razmere v podjetju spremenile, saj smo že kot laiki videli, kje so glavne napake, a brez uspeha.

Mislim, da je tudi podatek o vrednosti tovarne, ki ga navaja g. Triller, prikrojen izgubi, ki jo navaja, da bi prepričal vse zaposlene, da so stvari, ki jih pripravlja njegova ekipa, edina možna varianta.

Opozoril bi pa na odnos ISKRE kot sistema do svojih odpuščenih delavcev. Mislim, da ni bil v nobenem slovenskem podjetju odnos tako mačehovski kot v sistemu ISKRA, prav tako pa ni bil tako popoln medijski molk, kot v teh primerih. V ISKRI je od približno 40.000 ostalo samo še okrog 15.000 delavcev, pa se o tem ni skoraj nič slišalo.

Lep pozdrav!

Jakomin Aleksander

Lektorji ali cenzorji

POJASNILO

Pismo, ki sledi, je bilo namenjeno bralcem »Slovenca«. Toda uredništvo mi objavo pogojevalo z zahtevo, naj črtam zadnji del pisma, torej tiste stavke, ki so sedaj natisnjeni krepko. Brez teh stavkov bi seveda bil moj dopis cenzuriran, pomen pa spremenjen. Podobno se mi je že dogodilo, ko mi je v polemiki s Francem Potočnikom, poslancem SLS, Slovenčev lektor »lektoriral« mojo trditev, da je bil Demos nesposoben. Po njegovem mnenju je bil Demos samo neučinkovit (24. 11. 1993). Njegova je obveljala, saj je bil nekoč minister za Slovence po svetu in se pač z mojo negativno oceno sposobnosti Demosa (in še posebej Polajnarjeve komisije za ugotavljanje komunističnih zločinov) ni strinjal; on je pač s svojega ministrskega stolčka videl Demos drugače. No, na tak način vsiljevati svoje mnenje drugače mislečim se je celo zločinski komunizem odvadil že kakih dvajset let nazaj... Da bi morda tako boljševiško početje lahko bilo vzrok demosovske nesposobnosti, gospodom še ni prišlo niti do hrbtenjače. ***Cenzuriranje mojega sedanjega pisma torej ni slučaj.*** *Neobjavljeno pismo zato pošiljam drugim časopisom, s prošnjo, da ga objavijo. Javnost ima pravico zvedeti, za kaj je šlo pri izvolitvi člana sveta RTV izpred verskih skupnosti, za triumfalistični nastop največje izmed cerkva nasproti vsem ostalim, za njeno mnenje, da so nekaj več in da imajo več pravic od ostalih. Pa še nekaj – javnost naj presodi, zakaj moji stavki na koncu dopisa niso bili primerni, so pa bili recimo primerni tisti iz pisma Florijana Bevca: »Povejte Kučanu, da če bo eden izmed vas umorjen, se bodo pojavili jurišni bataljoni. Na Kučanove in »CK« ne bodo streljali, ampak jim bodo brizgali aids v žile. To hoče tujina!«*

Naj pripišem – zato, da se ne bi mislilo, da sem a priori negativno razpoložen do rimokatoliške cerkve – da sem predlagal (na prvem sestanku, edinem, ki sem se ga udeležil), da se v okviru zakonskih omejitev zagotovi alterniranje, dogovorno med verskimi skupnostmi, tako da se ne bi izključevalo ne katoličanov (72% vseh Slovencev) ne ostalih (28%).

Pa sem dobil ustrezno zahvalo z denunciantskim in neresničnim poročanjem Slovenčevega novinarja, kakor mu je pač bilo ukazano. Toliko, da bom vedel za v bodoče! Da bodo pa vedeli tudi gospodje, naprošam medije za objavo mojega neobjavljenega odgovora, Združenje za demokratizacijo javnih glasil pa, da si ga prebere in da oba omenjena posega ovrednoti.

Mladen A. Švarc

Kdo koga izločuje?

V zvezi s člankom Slovenčevega novinarja Bogomirja Štefaniča mlajšega »S spornim zakonom do izločitve katoliške cerkve iz sveta RTV« (Slovenec, 8. 6. 1994, str. 4) moram pojasniti naslednje:

Omenjanje mojega imena v zvezi z izvolitvijo g. Geze Fila kot predstavnika verskih skupnosti v Svet RTV ne drži, saj se nisem mogel istočasno udeležiti te seje in se zdraviti v toplicah. Treh sej predstavnikov verskih skupnosti se je udeležil vsakokrat drugi predstavnik Judovske skupnosti Slovenije. Teh zadev ne bi razlagal, ko ne bi pri pisanju Slovenčevega novinarja šlo za izrazito pristransko poročanje in za skrajno denunciantski ton. Nihče ne jemlje in nihče ni jemal rimokatoliški Cerkvi pravice do predstavništva. Na prvi seji, ki sem se je udeležil, sem poskusil s kompromisnim predlogom, ki verjetno ravno tako ni predviden v zakonu o RTV. En sam predstavnik verskih skupnosti v Svetu RTV pomeni **ali** *majorizacijo s strani največje Cerkve* **ali** *izločitev iste v imenu manjših, a številnih preostalih 24 cerkva. V odstotkih se to bere: ali 72 odstotkov katoličanov ali 28 odstotkov nekatoličanov – in tako je kakršna koli rešitev vedno lahko za koga sporna. Žal pa je treba jasno reči par zadev, ki bi tudi te sporne zadeve osvetlilo bolj kompleksno. Urednikovanje g. dr. Klemenčiča je sprožilo val nezadovoljstva pri nekatoliških cerkvah, prav tako pa pravice, ki si jo RKC jemlje, da drugim podeli ali pa ne podeli pravice nastopanja, po kriteriju »avtohtonosti«, ki je recimo za slovensko judovstvo dovolj žaljiv – kajti arheološke izkopanine pričajo recimo o judovski prisotnosti na slovenskih tleh vsaj od 3. st. n. št. naprej (oljenka z menoro iz Škocjana pri Kopru). Če kaj, potem so druge cerkve pričakovale vsaj prijazno povabilo k tem verskim oddajam, ne pa ignoranco in aroganco. Še najmanj pa si kdor koli misli pustiti tolmačiti svojo vero s stališča teologije neke druge vere! Dialog je tudi umetnost prisluhniti in se pogovarjati.*

Ta ne preveč srečna izkušnja z urednikovanjem g. dr. Klemenčiča na RTV je seveda vzbudila nelagodje ob določanju člana sveta RTV in bojazen, da se ne bi podobna izkušnja ponovila tudi pri tem. To je treba vedeti. Osebno sem prepričan, da je izvolitev g. Geza Fila dobra in da bo on znal ustrezno zastopati interes vseh verskih skupnosti in ne le evangeličanov. Poznam ga kot globoko vernega človeka, kot demokrata in tudi kot zelo prizadevnega člana Trubarjevega društva in njegova dosedanja dejavnost v slovenskem življenju napoveduje, da bo svoje članstvo v svetu RTV opravljal z odgovornostjo, ki jo dolguje slovenskim cerkvam in slovenski javnosti. Konec koncev gre za osebnost člana in ne samo za njegovo pripadnost tej ali oni inštituciji. Se pa strinjam, da rešitve v samem Zakonu o RTV niso najbolj srečne.

Sam sem predlagal na tisti seji, ki sem se je udeležil, kompromisno rešitev v okviru nezadovoljivega zakona in nedoločenega postopka. Pa tudi sicer sem dovolj storil za dialog s katoliško cerkvijo, za uveljavitev personalistične misli in drže, za vstop kristjanov v politiko. Krščanski etos sem vedno pojmoval kot tisto skupno, kot tisto odrešeniško (mesijansko) etiko, ki lahko uveljavi v človeku in v družbi tisto, kar je Božje, in ne tisto zlo, ki smo ga morali prenašati pod totalitarizmi tega stoletja. Zato sem se tudi pridružil – v ekumenskem in dialoškem duhu reviji 2000, SKSG in SKD. ***Iz SKD sem izstopil tistega trenutka, ko je nam za hrbtom prišel do ministrskega stolčka Maks Bastl, bivši komunist in bivši minister jugoslovanske zvezne vlade. Ko pa v sedanji spolitizirani situaciji gledam, kako pod krinko in kot sluge novo odkritega »krščanstva« prihajajo na površje preizkušeni udbovski in partijski kadri – in kako RKC gradi svojo politiko na njihovih uslugah, na lažeh in klevetah iz prodanih dosjejev – potem je jasno, da se moramo pogovarjati najprej o tem. Tudi na osnovi takih žalitev in klevet, ki so bile izrečene, smo se odločali na Izvršilnem odboru JSS, da podpremo tistega kandidata za svet, ki zagotavlja najprej svojo moralno držo, in da se ne oziramo na načela dialoga, ki ga očitno zastopamo samo še mi, druga stran pa v svoji prevzetnosti ne več. Zato lepo prosim, ne kažite s prstom, da se ne bi na vas pokazalo.***

Vsi drugi pa naj povejo svojo resnico!

Mladen A. Švarc,
član IO JSS, Ljubljana

PREJELI SMO

Nevidna meja političnega pragmatizma

V vseh demokracijah tega sveta je ključno vprašanje: kdo bo stražil stražarje.

Resne demokracije so za zaščito pred lastnimi varuhi miru in reda izumile kopico demokratičnih institucij in pravil: depolitizacijo policije, vojske in tajnih služb, strokovno avtonomijo vojaških, policijskih in vohljaških profesionalcev in ostre moralne kodekse pri opravljanju njihovega dela, parlamentarni nadzor nad delovanjem teh resorjev s poudarjenim vplivom opozicijskih strank, obvezno, od snovalcev teh projektov neodvisno, strokovno presojo razvojnih konceptov in nakupov nove opreme pred razpravami o teh odločitvah v javnosti, vladi in parlamentu, neodvisen nadzor nad trošenjem proračunskega denarja za te namene, pravico javnosti do popolne in pravočasne obveščenosti, pravico novinarjev, da izbrskajo in objavijo njihove dobro varovane skrivnosti in »skrivnosti«, pravico tistih, ki mislijo drugače, da svoje mnenje javno branijo, ne da bi jih zato prizadeti ministri ali profesionalci teh služb kar počez obtožili politikantskih podtikanj, izdajstva domovine in napadov na lastne obrambe in varnostne sile...

Resne demokracije se od neresnih razlikujejo natančno po tem, da se prve teh pravil strogo držijo, držijo pa se jih, ker kršitev teh pravil takoj dobi TOŽNIKA in ta tožnik je politično in javno dovolj odmeven, da povzročitelji ali odgovorni za pospravljanje tozadevne umazanije ne morejo doseči, da bi njihove grehe ali njihove javne kritike preprosto pometli pod preprogo.

Formalnopravna ureditev teh vprašanj v Sloveniji še ni na najvišji možni ravni sistemske zaščite pred samovoljo represivnih institucij države, toda odhod dveh tozadevnih ministrov dokazuje, da je Slovenija v tem pogledu na dobri poti, da postane resna demokracija. Vsakokrat znova pa je treba storiti vse, da bi tako tudi ostalo.

Pretresi, ki spremljo vzpostavljanje demokracije na tem področju v Sloveniji, so najboljši dokaz, kako prav smo imeli v Ženskem forumu ZLSD in vsej ZLSD vsi, ki smo dali prav vrhunskim strokovnjakom, ki so javno napovedovali Depalo vas še pred Depalo vasjo, celovški rop specialcev, še predno se je razpočil ta sramotni škandal. Možnost ministrske samovolje ali celo podjetniškega in osebnega okoriščanja s proračunskim denarjem pri nakupih policijske in vojaške opreme, še predno so se »zgodili« helikopterji.

Ko je Ženski forum ZLSD v široki javni razpravi nasprotoval oboroženi revščini, ko je ZLSD s strokovnimi argumenti prepričala parlament, da je vgradil vsaj nekatere nujne kontrolne mehanizme, ki jih je treba vgraditi v obrambo in varnostno doktrino in način njenega izvajanja, da se ne bi naša vojska, policija in tajne varnostne službe spremenile v državo v državi, so nas obtoževali, da odpiramo ta vprašanja, ker smo gorki tedanjemu obrambnemu ministru.

Ko je ZLSD podprla odločitev predsednika vlade, da sprejme ponujeni odstop notranjega ministra po dogodkih v Celovcu, so mnogi zmajevali z glavami, češ, drva sekate na najbolj razumnem voditelju SKD, kot da bi ne imeli v tej stranki mnogo bolj izključujoče revanšističnih in klerikalnih in zato demokraciji nevarnejših nasprotnikov.

Ko se danes v Ženskem forumu ZLSD javno oglašamo v prid razčiščevanju sumov o preseganju ministrskih pooblastil pri nakupu helikopterjev, že slišimo modrijane političnega kupčkanja, kako govorijo: kure neumne, ali ne veste, kdo je obrambnemu ministru zapopral to juho, ali vam ni jasno, na čigav mlin se steka voda vaših načelnih zahtev po razčiščevanju odgovornosti v zvezi s to zadevo, ali vam ni jasno, da so v politiki vladnih koalicijskih zavezništev trenutki, ko je treba zamižati vsaj na eno oko?

Žal na tako modrijanstvo v Ženskem forumu ZLSD ne moremo pristati.

Dejstva so namreč neizprosna in ta dejstva dokazujejo:

V majhni državi je problem stražarjenja stražarjev objektivno težji in dejansko drugačen. SLOVENIJA JE OBSOJENA NA SPOŠTOVANJE VSEH DEMOKRATIČNIH PRAVIL IN INSTITUCIJ, ki stražijo stražarje, ali pa bo obsojena na to, da naše obrambne in varnostne službe izgubijo strokovnost, da se itak pičla sredstva za njihovo opremljanje potrošijo za druge in slabe projekte, da naša vojska, policija in varnostne službe izgubijo ugled, nujno potrebno množično podporo ljudi in s tem vsako učinkovitost.

Kršenje demokratičnih pravil obnašanja v obrambnem in notranjem ministrstvu in opuščanje doslednega demokratičnega nadzora nad njimi se je že izkazalo kot NAJHUJŠA OBLIKA OGROŽANJA VARNOSTI SLOVENSKE SUVERENOSTI IN DEMOKRACIJE.

Zato Ženski forum predlaga poslankam ZLSD dr. Mateji Kožuh-Novak in Bredi Pečan, naj postavita tudi poslansko vprašanje, ki ga Ženski forum javno naslavlja na predsednika vlade in parlamentarno komisijo za nadzor nad obrambo: Kaj boste storili, da se sporni nakup helikopterjev tukaj razišče in da se proti vsem, ki bi jim bilo dokazano, da so prekoračili pooblastila, uveljavijo demokratične politične sankcije?

Za ženski forum ZLSD
Sonja Lokar, predsednica

DE časopis slovenskih delavcev

Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 ● DE – glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije ● Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479 ● Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956 ● Odgovorni urednik: Ciril Brajer, telefon 1316-163, 313-942 ● Časopis urejajo: Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Marija Frančeškin (Življenjska razpotja), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Križnik (Kažipot), Franček Kavčič (sindikati), Boris Rugelj (Na tržnem prepihu), Andrej Ulaga (Na tržnem prepihu), Bora Zlobec (lektorica), Igor Žitnik (Razum in srce) in Jožica Anžel (tajnica), telefon 313-942, 311-956 ● Naročnina: 321-255 ● Posamezna številka stane 175 tolarjev ● Žiro račun: 50101-603-46834 ● Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana ● Časopisni svet: Mira Videčnik, Alojz Omejc, Ciril Urek, Edo Kavčič, Jernej Jeršan, Dušan Semolič

arena

Škorpijon

Kadilcem naj bi se poslej slabše pisalo. Poslanci v državnem zboru so se borili kot gladiatorji, razprava o tobačnem zakonu, ki naj bi omejil kajenje, se je zdela kot dobro naštudirana drama. Na eni strani so bili tisti, ki so dramatično trdili, da je tobačni dim najhujše zlo tega človeštva. Po njihovi gorečnosti sodeč, to deželo vidijo zavito v en sam tobačni dim, skozi katerega blodi mrtvaška glava. Na drugi strani pa so bili tisti, ki sicer vedo, da kajenje ni zdravo, toda ker je tu, ga je treba upoštevati in ga omejevati bolj počasi.

Pravzaprav je šlo najbolj za to, ali bi tobak smeli propagirati ali ne. Proti propagandi se je najbolj borila zdravnica Mateja Kožuh–Novak, ki je sploh znana borka proti kajenju in je prav gotovo tudi njena zasluga, da imamo protikadilski zakon. Gospa Kožuhova je bila zelo prepričljiva glede posledic, ki jih prinaša kajenje. Če bi v parlamentu sedeli dovolj osveščeni protikadilci, bi Slovenija imela najstrožji protikadilski zakon v Evropi, saj je bila predvidena popolna prepoved propagiranja tobačnih firm.

Tako pa so nekateri doktorici očitali, da se proti kajenju bori bolj s čustvi kot s pametjo, kar je bilo gotovo nepravično. Naj si kadilci mislijo, kar hočejo, kajenje je velika polomija, ki si jo je privoščilo ljudstvo tega planeta, čeprav od tobaka živi milijone ljudi in tobačna industrija in trgovina prinaša ogromne dobičke in velike dohodke v državne blagajne.

Doktorici gre vsa pohvala za njena prizadevanja, da bi kajenju pri nas pripravili pogreb. Nasprotna stran ji tega ni dovolila. Doktorica Kožuhova je dejala, da to ni njen poraz, ampak poraz celega parlamenta, kar je seveda tudi zvenelo precej patetično in dramatično. Morda bo prihodnost pokazala, da je imela gospa Kožuhova prav, morda pa tudi ne. Število kadilcev v Sloveniji pada, kar je vsekakor bolje, kot če bi naraščalo, vendar pa bi bilo smešno pričakovati, da bo ta država v doglednem času postala čisto nekadilska. Morda bi, če bi vsak otrok imel po moralno–zdravniški plati takega angela varuha in po političnoposlanski strani takega nadzornika, kot je poslanka Kožuhova. Toda kaj, ko imamo namesto tega samo zakon, kot se reče – črko na papirju. Če bi samo starši kadilci ne kadili pred svojimi otroki v zaprtih prostorih, bi bilo to več vredno kot vsi protitobačni zakoni skupaj.

Tehtnica

Od tobaka seveda tudi pri nas živi veliko ljudi. Ne gre samo za tiste, ki delajo v tobačni tovarni ali prodajajo cigarete, gre za vse tiste, ki imajo koristi od 17 milijard tolarjev, ki se na račun prodaje tobaka natečejo v državni proračun. Gre tudi za vse tiste, ki so jim sponzorji tobačne tovarne, od tobačne industrije živijo, seveda ne samo od nje; gre tudi za medije, v katerih ta industrija oglašuje; skratka na račun tobaka se vrti veliko denarja.

Zato je treba dati prav tudi tistim, ki mislijo na vse te reči, še posebej, ker niso zagovorniki kajenja. Mnogi med njimi so nekadilci, vendar verjamejo, da se take reči na domačem dvorišču ne dajo reševati kar čez noč in operativno.

In se tudi res ne dajo. Tudi če bi zaprli našo edino tovarno cigaret in če bi prepovedali uvoz tobaka, bi ljudje kadili. Tobak bi postal pač najboljši kontrabant. Mamil tudi ni v prosti prodaji, pa vendar se vedno bolj širijo. Če bi torej ukinili domače cigarete, bi trg takoj zasedle uvožene in zgodba s kajenjem bi nemoteno tekla naprej. Tako kot teče z avtomobilskim onesnaževanjem zraka, s pesticidi, s strupenimi tovarniškimi dimniki ali z atomsko energijo.

Zato so imeli prav tisti poslanci, med njimi je bila tudi Danica Simšič, ki so trdili, da domači tobačni industriji ne smemo zadrgniti vratu kar čez noč. Gospa Simšičeva ni kadilka, ima pa veliko daru za objektivno presojo in ve, da je šiba odveč, če ne more prinesti željenega rezultata. Seveda so jo takoj obtožili, da je zašla v tobačni lobi. To pa najbrž ne drži, saj je na vse načine poskušala, da bi zakon tobakarjem dovolil tako rabo denarja za propagando, od katere bi imeli koristi tudi drugi, pri čemer pa vendar ne bi šlo za odkrito propagiranje kajenja. Čeprav s tem ni uspela, je vendar tudi njena zasluga, da sredi kadilske Evrope le ne bomo naivna protikadilska oaza, ki bi jo mimogrede pojedli mednarodni tobačni monopoli. Tobakarija je pač od Kolumbovih časov naprej mednarodni biznis, ki ga je treba upoštevati in se mu prilagajati, kakor tudi mednarodnemu boju proti njemu. Prav mednarodne izkušnje pa kažejo, da zakoni tu niso prav uspešni. Če bi otroci svojim vrstnikom, ki se postavljajo s kajenjem, raje osveščeno kazali osle, namesto da jih občudujejo, bi to bilo več vredno od vseh tobačnih zakonov.

Boža Gloda

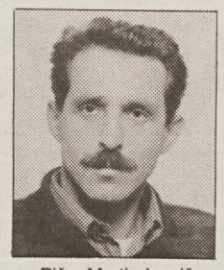

Piše: Martin Ivanič

Vsakemu Slovencu proslavo!

Priznam, da naslov ni posebno izviren. A dovolite mi, da vas vprašam: Kaj pa ste v zadnjem času na Slovenskem doživeli izvirnega? Morda kakšno afero, pri kateri so vsi vpleteni, a o njej nihče ničesar ne ve? Ali kakšno bistro kadrovsko rešitev, pri katerih ima človek občutek, da je na kravjem sejmu? Ali pa morebiti kakšen možat politični nastop, ki bi vam dal občutek, da ste se za bežen trenutek znašli na kakšni drugi strani Alp?

Ničesar takega ni bilo in tudi ne more biti – vsaj ne, dokler se naš prvi minister ravna po lisjaški navadi nekdanjega srbskega politika Nikole Pašića, katero najlepše ponazarja naslednja zgodba: Po končanem blebetanju enega od poslancev je Pašić pripomnil: »Prav imaš!« Naslednji trobezljač je tvezil nekaj povsem nasprotnega, a tudi njemu je Pašić pripomnil: da ima prav. To je pogrelo tretjega, rekoč, da ne more razumeti, kako imata lahko oba prav, dasiravno trdita povsem nasprotujoče si stvari. Toda Pašić se ni dal ugnati: »Tudi ti imaš prav!« mu je odkrito zabrusil.

No, k naslovu! Bliža se dan slovenske državnosti in z njim zasluženo proslavljanje. Brez sprenevedanja priznajmo, da je demokracija zajela tudi to, za družbeno reprodukcijo velepomembno področje. Za razliko od sedanjega brezumja smo imeli v enoumju nekakšen szdljevski forum, ki je skrajno nedemokratično zatiral ustvarjalno ljudsko pobudo in trmasto usklajeval vse mogoče slavnostne prireditve ter razpravljal želje za visoke govornike na njih. Diktatura je nedemokratična, a razmeroma učinkovita. Zato se ni moglo zgoditi, da bi imeli o isti zadevi v Sloveniji deset osrednjih proslav, in npr. Dolancu se nobenkrat ni primerilo, da bi bil glavni govornik na treh koncih ob istem času. Seveda pa je enoumje zato državljane oropalo zabave, ki jo v vsakem primeru plačajo sami, in torej takšno posiljevanje niti po tej plati ni bilo demokratično. Če hoče narod plačevati, res ni videti razloga, da bi mu država to preprečevala.

Če nimam napačnega vpogleda, se nam samo v prestolnici obetajo tri osrednje proslave dneva državnosti: v Rigelnikovi režiji slavnostna seja državnega zbora, v Kučanovi nekakšen sprejem za slovenske politike in druge pomembne osebnosti. Med te verjetno štejejo tudi operjene politične soproge, medtem ko bodo tokrat morale ljubice potrpeti doma.

In še nekaj v Strgarjevi režiji na ljubljanskem gradu, kjer bodo, enako kot povsod drugod, skrajno skrbno pretehtali vsak izdatek, povabljenci pa bodo, kolikor razumem skrb županstva za mestni blagor, prostovoljno prispevali za obnovo gradu in tako podprli slovenske arhitekte in gradbince, ki so na gradu že davno našli kuro z zlatimi jajci.

K temu je treba dodati še nekaj osrednjih proslav, na katerih se bosta kosala predvsem prejšnji in sedanji obrambni minister (upam, da bosta v slavnostnih govorih navzkrižno povedala tudi kaj o nakupih helikopterjev in podobnih igrač; ah, še vedno so med nami lažni pacifisti, pa imamo vseeno vsak dan več generalov, da o brigadirjih niti ne govorim, saj teh smo že včasih imeli na pretek!) in ki ne bodo osrednje po lokaciji. Toda nič ne de, saj zato pa imamo helikopterje in kljub karambolom jih za prevoze politikov ne more zmanjkati. Je pa reprezentanca na provinci opazno cenejša!

Moji pomisleki so samo na videz malenkostni. Če pazljivo preberete, nimam prav ničesar proti temu, da bi bilo proslav čim več. Če bi se hoteli povzpeti do popolne demokracije, bi dejansko moral vsak državljan Slovenije dobiti svojo.

Kar zadeva ceno, se moramo spomniti, da gre tu za proslavljanje svobode, svoboda pa cene nima. Če je kdo kljub temu dlakocepen, naj se spomni, da se proslave financirajo iz proračuna, kar dopušča občutek, da so zastonj. Torej bi imeli vsi občutek, da smo praznovali zastonj. Poleg tega bi vsi lahko bili slavnostni govorniki, kar je velika čast in v razmerah selekcije zbuja nevoščljivost. Po mojem predlogu bi odpadla, kar je za občutek narodove notranje harmonije in sloge (zlasti sedaj, ko črnosrajčni vnuki spet pogledujejo proti Ljubljanski pokrajini!) nadvse pomembno. Odpadel pa bi tudi tisti zoprni vtis, da je »pučanstvo« prikrajšano za veseljačenje, ki ga navadno vsaj za kakšen dan zaziblje v utvaro o njegovi pomembnosti. Ta bebava slepota se najlepše pokaže, ko npr. ljubljanski župan »pučanstvu« razdeli nekaj steklenic postanega penečega vina (Kranjci kot poznavalci pivske omike ga samovšečno imenujejo šampanjec), čeprav bi ga prej in pozneje večina brez velikega kesanja nataknila na kakšen kol v njegovi drevesnici.

Preudarno državno vodstvo ve, da državljani kruha trenutno še imajo. Treba jim je dati iger. Za spremembo malce drugačnih od onih, ki jih politični bonsaji uprizarjajo v parlamentu, vladi, poslanskih klubih, ministrstvih in raznih drugačnih »klavzurah«. Če država ne bi vsake toliko te duhamornosti prekinila s kakšno hibridno proslavo in razdeljevanjem inflacijskih odličij številnim filatelistom, bi državljani res utegnili pozabiti na svoj čredni nagon. Tudi v tem primeru lahko sklenemo z mislijo, da ni pomemben cilj, marveč pot. In motite se, ako mislite, da je proslava cilj. Ne! Je samo pot!

Piše: Jože Smole

Pomen neformalne diplomacije

Ko so se napetosti med Severno Korejo in ZDA nevarno približevale vrelišču, sta obe strani ubrali pota neformalne diplomacije. Predsednik Kim Il Sung je k sebi povabil nekdanjega predsednika ZDA Jimmyja Carterja. Clintonova vlada je še naprej žugala Pjongjangu z ostrimi sankcijami, hkrati pa Carterju svetovala, naj sprejme povabilo. Opremila ga je z vso potrebno dokumentacijo za to pot in z jasno poslanico Washingtona, ki naj jo prenese šefu severnokorejske države.

Uporaba neformalne diplomacije se je tudi tokrat pokazala za koristno in precej uspešno. Uradna diplomacija je obtičala na mrtvi točki in se izčrpavala z medsebojnimi propagandističnimi obtožbami. Carterjeva »zasebna misija« pa je očitno odprla možnosti za postopno preseganje hude krize.

Južna Koreja se je oddahnila, kajti Kim Il Sungove grožnje, da bi uvedbo sankcij razumel za vojno napoved, niso bile navaden blef. Vsem je živo v spominu, da je Severna Koreja leta 1950 napadla Južno s ciljem nasilno združiti korejski narod v eni državi. Korejska vojna je bila dolgotrajna, terjala je veliko življenj in zelo obremenjevala celotno tedanje svetovno dogajanje.

Grožnje Pjongjanga z vojno so v Južni Koreji upravičeno izzvale veliko zaskrbljenost. Med drugim tudi zato, ker je na njenem ozemlju deset velikih jedrskih central, ki proizvajajo 40 odstotkov vse električne energije. Vse so v dosegu severnokorejskih letal in raket. Bombardiranje teh nukleark bi povzročilo strahotne posledice v širšem območju Daljnega vzhoda.

Ponovno se je pokazalo, da se tudi najtežje probleme da reševati, če razum na obeh straneh premaga iracionalne politične in ideološke skrajnosti.

Mnoge države, še zlasti Velika Britanija in ZDA, imajo bogate izkušnje z neformalno diplomacijo. Osnovna doktrina je, da tudi s sovražnikom ne smeš pretrgati vseh stikov.

Znano je, da so med drugo svetovno vojno ZDA zelo uspešno uporabljale usluge ameriških protestantskih misijonarjev na Japonskem.

Preko tega »kanala« so zagotavljale določene komunikacije.

Tudi pri reševanju vseh povojnih velikih mednarodnih kriz je prav neformalna diplomacija veliko pomagala uradni.

Te izkušnje bi kazalo upoštevati tudi v našem mednarodnem delovanju. Uradno diplomacijo je treba dopolnjevati z neformalno, še posebej s skrajnim negovanjem osebnih stikov na mnogih področjih.

Ne vem, ali obstajajo kakšni tovrstni neformalni stiki z Beogradom. Če jih ni, je to za nas lahko samo slabo. S takoimenovano zvezno republiko Jugoslavijo bomo morali slej ko prej urejati naše odnose. Še posebej, ko gre za tako pomembno zadevo, kot je delitev premoženja nekdanje SFRJ. Vzdrževanje komunikacij z vsemi državami, ki so nastale ali nastajajo na tleh nekdanje SFRJ, pa je zelo pomembno za krepitev naših pogajalskih pozicij.

Politični prenapeteži pri nas pa ne razmišljajo v teh kategorijah. Vsakega, ki opozarja na potrebo po določenih stikih z Beogradom, takoj napadejo z nesmiselno obtožbo, da skuša obnavljati Jugoslavijo.

Ne smemo zapirati oči pred dejstvom, da kljub gospodarski zapori nobena država ni pretrgala diplomatskih stikov s takoimenovano Zvezno republiko Jugoslavijo. Kako naj zagotavljamo svoje interese, če se obnašamo, kot da takšna država sploh ne obstaja?

Naša evropska usmeritev nikakor ne sme pomeniti, da smo se odpovedali južnim trgom.

Vsaka razumna država se zavzema za kar najširšo blagovno menjavo in vsestranske mednarodne gospodarske odnose. S takšno temeljno usmeritvijo ne podcenjuje prav nobenega trga.

Zamujali smo celo pri odpiranju naših diplomatsko-konzularnih predstavništev v Sarajevu in Skopju.

Za zdaj še ni temeljnih nujnih pogojev za vzpostavitev diplomatskih stikov z Beogradom. Prav zato pa so toliko potrebnejše številne neuradne poti. Pravilno zastavljena neformalna diplomacija bi nam tudi tu lahko veliko koristila.

Naše pravo imetje

Piše: Geza Filo

Na tisoče in tisoče otrok se po svetu vsak dan sprašuje, zakaj njihovi starši ne posvetijo več pozornosti njim, njihovi igri, njihovi vzgoji. Ponavadi starši, starejši in močnejši negodujejo nad vedenjem, učnimi uspehi in otroško trmo teh svojih otrok. Ne zavedajo pa se ali pa kar preslišijo pritožbe otrok na račun starejših, pogosto celo njihovih staršev.

Kolikokrat nič hudega misleči, povsem nedolžni otroci, če ne na glas, pa v svojem srcu, sebi in drugim postavljajo vprašanje: ***»Zakaj moj oče in moja mama nimata več časa zame?«***

Odrasli ljudje imajo svoj »kapital«, svoje »imetje«! Za nekatere je to avto, služba, kariera, ugled; za druge nova hiša, velika kmetija ali še marsikaj. Veliko je takih »kapitalov«.

In otrok? Moj? Naš lasten? Potem, ko smo ga rodili, se trudili, da bi ga naučili hoditi in govoriti, ko smo ga, dejali bi, postavili na noge, pa čeprav šibke in negotove, mnogi danes ugotavljajo, da to ni tista »investicija« in »naložba«, ki bi nam prinašala dobiček in korist, bi se dala meriti s kilogrami in centi, z debelino bančnih računov in knjižic…

In tako vzgojo čimprej poskušamo prepustiti drugim: vrtcu, šoli, podaljšanemu bivanju v šoli, starim staršem, sosedom, prijateljem… Marsikdo je prepričan, da svojemu otroku daje vse, kar si želi. Daje mu denar, kupuje mu drage igrače, moderne obleke. Po takem prepričanju ni ne lačen ne žejen, še najmanj pa siromašen. Kljub temu pa si otrok ne želi le takšnih staršev. Tudi v živalskem svetu imajo živalski »otroci« svoje starše. ***Očeta in mamo pa ima in se tega razumsko in čutno lahko zaveda le otrok človeških staršev. Takšen otrok hrepeni po srečnem otroštvu, kjer bi tu in tam lahko imel svojo mamo in očeta za kratek čas tudi zase.***

Biti »oče in mati« je naloga, ki nam jo po krščanskem pojmovanju nalaga in podarja Stvarnik. Naš lastni otrok in vsi nedolžni, majhni, nič hudega misleči otroci tega našega sveta bi morali biti vsem, predvsem pa svojim staršem in odraslim največje in najpomembnejša vrednota.

Če in kjer pride do zamenjave teh vrednot in vrednosti, se lahko zgodi (in žal se dogaja vse pogosteje), da ob vsej skrbi, žrtvah in razdajanju nehote in nevede to največjo in najpomembnejšo vrednoto in vrednost – otroka – izgubljamo.

Vsak otrok je božji dar. Je dano nam »živo imetje« v varstvo, naj bi ga oblikovali, da bi iz njega vzgojili pokončnega, poštenega, imena vrednega človeka. To naj bi bila najprej naloga staršev, šele potem naloga vzgojno-varstvenih ustanov ali še koga drugega!

PAHNJENI V VODO SMO SPLAVALI

Cilj 2. kongresa SKEI, ki bo 29. junija, je kontinuiteta in utrditev sindikata, ki se je vseskozi postavljal in uveljavljal kot samostojen. SKEI je skušal omiliti posledice spreminjanja socialistične ureditve v kapitalistično. Kot nam je v predkongresnem pogovoru povedal Albert Vodovnik, predsednik SKEI, pa bi bili uspehi še večji, če politika delavcem ne bi podtaknila sindikalnega pluralizma.

DE: S kakšno oceno dela in rezultatov boste nastopili na kongresu?

Vodovnik: Delali smo več, kot kažejo rezultati. Soočali smo se s posledicami prevladovanja kapitala nad delom in neprijazne ekonomije. Z enakimi problemi in s podobnimi rezultati se soočajo tudi sindikati drugih dežel. Naši sindikalni zaupniki so z naslonitvijo na članstvo uspeli omiliti krute posledice spreminjanja socialistične in socialne družbe. Politika, ki je delavcem podtaknila sindikalni pluralizem, nam je naredila veliko škode. Ne mislim toliko na različne sindikate in zveze na nacionalni ravni kot na razbijanje močnih sindikatov podjetij.

DE: Kaj štejete za največji uspeh?

Vodovnik: Vsakemu članu lahko odkrito pogledamo v obraz, ko gre za našo kolektivno pogodbo in njeno izvajanje ter za lastninjenje podjetij. Slovenija pa na žalost še vedno nima razvojne vizije in zato se nesposobni kadri v gospodarstvu še naprej upirajo našim zahtevam. Dokaz za moje trditve so tudi dogajanja tik pred novim letom, ko so hoteli ljudje iz vlade in gospodarske zbornice podpisati socialni sporazum z nekaterimi sindikati kar brez nas in zveze svobodnih sindikatov Slovenije.

DE: Zdi se, da ste dokaj dobro vedeli, kaj hočete, da pa niste našli pravega načina za dosego ciljev.

Vodovnik: Glavni problem ni bil v našem sindikatu, ampak v širši družbi. Še leta 1990 smo imeli zakonodajo, ki je dajala delavcem najvišjo raven zaščite na svetu. Tudi nezaposlenosti skoraj še ni bilo. Ko so se ljudje odločali za spremembo družbene ureditve, so jim slikali le pridobitve kapitalizma, ne pa krutih posledic, ki so prišle z njim. Našo glavno parolo »Delo in plače, ki omogočajo spodobno življenje« smo zapisali že na prvih množičnih shodih leta 1991. Enake zahteve imajo sindikati sosednjih razvitih dežel, s katerimi smo se spoznavali med delom. SKEI se je torej učil z delom in ob reševanju problemov, ki jih prejšnje generacije sindikalistov sploh niso poznale.

DE: Pred štirimi leti ste torej pričeli s kadri, ki niso imeli nobenega pravega zgleda in so začenjali povsem na novo?

Vodovnik: Prav to sem hotel povedati. Naši aktivisti v Mariboru so se soočali tudi z represivnimi grožnjami, ko so zagovarjali ohranjanje delovnih mest in plačilo za opravljeno delo. Bili smo pahnjeni v vodo in prisiljeni splavati, če smo se hoteli obdržati. Prepričan sem, da so naši aktivisti delovali pošteno in so s tem dajali moralno oporo tudi vodstvu SKEI. Nekaj naših aktivistov, ki so se izkazali v sindikalnih bojih, so pritegnili v direktorske vrste, posamezniki pa so se uveljavili tudi v politiki.

DE: Vaši aktivisti so skoraj na vsaki seji govorili o veliki stavki, ki bi rešila vse tegobe kovinarjev.

Vodovnik: Pri vsaki resni razpravi o splošni stavki smo skušali predvideti tudi možne dosežke. Po našem statutu in stavkovnih pravilih je za splošno stavko potrebno soglasje treh četrtin članstva. Ostrino naših groženj so zmanjševali konkurenčni sindikati. Naše grožnje pa so kljub temu praviloma pokazale pripravljenost vlade za reševanje problemov v kovinski in elektroindustriji. To dokazujejo tudi pisni odgovori predsednika vlade in nekaterih ministrov. Na žalost pa je vlada nekajkrat le načelno soglašala z našimi predlogi in nas potem prevarala z naprimer odločitvami o železarnah in s prenosom podjetij na razvojni sklad. Bojim se, da bo lastninjenje postalo »rop stoletja« in največji problem kovinarjev, ki so še vedno prepričani, da so tovarne njihove, ker so jih sami gradili in si zanje odtegovali od skromnega zaslužka. SKEI se bo še naprej tolkel, da bi delavci postali večinski lastnik njihovih tovarn.

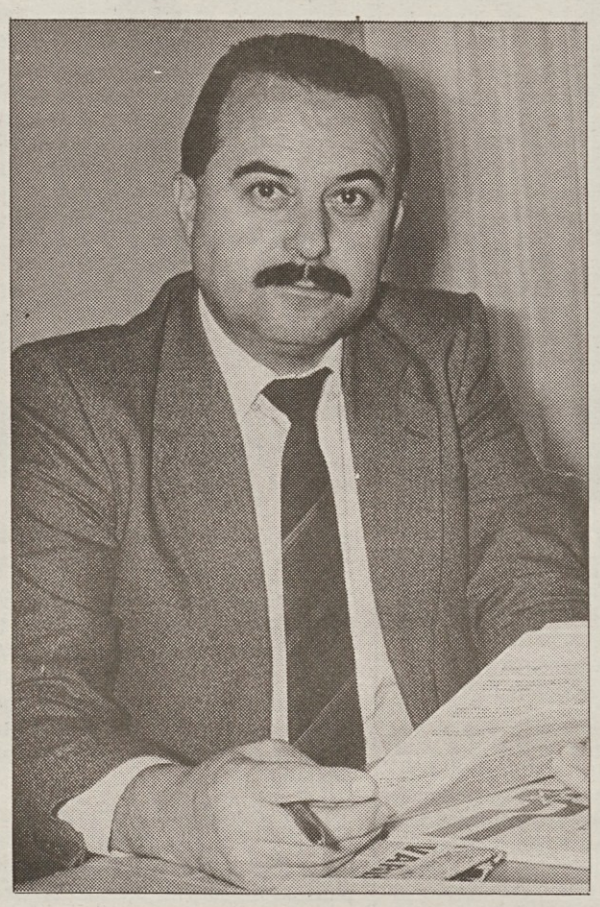

Albert Vodovnik, predsednik SKEI

Velika pomanjkljivost vseh naših groženj je premoženjsko stanje sindikata. Imamo le skromno članarino, ki ne omogoča oblikovanja in polnitve stavkovnega sklada. Premoženja pa nimamo in zato zahtevamo, naj nam država dodeli družbeno premoženje, ki so ga sindikati upravljali v prejšnji ureditvi, in tudi premoženje, odvzeto po letu 1945.

DE: Posamezni vaši aktivisti so večkrat govorili o popolni avtonomnosti SKEI. Zakaj ste te ideje opustili?

Vodovnik: Članstvo nas je pogosto opozarjalo, da javnost ne zaznava naših aktivnosti, ampak le aktivnosti Zveze svobodnih sindikatov Slovenije. Naši člani pa so zahtevali, naj nastopamo samostojno. To smo upoštevali in zdaj vsi vedo, da je SKEI samostojen sindikat. Smo pa zainteresirani za povezovanje v zvezo, ki ne duši naše samostojnosti in svobode delovanja. Zvezo potrebujemo tudi zaradi racionalne organiziranosti strokovne službe, ki jo članstvo zelo potrebuje.

Zakaj ste si vneto prizadevali za članstvo v mednarodnih sindikalnih organizacijah in vzpostavljali stike s sindikati drugih dežel?

Vodovnik: Sprejeti smo v članstvo Mednarodne organizacije kovinarjev in še ta mesec bomo postali tudi polnopravni člani Evropske organizacije kovinarjev. Neposredne stike imamo s sindikati vseh sosednjih dežel in prav vse smo povabili na naš kongres. Povezovali smo se, ker kapital ne priznava nobenih meja. Slovenija si že tri leta prizadeva priti v Evropo. Nas so že sprejeli in zato bomo tam prej doma. Računamo, da bo Evropa omogočila zmanjševanje razlik v plačah in preprečila zmanjševanje drugih pravic iz dela. Mednarodna in evropska konfederacija kovinarjev pa nam že pomagata pri usposabljanju sindikalnih zaupnikov in tudi pri pritiskih na vlado.

DE: Kakšno bo geslo 2. kongresa SKEI?

Vodovnik: »S SKEI do socialne države, delovnih mest in spoštovanja kolektivne pogodbe.« Gre za kontinuiteto programa, sprejetega leta 1990, ki bo še naprej stalnica našega dela.

DE: Kadrovske liste kažejo tudi na kadrovsko kontinuiteto.

Vodovnik: Večina naših kadrov je uspešno delala vsa štiri leta. Usposabljali so se na številnih seminarjih, predavali so jim tudi tuji predavatelji.

Velike kadrovske spremembe bi zahtevale novo usposabljanje in SKEI bi izgubil prednosti, ki jih ima pred drugimi sindikati. Naš sindikat bo še naprej vodil načrtno kadrovsko politiko in spremljal delo slehernega zaupnika. Prepričan sem, da moramo dobre kadre obdržati in jim omogočiti napredovanje znotraj sindikata.

Člane novega republiškega odbora SKEI so izvolili območni odbori. Člane ožjega vodstva, predsednika in tri podpredsednike pa bodo volili delegati 2. kongresa.

DE: Omenili ste pomanjkanje denarja. Načrtujete povišanje oziroma drugačno delitev članarine?

Vodovnik: Naše članstvo nasprotuje povišanju članarine z 0,6 na 1 odstotek od bruto osebnega dohodka. O delitvi članarine znotraj SKEI in v Zvezi svobodnih sindikatov pa se bomo zelo resno pogovarjali po kongresu.

DE: Kako se boste postavili po robu izganjanju sindikata iz podjetij?

Vodovnik: Sedanjo organiziranost članstva v sindikatih podjetij hočemo obdržati. Uvajamo pa pooblaščence SKEI (posebne strokovnjake), ki bodo delavcem konkretno pomagali v boju za pravice, ki jim gredo po zakonih in kolektivnih pogodbah. Potrebujemo tudi območne odbore. O kadrovski zasedbi na območjih pa se bomo dogovorili z drugimi sindikati, ki se povezujejo v ZSSS.

DE: Zdi se nam, da zamujate s panožno kolektivno pogodbo?

Vodovnik: Delodajalce smo pisno opozorili, da več kot mesec dni niso odgovorili na našo pogajalsko ponudbo. Njihov odgovor na naše pismo kaže, da se bodo pogajanja začela prihodnji teden in da jih lahko sklenemo v zelo kratkem času. Če se delodajalci ne bodo pripravljeni pogajati, pa bomo vztrajali pri sedanji panožni kolektivni pogodbi, ki za 1. tarifni razred določa izhodiščno plačo 40.715 tolarjev. Razmišljamo tudi o možnosti podaljšanja veljavnosti te pogodbe do konca letošnjega leta in o povsem novi kolektivni pogodbi, ki bi veljala od 1. 1. 1995.

Franček Kavčič

Jožetu Pečniku v spomin

Tiho, kot je zadnja leta živel, se je iztekla življenjska pot Jožeta Pečnika, našega zvestega prijatelja in upokojenega predsednika Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije.

Osebnost in delo Jožeta Pečnika je najprej oblikovala njegova domača pokrajina, oblikoval pa ga je tudi čas fašističnega nasilja v drugi svetovni vojni, ko je kot mlad terenski aktivist že opravljal tvegano in naporno delo takratnega časa.

Takoj po končani vojni se je zaposlil v prometni panogi in ji ostal zvest vse do svoje smrti. Vseskozi je aktivno deloval v sindikatu. Zaradi uspešnega dela in poznavanja prometne politike je bil leta 1957 izvoljen za sekretarja republiškega odbora Sindikata delavcev prometa in zveze Slovenije, štiri leta pozneje pa predsednika odbora. Njegovo plodno delo je pretrgala prometna nesreča, ki mu je vzela ljubljeno življenjsko sopotnico, njega pa prikovala na bolniški voziček in ga primorala, da se je leta 1981 invalidsko upokojil.

To je bil krog življenja našega Jožeta, izpolnjen s trdim delom, polnim vitalnosti in vere v sočloveka. Veliko nas je, ki smo te poznali in te imeli radi, saj smo skupaj gradili boljši jutri, še veliko več pa je tistih, ki so uživali sadove tvojega dela, saj si s svojim znanjem in toplimi besedami znal pridobiti in pomagati vsem, ki so tvoje nasvete potrebovali in jih tudi v praski uresničevali. Bil si vzor ustvarjalne zvestobe do svojega dela, idealist v polnem humanem smislu ter pošten in skromen v vsem svojem življenju. Sproti si sprejemal moč in jo tudi oddajal. Pri tebi ni bilo razpok med pogledi na svet in načinom življenja.

Dragi Jože! Težko te bomo pogrešali, predvsem pa tvoji stari prijatelji in sodelavci, s katerimi si delil dobro in slabo. Veliko smo skupaj napravili in spremenili in ni nam žal prehojene poti. Zato bi bilo prav, da spomin nate ne bi zlepa ugasnil.

Lojze Cepuš

DOLGOVAŠKI OPEKARJI PREJELI DVE PLAČI HKRATI

Dolgovaški opekarji, ki so dva meseca čakali na plače in »stražili« že proizvedeno opeko, so konec minulega tedna končno dobili plači za april in za maj, in to 90 odstotkov zneska, ki jim pripada po kolektivni pogodbi. S predstavniki republiškega razvojnega sklada sta se predsednik opekarniškega sindikata **Zdravko Fajfar** in sekretarka lendavskega krajevnega odbora ZSSS **Zdenka Bobovec** dogovorila, da bodo delavci Opekarne, ki so že dva meseca doma na čakanju, v juliju na kolektivnem dopustu. Za ta čas bodo tako dobili 100-odstotne plače.

Prvega julija bo v Opekarni ponovno zbor delavcev, na katerem namerava Sklad Republike Slovenije za razvoj delavce seznaniti kaj bo z njihovo tovarno. Kakor smo že poročali, jo je v prvih dneh maja močno poškodoval požar. Na zboru naj bi predstavniki sklada delavcem predstavili tudi svojo ponudbo za razrešitev vprašanja njihove socialne varnosti. Ker proizvodnja v Opekarni verjetno ne bo stekla še nekaj mesecev, je pričakovati, da bo moral sklad začeti postopek ugotavljanja trajno presežnih delavcev. Delavci, ki bodo določeni za trajno presežne, bodo imeli še šest mesecev pravico ostati v delovnem razmerju, nato naj bi po zakonu dobili tudi odpravnino. Republiški razvojni sklad je pokazal tudi pripravljenost starejšim delavcem dokupiti delovno dobo, da bi se lahko upokojili.

Mnogi dolgovaški opekarji, ki so bili od nekdaj pridni delavci, težko sedijo doma križem rok in si zato tudi sami iščejo drugo službo v pomurskih gradbenih podjetjih, ki še kar uspešno poslujejo. Morda se bo tudi na ta način nekoliko zmanjšalo število zaposlenih v Opekarni, ki jih je še več kot 50.

Zdravko Fajfar in Zdenka Bobovec sta s pogajanji s predstavnikom republiškega razvojnega sklada Francem Humerjem in njegovimi sodelavci zadovoljna, težka in trda. Sklad si prizadeva najti rešitev, sprejemljivo tako za sklad kakor za zaposlene. »V opekarni je še dovolj opeke, tako da z junijskimi in julijskimi plačami ne bi smelo biti problemov,« pravi Bobovčeva. Morda pa bo v tem času vendarle mogoče najti rešitev za Opekarno in večino zaposlenih.

Tomaž Kšela

KOLEKTIVNA POGODBA ZA TRGOVCE PRIPRAVLJENA

Po treh sestankih pogajalskih skupin je panožna kolektivna pogodba za trgovce končno usklajena. Glavni dosežek za delavce so 5 odstotkov višje izhodiščne plače kot v tarifni prilogi v splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo. Delavci, razporejeni v prvi tarifni razred, bodo prejemali po 37.619, v 9. tarifni razred pa 112.858 tolarjev bruto izhodiščne plače. Tudi ta pogodba predvideva možnost zniževanja plač do 10 odstotkov, če bi povzročale izgubo oziroma stečaj trgovskih podjetij. Drugi dosežek je 200-odstotni dodatek k plači za delo ob praznikih, kot so novo leto, 1. maj in 1. november. Panožna kolektivna pogodba ima tudi dodatek, v katerem je pregled tipičnih delovnih mest oziroma poklicev, razvrščenih v 9 tarifnih razredov.

Z usklajenim besedilom panožne kolektivne pogodbe soglašajo: Združenje trgovine, Sekcija združenja delodajalcev za trgovino, Sindikat delavcev trgovine iz sestave ZSSS, Sindikat delavcev trgovine in konfederacije 90. Pogajalci pričakujejo, da bo pogodbo podpisala tudi Obrtna zbornica, v katero se povezuje več kot 5000 zasebnih trgovcev.

Kot nam je po seji republiškega odbora sindikata delavcev trgovine, ki je bila 21. junija, povedal predsednik **Franc Werner Petek,** so bila pogajanja kratka in učinkovita. Nekaj zapletov je bilo le pri določitvi višine izhodiščne plače. Delodajalci so pristali na 5 odstotkov višje plače, kot jih določa splošna kolektivna pogodba, zato, ker velika večina trgovskih podjetij izplačuje 100-odstotne plače po splošni kolektivni pogodbi.

Nova kolektivna pogodba za trgovce je povzela večino določb iz splošne kolektivne pogodbe. Posebnost pa je npr. delovni čas, ki znaša 40 ur na teden in je razporejen na najmanj 5 delovnih dni. Trgovci so zapisali tudi podrobnejša določila o začasnih presežnih delavcih in o dodatkih za delo v neustreznem okolju.

Slavnostni podpis panožne kolektivne pogodbe je napovedan za četrtek, 23. junija. Pogajalcem čestitamo, saj so svojo nalogo opravili v predvidenem roku in prehiteli vse, razen kemikov, gostincev bankirjev in pergamovcev.

F. K.

Prva mednarodna konferenca sindikatov energetike srednje Evrope

PRIJAZNA IN VARNA PRIHODNOST

Federazione Nazionale Lavoratori Energia, sindikat delavcev energetike Italije, povezan v sindikalno centralo CGIL, in Sindikata delavcev dejavnosti energetike Slovenije pripravljata ta teden prvo mednarodno konferenco sindikatov energetike srednje Evrope. Konferenca naj ne bi bila enkratno dejanje, ampak zagon novih vsebin in oblik sindikalnega sodelovanja na tem prostoru. O tem smo se pogovarjali s Francem Druksom, predsednikom ROS, Jožetom Kožarjem, predsednikom sindikata velenjskega premogovnika, Francem Dolarjem, predsednikom odbora sindikata dejavnosti Elektrogospodarstva Slovenije in Valterjem Vodopivcem, njegovim podpredsednikom.

O vsebini konference je spregovoril Franc Druks:

»Naš sindikat se je zadnja štiri leta ukvarjal s štirimi temeljnimi sklopi vprašanj – sindikalno preobrazbo, kolektivnimi pogodbami, ohranjanjem delovnih mest in z mednarodnimi sindikalnimi dejavnostmi. Na tem področju smo podpisali protokole s Hrvati, Madžari in Italijani. V njih smo opredelili skupen interes za trajno sodelovanje, nekaj skupnih vprašanj socialne varnosti in potrebo po medsebojnem obveščanju. Sprožili smo tudi postopek kandidature za članstvo v Mednarodni organizaciji rudarstva, ki je že v postopku sprejema.«

Bili ste izčrpni, pa vendar – v čem je tisti pravi smisel tako široko zastavljene mednarodne aktivnosti?

»Razpršenost je za vse sindikate velik problem. Vsi sindikati, s katerimi sodelujemo, se na vse načine trudijo, da bi ga presegli. Tudi v Evropi je vse močnejši trend povezovanja sindikatov v čimvečje in trdne sindikalne centrale. To še posebej velja za Italijo. Sindikalna razbitost se je pokazala za neučinkovito, svoje pa je dodal še strah po volitvah.

Desnica vse bolj kaže zobe in sindikati so ocenili, da so delavske pravice verjetno dosegle optimum. Zdaj pričakujejo, da bo šlo z njimi le še navzdol. Tudi ta zavest je okrepila odgovornost do članstva. Sindikalna vodstva pozabljajo na ideološke razlike, takšne in drugačne zamere in perspektivo vidijo le še v povezovanju in združevanju.«

Bodo te izkušnje in ta trend prinesli tudi na konferenco?

»Skoraj gotovo, saj smo se priprav na konferenco lotili prav na pobudo italijanskih kolegov. Sindikate srednjeevropskih držav bomo zbrali in jih skušali povezati na temo energije. Vabimo Poljake, Čehe, Slovake, Madžare, Hrvate, Avstrijce in Nemce. Mi z Italijani smo neke vrste gostitelji.«

So tudi Nemci v srednjeevropskem prostoru?

»No, s tem nismo poskušali postaviti kakšne nove politične ureditve. Gre za specifično interesno področje. Vsi premiki v zadnjih letih so v tem prostoru odprli meje za blago, storitve, ljudi, demokratične procese in pokazali tudi potrebo po sindikalnem sodelovanju.«

Vsi procesi pač niso pozitivni?

»Seveda ne in prav zato je sindikalno povezovanje toliko bolj nujno. Večkrat se bo kajpak spotaknilo ob gospodarske in druge politike posameznih držav, a vendarle skušalo uveljavljati do neke mere skupno sindikalno politiko.«

Ste ovire že zaznali?

»Že, predvsem na področju plač in ekologije. Stališče slovenske delegacije bo sicer upoštevanje gospodarskih razlik, vendar tudi potreba po relativno primerljivih plačah, predvsem pa po spoštovanju kolektivnih pogodb.

Z nizkimi plačami, recimo na vzhodu, zgubljamo vsi – eni, ker slabo žive ali celo životarijo, in drugi, ker odprtost meja ob tolikšnih plačnih razlikah prinaša uvoz cenene delovne sile, blaga in podcenjene energije.

Madžari na primer prav zdaj zapirajo sodobno opremljen rudnik visokokakovostnega premoga, ker podobnega lahko uvažajo iz Ukrajine po štirikrat nižji ceni. Dampinške cene torej med drugim ogrožajo delovna mesta in sindikati ob tem ne moremo ostati brezbrižni. Ne glede na državne meje.

Velikanska nesorazmerja plač na relativno odprtem trgu bodo gotovo otežila iskanje soglasja o primerljivi ceni dela – kljub jasni logiki, da smo vsi v izgubi. Mislim na delojemalce.«

Tudi ekologijo ste omenili kot oviro...

»Sindikatom v energetiki skušajo včasih naprtiti, da smo protiekološko usmerjeni. To je podtikanje in popoln nesmisel. Kdo, če ne delavec v energetiki, je zaradi okolju škodljivih učinkov najbolj prizadet! In to dvakrat! Najprej v takšnem okolju dela in tudi živi praviloma najbližje virom onesnaževanja.

Zato je skrb za enake in visoke ekološke standarde v Evropi eden tehtnih poudarkov na konferenci. Na kratko pravimo tej naši usmeritvi »prijazna in varna prihodnost«.

Bo tema tudi Krško?

»No, ni le Černobil evropski bavbav. Je pa stvar zapletena, včasih spolitizirana. Tako čez krško nuklearko najbolj bentijo Avstrijci. So pa prav oni najbolj tiho, ko gre za bistveno nevarnejše nuklearke na Češkem. Od njih namreč dobivajo izredno ceneno energijo.

Sindikati se bomo zavzemali za varno delo, za izenačevanje standardov tudi na tem področju oziroma za približevanje sodobnim evropskim standardom. Gospodarska recesija namreč ogroža tudi njihovo kar visoko stopnjo Angleški sindikati nas resno svarijo, kako zastoj gospodarstva in usmeritev v desno hitro znižata doseženo visoko raven varnega dela.

Za delodajalca je to seveda vedno strošek, a ko gre za splošno korist, je ta stroške nižji kot posledice manj varnega dela.«

Omenjali ste ohranjanje delovnih mest. Pri tem se Slovenci menda ne moremo ravno pohvaliti. Kaj pričakujete od konference?

»V gospodarstvu nasploh, torej tudi v energetiki je zagotavljanje trajne socialne varnosti in perspektivnosti nujnost. Pri nas je položaj katastrofalen in tudi rudarstvo v Evropi je v globoki krizi.

Velenjski rudnik je že doslej ukinil več kot 1000 delovnih mest in še jih bo nekaj. V Zasavju je še huje, težave lendavske Nafte so znane, delovna mesta so ogrožena v elektrogospodarstvu...

Sindikati pri tem nismo trdoglavi, nočemo rudnikov za vsako ceno. Od države pa upravičeno zahtevamo, da ravna načrtno, da skrbi tudi za socialno varnost in nova delovna mesta, če jih odnese njena energetska politika. Vlada mora torej financirati prezaposlovanje odvečne delovne sile v energetiki še bolj kot na drugih področjih. Ta mesta niso nastala sama, ampak z vladno energetsko politiko, in le-ta jih tudi ukinja.«

Ciril Brajer

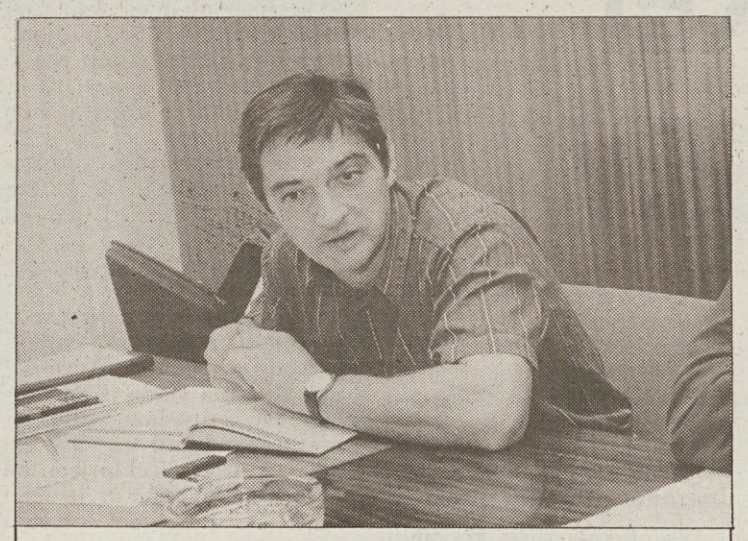

Energija

Valter Vodopivec: ***»Italijani so med največjimi uvozniki energije, njihovo javno mnenje je proti jedrski energiji in ni čudno, da so zainteresirani za proizvodnjo v sosednjih državah. Če njihovo politiko strnem – proizvajati na Vzhodu in distribuirati na Zahod.***

Pri vsem tem križanju naj dodam, da sindikati na Zahodu kar uspešno vplivajo na vladne politike, s čimer se pri nas žal ne moremo pohvaliti. Morda bodo prav nove oblike in vsebine mednarodnega sodelovanja ta vpliv okrepile tudi v Sloveniji. Gre namreč za uveljavljen trend razvitega dela sveta, kamor želimo. Čistega liberalizma tam več ne priznajo, še zlasti nevaren pa bi bil na področju energetike. Privatizacija tega področja, liberalizem, vplivni energetski lobiji, monopoli in slab vpliv socialne države na to področje lahko prinese katastrofo tako za delojemalce v energetiki kot za porabnike energije.

Prav za energijo namreč vemo, da je med najpomembnejšimi dejavniki usklajenega razvoja.«

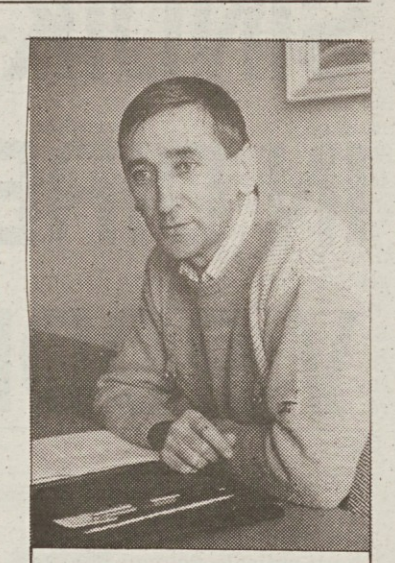

Plače

Jože Kožar: ***»Problem neusklajenih plač je v srednjeevropskem prostoru hudo pereč. Če gremo še bolj na vzhod, pa je že grozljiv. Z eno povprečno nemško plačo namreč lahko plačaš 70 Rusov!!!***

Pri nas je povprečna plača v energetiki štiri- do petkrat nižja kot v Nemčiji, Italijani so nekje vmes in pri tem je treba ničkolikokrat ponoviti, da je recimo velenjska fizična proizvodnja hkrati z vsemi drugimi primerljivimi kazalci na evropski ravni!

Vzrok ali krivda za neusklajenost je torej drugje, pri vladi, pri predragi in neučinkoviti državi naprimer.«

Ekologija

Franc Dolar: ***»Francija dobi 80 odstotkov energije iz jedrskih elektrarn in ima eno najcenejših energij v Evropi. Toda te Evrope to nič ne moti. Tudi Poljake, Čehe in Madžare, od katerih uvaža podcenjeno elektriko iz nukleark, ki so res nevarne, pusti pri miru. Le Krško jim je trn v peti. Morda bo sindikalno sodelovanje v tem prostoru prineslo bolj objektivna in usklajena merila.***

Tudi to je zanimivo, da evropske banke ocenjujejo, da je naša raven razvoja in varnosti energetike tako visoka, da ne potrebujemo več ugodnih posojil. Treba bo vplivati na zavest, koliko ceneje je škodo in nevarnost preprečevati kot pa potem odpravljati posledice. Prav na področju energetike so te res lahko katastrofalne.

Rad bi omenil tudi problem Bosne oziroma tragedije na prostorih bivše Jugoslavije. Sindikati držav udeleženk konference bomo izrazili skupno skrb nad neučinkovitim reševanjem, nad nezainteresiranostjo in neobveščenostjo Evrope. Slovenski sindikati smo pri tem že veliko storili, saj kolege iz drugih držav kar naprej obveščamo, za kaj pravzaprav gre, kako grozne so posledice in kako jih bomo morali skupaj odpravljati ali vsaj blažiti.«

Generalni sekretar FNLE CGIL Italije Andrea Amaro

Sindikalni organizaciji delavcev energetike Slovenije in Italije sta skupaj organizirali srečanje sindikatov energetike Srednje Evrope, da bi primerjali medsebojne izkušnje in mnenja ter oblikovali pobude, ki bodo prispevale k uspešnejšemu mednarodnemu sodelovanju, zaščiti poslovanja in sindikalnih pravic.

Pobuda za organiziranje te konference dobiva poseben pomen, saj so podjetja, ki delujejo na področju energetike pred procesom prestrukturiranja in reorganiziranja. Pri tem so pri nekaterih večjih podjetjih težnje po večjih energetskih kvotah. S tem bi bile dane tudi možnosti, da nadzirajo manjša podjetja izven državnih meja. Omogočena pa bi bila tudi privatizacija pomembnih podjetij za javne storitve.

Hkrati je konferenca za vse pomembna izkušnja in možnost za primerjavo političnih in socialnih sprememb v nekaterih državah Vzhodne Evrope. Ti izhajajo iz izkušenj realsocializma kot iz kriz, s katerimi se soočajo številne dežele na Zahodu. Konferenca naj bi prispevala tudi k individualizaciji pogojev za skladen razvoj in uspešno sodelovanje na mednarodnem področju. Namen predlagateljev konference je bil med drugim tudi, da bi ta prispevala k večji prizadevnosti sindikalnega gibanja za mir in sožitje ter h koncu vojne na Balkanu, ki je sramota za človeštvo in tveganje za varnost in demokracijo v vsej Evropi.

Srečanje, ki sta ga organizirala sindikata energetike Slovenije in Italije, je vsekakor pomembna politična novost, ki omogoča, da se na podlagi volje različnih sindikalnih organizacij, na konferenci s posameznimi nacionalnimi izkušnjami koordinirana strategija za urejanje problemov gospodarstva, socialnega razvoja in zaposlovanja. S tem bomo sindikati močnejši pri soočanju s procesi internacionalizacije, uspešnejši pa bomo tudi pri nasprotovanju strategiji neoliberalistov, da bi izničili socialni status in vlogo sindikata ter pravice delavcev in s tem spravili sindikate na rob dogajanja.

KOLEKTIVNA POGODBA ZA NEGOSPODARSKE DEJAVNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI s komentarjem in stališči komisije za razlago kolektivne pogodbe

Poleg kolektivne pogodbe s komentarjem in stališči brošura vsebuje še:

– Tarifni del KP za zdravstvo in socialno skrbstvo – Sklep IS Republike Slovenije o določitvi koeficienta za določanje OD – Zakon o plačah delavcev v javnih vzgojno-izobraževalnih zavodih – Sklep o določitvi kalkulativnih osnov za določitev obsega sredstev za plače v zavodih, ki se financirajo iz proračuna.

Cena 950,00 SIT. Brošuro lahko naročite na naslov: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni 321-255, 110-033, faks 311-956.

SKUPEN JEZIK SINDIKATA SKEI IN DIREKTORJEV V PODRAVJU

Vodstvo območne organizacije SKEI za Podravje je konec minulega tedna v Mariboru sklicalo delovni pogovor o izredno težkih gospodarskih razmerah v podjetjih kovinske in elektropredelovalne industrije v regiji. Že udeležba je pokazala resnično potrebo po takšnem pogovoru, saj so se ga udeležili številni direktorji in drugi vabljeni. Vabilu pa se žal niso odzvali predstavniki ministrstva za gospodarske dejavnosti, ministrstva za delo in republiškega razvojnega sklada. Zbrani so na ta račun izrekli veliko kritik, saj so mnogi od njih pričakovali informacije, kakšne ukrepe pripravlja vlada za izboljšanje razmer v gospodarstvu. »To je še en dokaz več, da je vladi in pristojnim ministrstvom bolj malo mar, kaj se dogaja s kovinskopredelovalno in elektro industrijo na Štajerskem,« so komentirali.

Število kovinarjev v Podravju za pol manjše

Uvodoma je na velike težave podjetij kovinskopredelovalne industrije v Podravju opozoril predsednik območne organizacije SKEI **Branko Medik.** Od leta 1987 do leta 1993 se je fizični obseg industrijske proizvodnje v mariborski kovinskopredelovalni industriji zmanjšal za 43,8 odstotka, proizvodnja prometnih sredstev za 69,3 odstotka, proizvodnja električnih strojev in naprav pa za 60,7 odstotka. Povečala se je samo proizvodnja v strojni industriji. Omenjene panoge so pred šestimi leti ustvarile 59,6 odstotka celotnega fizičnega obsega industrijske proizvodnje v štajerski prestolnici, lani pa je delež njihove proizvodnje v celotni industrijski proizvodnji v mestu padel že na 42,8 odstotka.

Zaradi pomanjkanja dela in naročil se je število zaposlenih v kovinskopredelovalni in elektroindustriji v Mariboru v minulih šestih letih več kot prepolovilo. Tako se je od leta 1987 do danes število zaposlenih v kovinskopredelovalni industriji zmanjšalo za 62,9 odstotka, v strojni industriji za 30 odstotkov, v proizvodnji prometnih sredstev za 50,2 odstotka in v proizvodnji električnih strojev in aparatov za 43,8 odstotka.

Težavne gospodarske razmere v kovinskopredelovalni in elektro industriji v Mariboru in Podravju še posebej čutijo na svoji koži delavci, ki imajo v povprečju za 16,5 odstotka nižje povprečne plače od povprečnih plač v slovenskem gospodarstvu. Povprečna plača v tej panogi v Mariboru je 43.811 tolarjev.

Branko Medik, Drago Gajzer, Gvido Lipuš, Anton Čeh in drugi iz sindikata SKEI so v razpravi opozorili tudi na vzroke za takšne razmere v kovinskopredelovalni in elektro industriji v Podravju. Ta industrijska panoga je tehnološko zastarela, zaradi izgube trgov pa tudi nima zasedenih proizvodnih zmogljivosti.

»Delovni pogovor smo sklicali zato, da bi na njem vse pristojne še enkrat glasno opozorili na nevzdržne ekonomske in socialne razmere, ki pestijo delavce v kovinski in elektropredelovalni industriji, ter da bi skupno našli rešitev iz sedanjih razmer,« je dejal Branko Medik. Ocenil je, da lahko v Mariboru vsak trenutek med delavci zopet zavre, tako kakor je leta 1988, ko so Maribor tri dni pretresale spontane delavske demonstracije. »Zato v območni organizaciji SKEI že razmišljamo o splošni stavki kovinarjev in delavcev v elektropredelovalni industriji, če vlada v kratkem ne bo sprejela ustreznih ukrepov za razbremenitev gospodarstva...«

Z gospodarsko politiko so nezadovoljni tudi direktorji

Vsaj tako kritični kot sindikalni zaupniki ali pa še bolj so bili tudi direktorji posameznih podjetij, ki so vsak mesec znova, ko se bližajo plačilni dnevi, pod pritiskom delavcev. »Država je odločno predraga, obresti so previsoke, velikega R kljub obljubam banke še niso ukinile, kurz tolarja pa je precenjen,« je dejal direktor Mariborske Livarne **Tone Vončina,** ki je izračunal, da je zaradi nerealnega kurza tolarja glede na inflacijo Livarna letos izgubila že okoli 10 milijonov tolarjev. Po njegovi oceni je trenutno tolar glede na marko precenjen za 3 do 4 odstotke. »Če bo vlada nadaljevala takšno politiko, bo morala začeti dajati izvoznikom stimulacije – tako kakor jih dobijo izvozniki v kmetijstvu. Ali bomo zares morali začeti za uresničitev svojih razvojnih interesov lobirati tudi v podravski kovinskopredelovalni in elektroindustriji?« se je vprašal Vončina.

Tudi direktor Karoserista **Rajko Kotnik** je bil zelo kritičen do vlade, ki sicer veliko govori o ohranjanju zdravih jeder v industriji, za to pa stori bolj malo. Zavzel se je za koalicijo vseh sil v regiji, ki se mora upreti centralističnim pritiskom iz republike.

Direktor TSN Elinga **Pavel Jarc** je izrazil obžalovanje, da na pogovoru ni predstavnikov vabljenih ministrstev. »Sedaj se med seboj ne pogovarjamo pravi,« je menil in dodal, da so tisti, ki so za gospodarsko politiko najbolj odgovorni, očitno indiferentni do razmer v gospodarstvu in še zlasti v Podravju. Če ne bo prišlo do pozitivnih premikov v gospodarski politiki, tudi v podjetjih ne bo mogoče dosegati boljših gospodarskih rezultatov.

Vlada se hvali z deviznimi rezervami, gospodarstvo pa propada

Da so se duhovi na sestanku razgibali, je še posebej poskrbel direktor Primata **Ernest Fujs.** Mnogi Mariborčani ga imenujejo rešitelj Primata, saj je ta imel ob njegovem prihodu pred leti 15,5 milijona mark kreditov, sedaj pa je vreden 12,5 milijona mark in nima niti marke kredita. Fujs je med drugim dejal, da je za probleme mariborskih kovinarjev v veliki meri kriva slaba gospodarska politika na državni ravni, vendar pa svoj del odgovornosti za razmere nosijo tudi odgovorni v Mariboru. **Gospodarska zbornica se izogiba obravnavi najbolj perečih gospodarskih problemov, mestna vlada je do problemov v gospodarstvu indiferentna, sindikati pa hujskajo delavce proti direktorjem, da bi le-ti delili, česar ni, je dejal Fujs.** Po njegovem mnenju prevladuje med odgovornimi v Mariboru še vedno stara socialistična miselnost, zato v tem mestu primanjkuje podjetniške iniciative: na število zaposlenih je celo štirikrat manj podjetij kot v razvitem svetu.

Ernest Fujs je bil izredno kritičen tudi do državne gospodarske politike. »Tisti, ki se ob tem, ko Slovenija izvaža 21,2 odstotka celotne proizvodnje, hvalijo, da ima Slovenija devizne rezerve, so nevarni, ker pehajo industrijo v tehnološko zaostalost, ki vodi v revščino. Rad bi živel v državi, ki bi 40 odstotkov vsega, kar proizvede, izvozila in ne bi imela nobenih deviznih rezerv, ker bi denar pametno plasirala v nove programe in sodobne tehnologije.« Fujs je kritiziral tudi politiko precenjenega tolarja in napovedal, da bodo podjetja vse manj izvažala. »Očitno gre pri tem za svetovno politiko, da bi podjetjem čimbolj znižali ceno in bi jih nato lahko lastninila država.«

Sindikalisti in direktorji v Podravju v istem čolnu

Branko Medik in **Drago Gajzer** sta zavrnila Fujsove očitke, da sindikat hujska delavce. »Najboljši dokaz za to, da smo v sindikatih pripravljeni na iskanje skupnih rešitev, je današnji sestanek,« je dejal Medik. »Vendar pa je dejstvo, da so delavci iz meseca v mesec bolj nezadovoljni. Naj kdo pove, kako naj delavci preživljajo sebe in svoje družine, že ob sedanji draginji več mesecev ne dobijo plač...?« **Drago Gajzer,** sekretar SKEI v Tamu je dodal, da danes delavci vidijo v direktorjih in vladi nasprotnike svojih interesov, vendar pa lahko ob takšni gospodarski politiki in ob takšnem odnosu do delavcev in sindikatov delavci kaj hitro začnejo nasprotnike obravnavati kot sovražnike... Fujsa je branil direktor Tovarne Dušika iz Ruš **Lojze Vrečko.** Dejal je, da so direktorji in sindikalisti pravzaprav v istem čolnu, samo vsak ima v njem svojo funkcijo. Zato bi morali imeti med seboj kontruktiven odnos. V svoji repliki na replike pa je Ernest Fujs dejal, da se kača, če ji stopiš na rep, zvije. Fujs ne bi želel biti takšen direktor, ki bi ga sindikat hvalil, tovarna pa bi nato propadla. **»Ponosen sem na to, da sem s sindikatom v svojem podjetju nenehno v konstruktivnem konfliktu in zato pravim sindikalistom: Bojte se direktorjev, s katerimi niste v konfliktu.«**

Predsednik območne gospodarske zbornice za Podravje **Vinko Lapuh** je najprej zavrnil očitke, da se zbornica izogiba vročim temam, nato pa je izrazil prepričanje, da bi moral državni zbor od vlade zahtevati poročilo o uresničevanju sklepov z novembrske seje, ko je državni zbor obravnaval pereče probleme v slovenskem in še zlasti v mariborskem gospodarstvu. Poleg tega bi bilo treba rešiti vprašanje starih terjatev, vodstva podjetij pa bi se morala bolj odzivati na javne natečaje.

Država je najslabši gospodar

Predsednik mariborske mestne vlade **Anton Rous** se je, kakor je dejal, s tremi četrtinami povedanega strinja. S sindikalisti bomo v zvezi s problemi kovinske in elektropredelovalne industrije govorili skupen jezik in se zavzemali za iste cilje, vendar vsak na svojem mestu in po svojih poteh,« je dejal. Tudi Rous se je zavzel, da bi državni zbor še pred počitnicami obravnaval poročilo z novembrske seje. Na koncu pa je dejal, da bi bil pravi zločin, če Metalna, TAM, Elektrokovina in še nekatera podjetja ne bi dobila obratnih sredstev in bi morala odstopiti od že naročene proizvodnje, saj gre za 30 milijonov mark za Tam in za 20 milijonov mark za Metalno. Po tem, koliko je treba prosjačiti za ta obratni kapital, se vidi, da je država zares najslabši gospodar, je pribil Rous.

Ne glede na polemične tone v razpravi, so vsi govorili precej podoben jezik. Ravno zaradi tega bi mu morali še pozorneje prisluhniti vsi, ki v tej državi vodijo gospodarsko in razvojno politiko. Ali bodo tokratnim opozorilom »koalicije za gospodarski razvoj Podravja« pristojni prisluhnili in jih vzeli resno ali pa bo za to potrebna splošna stavka?

Tomaž Kšela

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE, STROKOVNE SLUŽBE PODJETIJ IN POSAMEZNIKE

- več avtorjev
  MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU
  Cena 350,00 SIT
- Mira Becele
  STANOVANJSKO RAZMERJE PO NOVEM
  Cena 520,00 SIT
- Bogdan Kavčič
  DELAVCI IN UPRAVLJANJE
  Cena 460,00 SIT
- Stane Uhan
  PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI
  Cena 400,00 SIT
- Emil Rojc
  KARIERA KOT SPREMINJANJE
  Cena 850,00 SIT
- Več avtorjev
  SOCIALNA DRŽAVA
  Cena 600,00 SIT
- Aleksej Cvetko
  ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE PO NOVEM
  Cena 580,00 SIT
- **ZAKON O LASTNINSKEM PREOBLIKOVANJU PODJETIJ IN SINDIKATI**
  Cena 1.800,00 SIT
- **KOLEKTIVNA POGODBA ZA NEGOSPODARSKE DEJAVNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI S KOMENTARJEM**
  Cena 950,00 SIT + 5% p. davek

NAROČILNICA ZA KNJIGE – PRIROČNIKE

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

..... izv. ● Moje pravice na
..... izv. ● Stanov. razmerja
..... izv. ● Delavci in uprav.
..... izv. ● Zakon o last.
..... izv. ● Plačni sistem
..... izv. ● Kariera kot...
..... izv. ● Socialna država...
..... izv. ● Zdrav. zav...
..... izv. ● Kol. pog. za negosp...

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.

Naročeno mi pošljite na naš naslov: .....

Ulica, poštna št. in kraj: .....

Ime in priimek podpisnika: .....

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.

Dne: ..... Žig ..... Podpis naročnika

Vse informacije o knjigah – priročnikih objavljamo v časopisu »DE«. Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni (061) 321-255, 1310-033, 313-942, 311-956. Fax. (061) 311-956.

VARNI AVTOMOBILI SO TEŽKI AVTOMOBILI

Ko so raziskovalci univerze v Kölnu proučili več kot sto tisoč prometnih nesreč, so znova potrdili staro in znano ugotovitev, da so najbolj varni težki avtomobili. Kajpak pa pri tej varnosti ne gre zgolj za težo avtomobila, temveč še za nekatere druge njegove lastnosti. Na dlani pa je, da lahek majhen avtomobilček ne more biti kdo ve kako varno vozilo, pa naj bo še tako skrbno izdelan.

Presenetljivi so slabi rezultati nekaterih težjih avtomobilov, kot so na primer vozila BMW iz serije 3 in 5. Nič kaj dobro se tudi ni odrezal audi 80. Ta vozila so nedvomno solidno izdelana, glede varnosti pa ne pri vrhu. Zanimiva je tudi ugotovitev, da sta se tako golf kot opel kadett bolje odrezala v izvedbi kabriolet kot pa v normalni inačici.

Nissan terrano II, naslednik cenjenega patrola: udobno, zanesljivo in zelo zelo varno vozilo. Vse te lastnosti pa niso poceni, saj je treba za terrano odriniti dobrih 50.000 mark.

Deset najbolj varnih

1. Nissan patrol
2. Nissan stanza
3. Peugeot 505
4. Volvo 740
5. Ford granada
6. Mercedes 230/300 TE
7. Mercedes 220/320 CE
8. Citroen CX
9. BMW 7
10. Mercedes 200/300 T

Če bi se spoznanje »težko je varno« uveljavilo pri vseh porabnikih, bi to pomenilo, da bi ljudje kupovali manj avtomobilov, ki so naklonjeni okolju. Zato, da spravimo v pogon 1.800 kilogramov, kolikor tehta nissan patrol, namreč potrebujemo precej več goriva kot pa za lahke avtomobile.

No, v Kölnu so ugotovili, da je najvarnejši avto nissan patrol. Z varnostnim kazalnikom 22.274 je celo daleč pred vsemi drugimi vozili svojega razreda. Ta rezultat je po mnenju profesorja Engelsa v veliki meri treba pripisati teži tega vozila. Podobno grajeni mitsubishi pajero pa je v težki kategoriji uvrstil samo v spodnji srednji razred, medtem, ko je na celotni lestvici prišel komaj na 26. mesto.

Kot že rečeno, pa teža avtomobila le delno vpliva na uvrstitev na lestvici. Prva mesta namreč ne zavzemajo avtomatično avtomobili najtežjega rezrada.

Na mestih od tri do osem so uvrščeni avtomobili iz druge kategorije, drugo mesto pa presenetljivo zavzema poltežki kategornik nissan stanca.

A. U.

Po dolgoletni časti in oblasti se je delo znašlo na čakanju

Matija Logar

Če sprejmeš sestradanega psa in lepo poskrbiš zanj, te ne bo ugriznil. V tem je poglavitna razlika med psom in človekom.

Mark Twain

Resnica ne more ostareti, ker se na novo rodi z vsako dobo, z vsakim človekom.

Juš Kozak

Volitve so najdražja igra na srečo.

Milan Fridauer

PLAVA LAGUNA: POLPENZION OD 30 DO 35 MARK

Turistični delavci Plave lagune si letos obetajo boljšo sezon oziroma več gostov kot lani. Spodbudna je bila tudi letošnja predsezona, saj je bilo v začetku junija v Poreču za 128 odstotkov več turistov kot lani v tem času.

Za pred in posezono so na tem delu istrske obale pripravili posebne akcijske prodaje. Tako velja sedaj sedemdnevni penzion v hotelu B kategorije 13.000 tolarjev, konec meseca pa bo za tri tisočake dražji. Prvi otrok letuje zastonj, drugi pa s 30-odstotnim popustom.

Plava laguna ima 11 tisoč ležišč v hotelih, v štirih avtokampih pa prostora za 13 tisoč turistov. Za slovenske goste so pripravili ugodnejše aranžmaje kot za druge tujce. V primerjavi s cenami, ki jih bodo plačevali gostje z Zahoda, bomo imeli mi 20 odstotkov popusta, dopustovanje za otroka pa je kot že rečeno, zastonj. Posebni popusti bodo veljali do 10. julija, to je do pričetka glavne turistične sezone, in potem spet po 20. avgustu.

Cene v hotelih so seveda različne. V povprečju naj bi polpenzion v hotelu B kategorije veljal 30 do 35 mark, polni penzion v hotelu višje kategorije pa tudi do 90 mark. Račun za letovanje boste lahko poravnali v kunah ali v markah. Če boste porabljali devize, bo za spoznanje ceneje, saj se boste izgnili menjalni proviziji.

Sicer pa v vseh menjalnicah v Poreču in njegovi bližini brez težav zamenjate tolarje v kune. Za steklenico domačega piva bo treba odriniti 12 kun – to je slabih 300 tolarjev – v gostilnah pa se bomo lahko odžejali za manj denarja. Ja, očitno zunajpenzionska ponudba na Hrvaškem letos ne bo poceni.

In po čem bomo letovali na slovenski obali? Polpenzion v koprskem hotelu bo veljal 43 mark, v portoroškem Metropolu pa 165 mark. V pred in posezoni so cene za nekaj mark nižje. Tudi avtokampi ne bodo poceni: od 6,5 do 14 mark (za osebo) na dan. Zasebne sobe bodo seveda cenejše od hotelskih: za noč bo treba odriniti od 24 do 46 mark. Za ta denar boste na hrvaški obali lahko mirno spali in obenem tudi dobro jedli.

A. U.

Svobodni Sindikati Slovenije

CENE GOR (PA TUDI DOL)

Po podatkih slovenskega statističnega zavoda se je maja podražilo sadje kar za 14,7 odstotka, osebne storitve za 6,3 odstotka, konzervirane ribe za 3,4, zdravila za 3,3 sredstva za razvedrilo za 2,3, perilo za 2, higienske potrebščine za 1,6 odstotka, maščoba za 1,5, obrtne storitve, vrtci in domovi, posoda in pribor pa so se podražili za 1,4 odstotka.

Pa se ni podražilo vse po vrsti. Marsikaj se je namreč pocenilo. Ribe za odstotek, stanovanjske storitve za 2,1 odstotka, pohištvo za 2,7, še najbolj pa se je pocenila zelenjava, in sicer kar za 7,2 odstotka.

Med lanskim in letošnjim majem so se najbolj podražile stanovanjske storitve, torej stanarina in zemljiški prispevek, in sicer kar za 64,2 odstotka. Na drugem mestu je elektrika, ki je za gospodinjstva dražja za 60 odstotkov, sadje je dražje za 47 odstotkov, tobačni izdelki za 44, maščoba za 35,9, mleko in mlečni izdelki za 35,6, osebne storitve za 33, žito in žitni izdelki za 32,1, kulturne storitve za 30,9, poštne storitve za 31, kmetijsko orodje za 24,3, prevozi za 21, obrtne storitve za 20,6, komunalne storitve za 20,2, vozila za 19,3, vrtci in domovi za 19,2, zdravila za 19,1, sredstva za kulturo za 17,7, higienske potrebščine za 15,9, obutev za 15,8, jajca za 15,1, tekstilni izdelki za 14,8, meso za 14,7, tekoče gorivo in maziva za 14,7, pohištvo za 14,6, kmetijska zaščitna sredstva za 9,8, kurjava za 9,3, mesni izdelki za 7,7, gradbeni material za 7, posoda in pribor za 6,1, električni gospodinjski stroji za 4,3, finančne storitve za 2,9, ribe za 2,2, baterije so se podražile le za odstotek, zelenjava pa se je pocenila, in sicer za 9,7 odstotka.

Bomo videli, kolikšno inflacijo nam bodo konec leta prinesli vsi ti številni skoki cen. Planirali smo sicer, da bo inflacija le 20 oziroma 21-odstotna, pa bo nedvomno nekoliko večja. Načrti so eno, realnost pa, žal, čisto nekaj tretjega.

A. U.

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 24

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na 061/326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/326-982 ali 317-298, žiro račun 50101–601–92077 – Atris.

Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15. ure.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

Hribi

1. **Rogla** apartmaji z opremljeno kuhinjo, bivalni prostor, kopalnica, skupno za 4 osebe. Cena 52 DEM v tolarski protivrednosti in 5% davek. Termini v juniju.
2. **Pokljuka** apartmaji – za 4 osebe 54 DEM, za 2 osebi 35 DEM, prijavna taksa 1,5 DEM, turistična taksa 1,10 DEM v tolarski protivrednosti. Najkrajši termin tri dni. Prosti termini po 10. juniju.
3. **KOPE** – garsonjera za 4 osebe, cena 35 DEM v tolarski protivrednosti. Možne rezervacije za čas dopustov.

PONUDBA MOŽNOSTI ZA LETNI DOPUST

Borza sprejema prijave za letni dopust. Ob potrjeni rezervaciji se vplača 40% odstotkov, znesek pa mora biti v celoti poravnan 10 dni pred odhodom na dopust, v republiki Hrvaški 15 dni pred odhodom. Možnost plačila v dveh obrokih ali s turističnim kreditom.

1. **PENZION V FIESI** sobe za 3 do 4 osebe s kopalnico, predprostorom in teraso, penzion ali polpenzion od 26. junija do 26. avgusta. Cena penziona za odrasle 49 DEM, za otroke do 12 let 37 DEM v tolarski protivrednosti. Cena polpenziona za 4 DEM nižja. MOŽNA OBROČNA VPLAČILA. Termini po sedem dni: zamenjave vsako soboto.
2. **POČITNIŠKE SOBE V FIESI** – triposteljne sobe, etažni tuš, wc, penzion za odrasle 40 DEM, za otroke do 10. leta 35 DEM. Termini SEDEMDNEVNI.
3. **POČITNICE NA POKLJUKI V DVO- ALI ŠTIRIPOSTELJNIH APARTMAJIH** od 2. julija do 1. oktobra. Cene veliki apartma 56 DEM, mali pa 37 DEM v tolarski protivrednosti. Termini vsako soboto. Turistična taksa ni vključena.
4. **POČITNIŠKI DOM V BOHINJU** – šest apartmajev za štiri in dva za osem oseb, cena 60 oz. 120 DEM za večjo enoto. Termini od 1. do 15. julija.
5. **APARTMAJI V LANTERNI, NASELJU PICAL, APARTMAJI LUNA**

OD 9. 7. DO 19. 8.		App. za 3 osebe	za 4 osebe	za 6 oseb
LANTERNA	CENE	70 DEM	82 DEM	111 DEM
PICAL	CENE	80 DEM	87 DEM	108 DEM
LUNA	CENE	80 DEM	90 DEM	

POLPENZIONSKE USLUGE

Hotel Kristal	2. 7. do 15. 7.	48 DEM v 1/2 sobah
	16. 7. do 18. 8.	56 DEM v 1/2 sobah
Hotel Diamant	2. 7. do 15. 7.	49 DEM v 1/2 sobah
	16. 7. do 18. 8.	56 DEM v 1/2 sobah
Hotel Neptun	2. 7. do 15. 7.	41 DEM v 1/2 sobah
	18. 7. do 18. 8.	43 DEM v 1/2 sobah

Ta hotel priporočamo aktivnejšim gostom.

Hotelsko naselje SPLENDID	2. 7. do 15. 7.	31 DEM
	16. 7. do 18. 8.	36 DEM

TAMARIS – POREČ – Hotel – polpenzion od 39–58 DEM v dvoposteljni sobi.

6. **GARSONJERE V ČERVARJU** – za štiri osebe, opremljena kuhinja. CENA 48 DEM. Termini od 1. 7. do 19. 7.
7. **HIŠICE NA ROGLI** – za štiri osebe, termini 7 ali 10 dni, cena dnevnega najema 58 DEM. Prosto še v avgustu.
8. **OTOK PAG** – enosobno stanovanje od 20. 6. do 10. 7. in od 30. 7. dalje. Cena 45 DEM.
9. **Postavitev prikolic na VRANSKEM** – brezplačna uporaba bazena. Celoletna najemnina prostora 500 DEM.
10. **Prikolica za 5 oseb v ANKARANU** – dnevni najem 72 DEM.
11. **Prikolica v MARTULJKU** – za štiri osebe. Prosti termini v juliju, cena 32 DEM na dan.
12. **Prikolica za pet oseb v ČATEŽU** – od 1. 7. do 22. 7., TERMINI PO SEDEM DNI. Cena 65 DEM.
13. **Komfortni dvosobni stanovanji v VALDOLTRI** – termini od 1. 7. do 28. 8. Vsako stanovanje obsega dnevni prostor, spalnico, kuhinjo, kopalnico, balkon. Možna uporaba terase. Do morja 5 minut. CENA 52 oz. 55 DEM.

POČITNICE V ITALIJI – KALABRIJA

1. **STELLA MARINA** – družinski hotel, bivanje v dvoposteljnih sobah. Sedemdnevni paket, polpenzion od 315.000 lir do 595.000 lir, odvisno od termina. Polni penzion pa od 364.000 do 665.000 lir.
2. **LIMONETO** – družinski hotel, bivanje v dvoposteljnih sobah. Sedemdnevni penzion od 469.000 do 651.000 lir, polpenzion 35.000 lir manj.
3. **ROCCA DI VADARO** – apartmaji z eno, dvema ali tremi sobami za dve, tri do osem ležišč. CENE NAJEMA ZA SEDEM DNI OD 385.000 DO 1.036.000 lir v mesecu juliju. Uporaba lastne posteljnine.

Ponudba je širša, kot je predstavljena. Več informacij dobite na ATRISU. Za skupine nad 30 oseb odhod avtobusa vsak petek.

DAJLA – BUNGALOV ZA 4 OSEBE

	OD 25. 6. DO 2. 7.	CENA 48 DEM
	OD 2. 7. DO 9. 7.	CENA 48 DEM
AC MAREDA KONTEJNER	OD 2. 7. DO 30. 8.	CENA 55 DEM
ATOMSKE TOPLICE	OD 20. DO 30. 8.	CENA 89 DEM
	OD 6. 8. DO 13. 8.	CENA 79 DEM
ČATEŽ ŠEST OSEB	OD 28. 7. DO 4. 8.	CENA 110 DEM
	OD 18. 7. DO 30. 7.	CENA 110 DEM
ČERVAR GARSONJERA	OD 9. 8. DO 28. 8.	CENA 46 DEM
STANOVANJE NOVIGRAD	OD 5. 7. DO 15. 7.	CENA 48 DEM
	OD 4. 8. DO 14. 8.	CENA 48 DEM
	OD 2. 9. DO 15. 9.	CENA 40 DEM
BARBARIGA	OD 25. 6. DO 3. 7.	CENA 40 DEM
	OD 3. 7. DO 10. 7.	CENA 53 DEM
	OD 30. 7. DO 9. 8.	CENA 48 DEM
	OD 19. 8. DO 29. 8.	CENA 48 DEM

MAREDA dvosobno stanovanje za pet oseb

	OD 14. 8. DO 24. 8.	CENA 53 DEM
	OD 24. 8. DO 31. 8.	CENA 53 DEM
	OD 31. 8. DO 9. 9.	CENA 45 DEM
MIHOLAŠČICA	OD 22. 7. DO 1. 8.	CENA 51 DEM
	OD 21. 8. DO 28. 8.	CENA 51 DEM
	OD 2. 7. DO 28. 8.	CENA 51 DEM

DUGA UVALA pri Puli garsonjera za štiri osebe

OD 27. 6. DO 30. 8.	CENA 48 DEM

ČATEŠKE TOPLICE enota za šest oseb, vključene 4 kopališke karte

OD 28. 7. DO 4. 8.	CENA 110 DEM

IZOLA garsonjera za 4 osebe

OD 26. 6. DO 4. 7.	CENA 52 DEM
OD 23. 7. DO 7. 8.	CENA 52 DEM

NEREZINE samostojni app. za 4 osebe

OD 10. 8. DO 10. 9.	CENA 74 DEM

B SEJEMSKA PONUDBA

1. **PARIZ, mednarodni sejmi mode PAPF in SEHM,** sejem ženske konfekcije od 2. do 5. septembra in moške ter deške mode od 3. do 5. septembra.
2. **MILANO MODIT,** tridnevni ogled mednarodnih sejmov od 30. 9. do 4. 10. CENA 360 DEM.
3. **MILANO, sejem orodjarskih strojev,** tridnevni ogled od 29. 9. do 4. 10. CENA 360 DEM.
4. **PARIZ EUROPLAST,** sejem plastike, izdelkov iz gume, surovine, stroji in obdelave. Štiridnevni ogled od 2. 10. do 6. 10. CENA 664 USD.

KONCERTI

1. Rock koncert **PINK FLOYDI**, Dunaj, 19. 8. cena 130 DEM.

POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

1. **Počitniške hišice v ČATEŽU, ATOMSKIH TOPLICAH ali MORAVSKIH TOPLICAH.**
2. **Počitniške zmogljivosti v Slovenskem primorju in v Istri.** POSEBNO SE ZANIMAMO ZA STANOVANJA V MAREDI IN BARBARIGI, na otoku LOŠINJU. Ponudba je lahko penzionska ali pa kot najem opremljenih apartmajev.

K ponudbi vabimo tudi lastnike vikendov ali počitniških stanovanj v Izoli, Luciji, Piranu in v ISTRI OD KANEGRE do ROVINJA.

PRODAMO NEPREMIČNINO

1. **Trisobno stanovanje z garažo v Ljubljani,** 72 m², prodamo za 105.000 DEM.
2. **VEČ KONTEJNERJEV v Lanterni, prodamo** po 3.000,00 DEM. Kontejnerji so opremljeni za štiri osebe in v celoti komunalno opremljeni: voda, elektrika, kanalizacija.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40% celotnega zneska. Pri odpovedi nad 15 dni pred odhodom za že rezerviran termin zaračunamo stroške poslovanja in nastale stroške; pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 7%. Po vplačilu gostje prejmejo našo napotnico. Reklamacije v skladu s turističnimi uzancami razrešujemo sporazumno.

ARTIS je povsod, kjerkoli ste. ATRIS je povsod, kjerkoli ste

Metod Zalar, direktor borze

sindikalni ZAPISNIK

Sindikalna lista

Prvi del	junij 1994 SIT
1. Dnevnice	
– cela dnevnica (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	2.900
– polovična dnevnica (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	1.400
– znižana dnevnica (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem)	1.000
2. Kilometrina (od 1. 4. 94 dalje)	21,60
3. Ločeno življenje	28.550
4. Prenočišče se izplačuje po predloženem računu, skladno z navodilom na potnem nalogu. Če na nalogu ni drugače določeno in delavec ne predloži računa, ima pravico do povračila v višini	1.000
5. Regres za prehrano	6.000

Drugi del

V prvem delu sindikalne liste smo objavili zneske materialnih stroškov. V drugem pa objavljamo povprečni osebni dohodek za obdobje januar '94 do marec '94 kot osnovo za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečni osebni dohodek v gospodarstvu Slovenije od januarja '94 do marca '94 znaša 52.461,00 tolarjev.

1. Jubilejne nagrade	
– za 10 let	26.231,00
– za 20 let	39.346,00
– za 30 let	52.461,00
2. Nagrada ob upokojitvi	157.383,00
3. Solidarnostne pomoči	52.461,00

Vir: podatki Zavoda RS za statistiko

KAJ DELAJO

v republiških odborih

Sindikat delavcev v vzgojni, izobraževalni in raziskovalni dejavnosti

Kritično o napredovanjih

Osrednji točki 29. seje ROS 17. t.m. sta bili obravnava osnutka kolektivne pogodbe za dejavnost vzgoje in izobraževanja in obravnava pravilnikov o napredovanju, h katerim smo na podlagi 14. člena zakona o razmerjih plač v javnih zavodih, državnih organih in v organih lokalnih skupnosti pristojni dajati mnenje.

K osnutku kolektivne pogodbe je ROS izoblikoval predloge sprememb in dopolnitev in sprejel napotke pogajalski skupini za njihovo uveljavljanje. Sprejeto je bilo tudi stališče, da mora pogajalska skupina vztrajati, da bo kolektivna pogodba veljala tudi za zaposlene v vrtcih.

Pri obravnavi pravilnikov o napredovanju je republiški odbor ocenil, da so pogoji za napredovanje v nazive, tako za zaposlene v vrtcih kot za zaposlene v osnovnem in srednjem izobraževanju, izredno zahtevni. To velja zlasti za zbiranje potrebnega števila točk iz naslova dodatnega strokovnega dela. S tovrstnim strogim vrednotenjem dodatnega strokovnega dela kot tudi s časovno omejitvijo pridobitve naziva mentor in svetovalec se v sindikatu strinjamo le, če bodo primerjalno enaki pogoji veljali tudi za zaposlene v drugih družbenih dejavnostih in v državnih organih. V nasprotnem primeru terjamo tudi za zaposlene v dejavnosti vzgoje in izobraževanja omilitev pogojev za napredovanje in dodeljevanje nazivov brez časovnih omejitev.

V obeh pravilnikih o napredovanju v nazive je za sindikat doba zaposlitve v vzgoji in izobraževanju kot eden izmed pogojev za napredovanje v nazive neustrezno opredeljena. Nesprejemljivo je namreč določilo, da še v dobo zaposlitve ne všteva čas pripravništva ter čas odsotnosti delavca z dela zaradi bolezni, izobraževanja, strokovnega izpopolnjevanja ali drugih vzrokov v nepretrganem trajanju, daljšem od šest mesecev. Z uveljavitvijo tega določila bi bile prikrajšane zlasti delavke matere za čas porodniške odsotnosti, ki se po veljavni delovni zakonodaji všteva v delovno dobo. Zato v sindikatu menimo, da je treba pri dobi zaposlitve v vzgoji in izobraževanju upoštevati celotno delovno dobo, ki je vpisana v delovni knjižici.

V pravilnik o napredovanju zaposlenih v osnovnem in srednjem izobraževanju v nazive je treba vnesti že dosedaj veljavni določili, in sicer, da se za strokovno izobraževanje šteje tudi opravljena diploma, specializacija, magisterij ali doktorat znanosti ter da mora zavod omogočiti svojim pedagoškim in drugim strokovnim delavcem letno najmanj 5 dni strokovnega izobraževanja.

Sindikat daje pozitivno mnenje k pravilnikoma o napredovanju v nazive le pogojno, kolikor bodo prej navedena stališča upoštevana.

K pravilniku o napredovanju zaposlenih v vrtcih ter osnovnem in srednjem šolstvu v plačilne razrede pa smo dali v sindikatu negativno mnenje, ker vztrajamo na stališču, ki smo ga posredovali že k osnutku pravilnika, in sicer, da je treba v vseh tarifnih skupinah uveljaviti napredovanje za pet plačilnih razredov ter da je treba kriterije za napredovanje na novo opredeliti in jih prilagoditi tarifnim skupinam, ki jih zadevajo.

Pri tem smo opozorili na neustrezno določilo 21. člena pravilnika, v katerem je v nasprotju s 14. členom zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja kot pritožbeni organ opredeljen ravnatelj namesto svet zavoda.

Bojan Hribar, sekretar

Sindikat komunalnega in stanovanjskega gospodarstva Slovenije

Pogajanja so stekla

V okviru našega sindikata je oblikovan stanovanjski pododbor, ki ga sestavljajo vsi sindikalni zaupniki iz stanovanjskih podjetij. Zaupnikom iz mešanih komunalno-stanovanjskih podjetij pa je dana možnost, da postanejo člani, če se za to odločijo, pač glede na interes v njem urejati specifične probleme. Za predsednika pododbora smo izbrali Ljuba Perka iz Stanovanjskega podjetja Ljubljana.

Na tej seji smo imenovali tudi skupino za pogajanja z delodajalci o besedilu kolektivne pogodbe za stanovanjsko dejavnost ter določili tudi naš predlog besedila. V pogajalski skupini so predstavniki iz Ljubljane, Maribora, Kranja, Velenja in Nove Gorice. Prva pogajanja so bila v torek, 21. t.m., v prostorih Gospodarske zbornice. Najprej smo sprejeli poslovnik o poteku pogajanj, nato pa v besedilu opredelili člene, kjer imamo različna besedila, in potrdili člene, kjer ni bilo pripomb. S pogajanji smo rešili še nekatere nasprotujoče si poglede, nato pa se dogovorili o nadaljevanju pogajanj v četrtek, 30. junija. Do takrat bomo skušali najti rešitve za sporne določbe glede tarifnih in plačilnih razredov, problema opredelitve dejanskega stanja, kritja stroškov strokovnega dela za KP, plač na podlagi delovne uspešnosti in uspešnosti poslovanja ter še nekaj predlogov delodajalcev, do katerih se mora naša skupina opredeliti.

V četrtek, 30. junija, bomo sklicali tudi skupno sejo ROS, stanovanjskega pododbora in pogajalske skupine, da opredelimo stališča do kolektivne pogodbe in za njen podpis.

Miloš Mikolič, sekretar

DEKORATIVNA MED SCILO IN KARIBDO

Eno je zanesljivo: 359 delavcev ljubljanske Dekorativne bo šlo 25. julija na tritedenski kolektivni dopust. Ali se bodo 15. avgusta vrnili na svoja delovna mesta ali ne, je pa že drugo vprašanje, na katerega jim na zadnjem zboru delavcev prejšnji torek ni znal konkretno odgovoriti niti direktor Bojan Dejak.

Delavci Dekorativne se z nostalgijo v srcu spominjajo »starih dobrih časov«, ko jih je bilo še 1.300 in so mesečno izdelali tudi po pol milijona tekočim metrov tako kakovostnih tkanin, da so si kot prvi in za zdaj še edini med slovenskimi tekstilci pridobili sloviti mednarodni certifikat ISO 9001. Zdaj jih je le še 359, izdelajo pa borih 60.000 dolžinskih metrov. »Toliko pač, da stroji tečejo in da se ne dela še večja škoda,« razočarani komentirajo tako pičel rezultat, ki pa utegne kmalu postati še skromnejši, če že ne nikakršen: zavoljo neporavnanih računov se namreč lahko zgodi, da jim bodo odklopili elektriko, zaprli plinske in vodovodne pipe, utišali telefone in telefakse…

Vendar sindikat Dekorativne prejšnji torek ni sklical sestanka zaradi teh podatkov, ki uradno še vedno sodijo v poslovno skrivnost, temveč zavoljo prisilne poravnave, ki naj bi »nadomestila« v začetku tega meseca s strani delavcev zavrnjeni predlog Koržetovega sklada o lastninjenju 20-odstotnega deleža. »Sklad RS za razvoj je v začetku maja poslal vsem 'svojim' podjetjem predlog, naj se odpovemo vsem terjatvam in jih premesemo v lastništvo,« so nam povedali delavci Dekorativne, ki bi iz razumljivih razlogov radi ostali anonimni. »Vendar je bil ta predlog račun brez krčmarja; delavci so ga na zboru 6. junija gladko zavrnili. Saj, če bi jim kdo garantiral, da bi lahko tu še naprej ostali v službi, bi svoj delež najbrž rade volje pustili v Dekorativni, tako pa…«

Tako pa je zdaj Koržetov sklad prišel na dan s predlogom o prisilni poravnavi, ki po mnenju delavcev Dekorativne v bistvu ni nič drugega kot izpeljava prvotnega predloga z drugimi pravnimi sredstvi. Tako naj bi se morali odpovedati neizplačanim osebnim dohodkom za maj '91, regresu za leto 1991 ter manj izplačanim plačam po kolektivni pogodbi od septembra '91 do danes. Gre za lepe denarce: po nepotrjenih, a od vodilnih večkrat slišanih podatkih, naj bi šlo za kar 12 milijonov mark! »Vedeti namreč morate, da smo bili do lanskega oktobra na 60-odstotnih plačah po kolektivni pogodbi; po dvodnevni stavki smo do letošnjega februarja dobivali 95-odstotno plačo, potem pa smo dosegli stoodstotno. Vendar nam jo izplačujejo tako, da dobimo 80 odstotkov na tekoči račun ali na knjižico, preostalih 20 odstotkov pa v 'kešu' v kuvertah,« nam je povedala ena od sogovornic, ki je dobila za april na račun 24.000 tolarjev, v kuverti pa poleg 1.400 tolarjev za vožnjo in 5.100 tolarjev za malico še za 5.500 tolarjev razlike do kolektivne pogodbe v suhem denarju. Ali je tak način izplačevanja zakonit ali ne, ni vedela povedati; ji je pa sumljiv. A to je že druga zgodba…

Prisilna poravnava – da ali ne? »Če nanjo ne bi pristali, naj bi zakrivili stečaj, nam pravijo. Mi se pa sprašujemo, ali so bili že kdaj kjerkoli na svetu delavci krivi, da je šlo kako podjetje v stečaj!?! Ne! Zato na tako logiko ne pristajamo, četudi imamo te negotovosti že čez glavo,« nam odgovarjajo domala v en glas. »Ker pa bi radi še pred dopusti vedeli, pri čem smo, bomo te dni iz svojih vrst izbrali delavca, ki nas bo s pomočjo odvetnika Svobodnih sindikatov zastopal pred sodiščem. Kako se bo izteklo, lahko samo upibamo, ker je bil zakon o delovnih in socialnih sodiščih sprejet šele sredi letošnjega maja in zato še ni nobene sodne prakse. Mi bomo torej poskusni zajci…«

Poskusnim zajcem se pa še nikoli ni dobro godilo…

Damjan Križnik

Delavke Dekorativne (na sliki) ne razmišljajo, kam bodo šle na dopust, temveč premišljujejo, kaj jih čaka – po dopustu… (Slika: Saša Bernardi)

Ne prezrite!

Kabinet predsednika vlade RS nam je na vprašanje, ali bodo morali delavci plačati dohodnino na v lastninjenju uveljavljene razlike v OD (listine), posredoval mnenje, ki ga objavljamo v celoti:

K temu mnenju naj dodamo še opozorilo. Ker gre za dohodke, dosežene v več letih, je treba biti posebej pazljiv pri napovedi dohodnine za leto 1994. Te dohodke je treba vpisati v posebej za to namenjeno rubriko na obrazcu in ne v rubriko OD, doseženih med letom. Vpis v napačno rubriko bo namreč pomenil drugačno (bistveno večjo) odmero davka. Izplačevalci plač bodo morali ob izdaji potrdila o med letom izplačanih dohodkih delavcem prikazati tudi dohodke iz naslova potrdil (t. i. zadolžnic), ob predpostavki seveda, da bodo v skladu z zakonom o lastninskem preoblikovanju uveljavljene v lastninjenju. Prav tako bodo morali prikazati tudi višino akontacije dohodnine, plačane v obliki delnic in prenešene na Kapitalski sklad pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Če bodo akontacije primerno obračunane, lahko pričakujemo, da iz naslova uveljavljenih potrdil ne bo potrebno doplačilo dohodnine.

Glede na vaše pismo z dne 25. 3. 1994, v katerem ugotavljate, da niste zadovoljni z odgovorom Ministrstva za finance (14. 2. 1994, št. 416 14/94), vam v imenu predsednika vlade dr. Janeza Drnovška pošiljamo odgovor. Ponovno smo zaprosili Ministrstvo za finance za bolj podrobno razlago določil zakonov, na katere se sklicujete v vašem pismu. Utemeljitev je naslednja:

»V skladu s prvim odstavkom 25.a člena zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij (Ur. l. RS, št. 55/92, 7/93, 31/93) podjetje lahko opravi interno razdelitev delnic ter vplačila delnic za notranji odkup delnic tudi na podlagi potrdil, ki jih podjetje lahko izda zaposlenim delavcem na podlagi neizplačanega dela neto osnovnih osebnih dohodkov, znižanih do ravni, ki jo v skladu s 33. členom Splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo določajo kolektivne pogodbe dejavnosti. Gre torej za obračun razlike v plači, katere izplačilo je izvedeno v obliki potrdila.

V skladu s četrtim odstavkom 25.a člena tega zakona mora podjetje, ki ni obračunalo in plačalo prispevkov in davkov na neto osnovne osebne dohodke iz tega člena zakona, izdati in prenesti delnice v tej višini na Kapitalski sklad pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Za vrednost izdanih in prenesenih delnic se zmanjša vrednost družbenega kapitala, ki ga podjetje po programu lastninskega preoblikovanja nameni za interno razdelitev delnic ali notranji odkup.

Obstajajo torej podjetja, ki so obračunala in plačala prispevke in davke iz naslova razlike v plači, in tista, ki tega niso storila. Slednja so dolžna za obračunane prispevke in davke izdati delnice in jih prenesti na Kapitalski sklad pokojninskega in invalidskega zavarovanja, istočasno pa tudi opraviti obračun prispevkov in davkov za razliko v plači na posameznega delavca. V tem primeru se sorazmerni del na kapitalski sklad prenesenih delnic, ki predstavljajo obračunani davek, šteje kot davek od osebnih prejemkov in se posameznemu davčnemu zavezancu šteje kot med letom plačana akontacija dohodnine. Glede na to, da gre za dohodke, nastale v obdobju več let, se bo pri odmeri dohodnine uporabljal 13. člen zakona o dohodnini (Ur. l. RS, št. 71/93), ki določa možnost razmejevanja dohodkov na več let, kar pomeni, da se dohodki, nastali v obdobju več let, obdavčijo po povprečni stopnji dohodnine enoletnih prejemkov zavezanca.

Na podlagi navedenega ugotavljamo, da v zakonu o lastninskem preoblikovanju podjetij ni podlage, ki bi določala, da se razlika v neizplačanem delu plače ne šteje kot osebni prejemek delavca. Iz navedeni določb jasno izhaja, da gre za del plače, od katere je potrebno obračunati prispevke in davke.

Obračunavanje in plačilo davkov in prispevkov iz plač pa se izvaja v skladu z zakonom o dohodnini in zakoni s področja urejanja socialne varnosti. V skladu z zakonom o dohodnini se v osnovo za dohodnino vštevajo letni znesek plače, nadomestil plač in drugih prejemkov iz delovnega razmerja, izplačanih v denarju, bonih ali v naravi. V primeru izplačila razlike v plači v obliki potrdila se šteje, da gre za obliko izplačila plače v naravi, zato se izplačilo v celoti vključuje v osnovo za odmero dohodnine.«

Iz odgovora je torej razvidno, da se plačani prispevki iz razlike neizplačanega dela plače štejejo kot že plačana akontacija dohodnine med letom in da se ta obremenitev lahko razmeji na več let. Gre torej za obremenitev in olajšavo hkrati.

Glede izplačila dela plače v nelikvidnih oblikah pa sta za sedaj možni dve premostitveni rešitvi:

a. omogočena je možnost, da se na podlagi vložene in odobrene prošnje plačilo obračunane dohodnine plača v več obrokih in

b. na podlagi predpisanega postopka in dokazil posamezniki lahko vložijo prošnjo za odpis obračunane dohodnine.«

Lidija Jerkič, dipl. iur.

Kaj prinaša novi zakon o delovnih in socialnih sodiščih? (IX)

PREHODNO OBDOBJE

Zakon o delovnih in socialnih sodiščih ima v zadnjem delu – prehodnih in končnih določbah nekaj zelo pomembnih določb. Oglejmo si jih:

1. V zadevah, ki so jih do uveljavitve tega zakona (do 13. maja 1994) prejala sodišča združenega dela, se postopki nadaljujejo po določbah novega zakona, razen če je že bila izdana odločba na 1. stopnji, s katero se je postopek pred prvostopnim sodiščem končal. V tem primeru se nadaljnji postopek nadaljuje po starih pravilih.

Če je odločba prvostopnega sodišča razveljavljena po uveljavitvi novega zakona, se postopek nadaljuje po novem zakonu.

2. V zadevah s področij zdravstvenega zavarovanja in zavarovanja za primer brezposelnosti ter družinskih in socialnih prejemkov, v katerih je bil pred uveljavitvijo novega zakona sprožen ustavni spor pred Vrhovnim sodiščem RS, se konča pred tem sodiščem po dosedanjih predpisih.

3. Postopki v zadevah zaradi odgovornosti za škodo, ki je nastala na delu ali v zvezi z delim (tudi za odškodnine za poškodbe pri delu in poklicne bolezni), ki so bili začeti pred sodišči združenega dela do uveljavitve novega zakona, se nadaljuje in končajo pred pristojnim delovnim sodiščem. Novi odškodninski zahtevki v zvezi s poškodbami pri delu in poklicnimi boleznimi se vlagajo pred rednim sodiščem.

4. Zakon izjemoma dovoljuje uporabo izrednih pravnih sredstev v zadevah, ki so pravnomočno končane, v naslednjih dveh primerih:

● dovoljena je obnova postopka, če je bilo s pravnomočno sodno odločbo odločeno ali potrjena odločitev pristojnega organa, ki se nanaša na sklenitev ali prenehanje delovnega razmerja ali na razporeditev na drugo delovno mesto iz razloga moralno-politične primernosti;

● dovoljena je revizija zoper sodno odločbo, ki je postala pravnomočna do uveljavitve novega zakona iz razlogov, ki so našteti v samem zakonu, če je sodišče združenega dela zavrnilo delavčevo zahtevo za sodno varstvo zaradi prenehanja ali sklenitve delovnega razmerja ali zaradi razporeditve na drugo delovno mesto.

V obeh primerih je potrebno vložiti zahtevo za obnovo postopka oziroma za revizijo v 12 mesecih od uveljavitve zakona – to je do 12. maja 1995. leta.

Z dovoljenjem za obnovo postopka se na ta način skuša popraviti krivica, če je delavec spor z delovno organizacijo izgubil zaradi kriterija moralno-političnih primernosti, ki se je uporabljal še dolgo potem, ko so posamezna ustavna sodišča konec 70. let odločila, da poseben pogoj moralno-političnih kvalitet ni v skladu s takratno ustavo.

Revizija, ki do uveljavitve novega zakona v delovnih sporih ni bila dovoljena, se za že pravnomočne sodne odločbe dopusti le v primerih, ko gre za najtežje kršitve delavčevih pravic – to je za kršitev pravice do dela oz. delovnega razmerja.

Poleg teh zakon vsebuje v tem zadnjem poglavju še številne druge določbe, ki pa se nanašajo na organizacijo delovnih sodišč, način njihovega dela itd. v tem prehodnem obdobju, dokler ne bodo sprejeti vsi potrebni predpisi in opravljeni drugi postopki, n.pr. izvolitev sodnikov in sodnikov porotnikov itd.

Konec marca je državni zbor sprejel težko pričakovani zakon o delovnih in socialnih sodiščih, ki je začel veljati 13. maja 1994. Že pri pripravi osnutka, nato pa v vseh fazah sprejemanja je pri njegovem oblikovanju sodeloval Gregor Miklič (na sliki), ki bo v nekaj zaporednih sestavkih novi zakon raztolmačil tudi našim bralcem.

POZOR, ODPRTI TELEFON! 313-942

Potrebujete kakšen nasvet, ki ni le delovnopravne narave, ampak se tiče tudi temeljnih lastninskih razmerij in civilnega prava naspoh?

Pomislili smo tudi na vas! Odslej boste lahko vsak četrtek od 16. do 17.30 ure na našo telefonsko številko 313-942 priklicali odvetnika Janeza Keka iz Ljubljane in mu povedali, kaj vas teži. Odgovore bomo objavljali tudi v DE.

Ne pozabite torej na številko (061) 313-942 vsak četrtek med 16. in 17.30 uro!

Vprašanje:

Pred štirimi leti sem oddal stanovanje mlajši družini, s katero sem sklenil najemno pogodbo za tri leta. Pred letom dni pa so se z najemniki začele težave, ker sem po preteku pogodbe za dobo treh let najemnino povišal iz tristo na štiristo mark mesečno. To je bil tudi pogoj za sklenitev najemne pogodbe za novo obdobje. Najemniki pa niso pristali niti na povišanje niti na izselitev iz stanovanja. V stanovanju so vztrajali, najemnino pa so plačevali po starem. Pred tremi meseci sem jim zagrozil s sodiščem, od takrat pa mi ne plačujejo ničesar. Kaj mi je storiti?

Odgovor:

Ne glede na nemogoče obnašanje vaših najemnikov v zadnjem letu imate možnost vložiti na sodišče v kraju, kjer se nepremičnina oddaja, tožbo za izpraznitev stanovanja. Stanovanjski zakon določa, da oseba, ki uporablja stanovanje, pa z lastnikom ni sklenila najemne pogodbe oziroma ni podaljšala najemne pogodbe, sklenjene za določen čas, uporablja stanovanje nezakonito. Lastnik stanovanja lahko kadarkoli vloži tožbo za izpraznitev, taki spori pa se štejejo za nujne.

V primeru, da se po izvedenem postopku in pravnomočni odločbi sodišča, s katero bo vašim najemnikom naloženo, da morajo v določenem roku izprazniti stanovanje, le-ti ne bi izselili, boste morali pri sodišču vložiti izvršbo, na podlagi katere bodo potem izvršilni organi opravili deložacijo.

Vseeno pa jih še enkrat poskušajte odločno prepričati, da ne ravnajo pravilno, in opozoriti, da bodo nastali visoki sodni stroški.

Vprašanje:

Sem lastnik travnika, ki sem ga do pred približno treh mesecev nemoteno uporabljal, saj sem kosil travo za košnjo in spravljal seno. Pred tremi meseci pa je začel sosed najprej hoditi čez moj travnik, sedaj pa vozi čezenj s konjsko vprego. Kljub mojim večkratnim opozorilom tega svojega početja ne opusti, odgovarja pa mi vedno znova, da ima pravico to početi, saj naj bi imel služnost poti preko mojega travnika. Jaz pa o tem ničesar ne vem, pa tudi preje ni nikoli uporabljal poti čez moj travnik. Kako naj soseda odvrnem od takega početja, če do tega nima nikakršne pravice?

Odgovor:

Najprej je treba v zemljiški knjigi preveriti, če morda ni v breme vaše parcele – vašega travnika vknjižena kakšna služnostna pravica, ki bi vašo lastninsko pravico na tem travniku omejevala. To je po tem, kar ste navedli v vprašanju, malo verjetno. Če služnosti ni, sosed nepravično posega v vašo lastnino, ker vsa dosedanja opozorila niso bila učinkovita, je treba vložiti tožbo za prenehanje vznemirjanj. Z njo boste zahtevali, naj sodišče razsodi, da je sosed dolžan opustiti vsakršno poseganje v vašo lastninsko pravico, predvsem pa je dolžan opustiti hojo in vožnjo s konjsko vprego. Prav tako vam mora sosed povrniti vse stroške postopka.

Vprašanje:

Z mamo, ki je stara več kot osemdeset let, živim že nekaj časa v skupnem gospodinjstvu. Do sedaj je še kar šlo, sedaj pa se je mami psihično stanje močno poslabšalo. Pozablja, prodaja določene stvari močno pod ceno in podobno. Telesno pa je še kar zdrava. Mama ima nekaj nepremičnin in kar nekaj prihrankov, pa se bojim, da bo z njimi nerazumno ravnala. Slišala sem, da ji lahko sodišče prepove razpolaganje z nepremičninami, pa me zanima, kako je s tem.

Odgovor:

Predvidevam, da ste mislili na postopek za odvzem poslovne sposobnosti. V njem nepravdno sodišče odloča o delnem ali popolnem odvzemu poslovne sposobnosti osebam, ki zaradi duševne bolezni, duševne zaostalosti, odvisnosti od alkohola ali mamil, ali iz drugega vzroka, ki vplivajo na psihofizično stanje, niso sposobne same skrbeti zase, za svoje pravice in koristi.

Ker ste z osebo, ki naj bi ji bila odvzeta poslovna sposobnost v sorodstvu v ravni vrsti, lahko predlagate začetek takega postopka. Ta se pa lahko začne tudi na predlog pristojnega organa občinske skupnosti socialnega skrbstva, ki je poleg skrbnika osebe, kateri naj bi se odvzela poslovna sposobnost, tudi udeleženec postopka in javnega tožilca. Sodišče se pri odločitvi navadno opre na mnenje izvedenca medicinske stroke.

V vašem primeru je smiselno, da se povežete z organom občinske skupnosti socialnega skrbstva in se natančneje pogovorite o nastalem problemu.

Opozoriti pa vas moram še na določilo zakona o nepravdnem postopku, ki pravi, da če ima oseba, ki naj se ji odvzame poslovna sposobnost, nepremičnine, odredi sodišče, ki vodi postopek, da se uvedba postopka in odločba o odvzemu poslovne sposobnosti zaznamuje v zemljiški knjigi.

Vprašanje:

Sem posvojen, sedaj pa mi je ta, ki me je posvojil umrl. Ima še enega sina in ženo. Kako je z dedovanjem, ker ni zapustil oporoke?

Odgovor:

Ker ste posvojeni, imate enake dedne pravice do posvojitelja, to je tistega, ki vas je posvojil, kakor posvojiteljevi otroci oz. njihovi potomci.

Ker oporoke ni, bo nastopilo dedovanje na podlagi zakona. V vašem primeru boste vsi našteti dediči dedovali po enakih delih, saj ste »enakovredni« dediči prvega dednega reda, ki pred vsemi drugimi dednimi redi dedujejo pokojnikovo zapuščino.

Obvestilo bralcem

Začenjajo se dopusti, z njimi pa drugačna, poletna zasnova DE. Zato vas obveščamo, da s to številko do jeseni zapiramo našo stalno rubriko »Odprti telefon«. O njenem ponovnem odprtju vas bomo, dragi bralci, pravočasno obvestili.

DE KANAL – DE

Zdravljenje s šokom

Francoski filmski režiser **Alain Jessua** je znan predvsem po številnih napetih kriminalkah. V filmu Zdravljenje s šokom pa je napeto zgodbo združil s psihološko dramo osrednje junakinje. **Annie Girardot** igra uspešno direktorico ženske konfekcije, ki je nenadoma zelo utrujena. Razočarana je tudi v ljubezni in čuti, da se je pričela starati, s čimer se ne more sprijazniti. Zato obišče posebno kliniko v naravnem južnoameriškem okolju, ki ji jo svetuje prijatelj. Tam naj bi prestajala pomlajevalno kuro, ki jo znani zdravnik opravlja s šokom. **Alain Delon** v vlogi mladega in očarljivega zdravnika seveda prav hitro pridobi zaupanje pacientov. Pa vendar po svojem prihodu direktorica ugotovi, da se na tej kliniki dogajajo nenavadne stvari. Pacienti, ki počenjajo vse mogoče čudne vaje, so vse bolj pasivni, še zlasti pa pade na kliniko senca, ko eden izmed njih naredi samomor. Vmeša se tudi policija, a se zdi, da ne vidi ničesar posebnega v tej ustanovi. Direktorica, ki ob opazovanju nenavadnih metod počasi pozablja na svoje tegobe, zacne raziskovati, kaj se v resnici dogaja in kakšna osebnost je v resnici mladi zdravnik, ki si vse bolj prizadeva, da bi tudi njej prikril resnico…

Film si boste lahko ogledali v nedeljo, 26. t.m. ob 20.25 na TVS 2.

Murphyjev udarec

Naslovni junak Murphy je angleški podjetnik, ki mu ne gre kaj dobro. Njegov smisel za humor in potegavščine ter neukrotljiva narava, kadar se odloči, da bo naredil »podvig«, pelje filmsko zgodbo in ostale junake v svojevrstno pustolovščino.

Zgodba se odvija v majhnem angleškem mestu Cork spomladi – leta 1974, ko v tem kraju priredijo konjske dirke. Ker je Murphy mešetar z živino, se odloči, da bo skupaj s prijatelji prislužil velik denar na konjskih stavah. Mlad poznavalec konj mu v ta namen priskrbi lepega žrebca in prvovrstnega jockeya, ki na dirkališčih povsem neznanega konja dodobra strenira. Za vsak primer pa je dobro onesposobiti dvoje drugih favoritov, da bi se zmaga konju, na katerega stavijo Murphyjevi prijatelji, le ne izmaknila. Murphy dvigne ogromno vsoto denarja in klubski prijatelji veselo stavijo…

Ker gre za zaroto, tako meni sodišče, ki Murphyja obtoži, da se je namenoma znebil dveh favoritov, je razplet za Murphyjevo družino kočljiv: v skladu z angleško hladnokrvnostjo so vsi zadovolnji, ker niso ničesar dobili in ničesar izgubili…

Film bo na sporedu v soboto, 25. t. m. ob 20.50 na TVS 2.

KAJ DELAJO

v samostojnih sindikatih

Sindikat cestnega prometa Slovenije

Igorju Umku, ministru za promet in zveze

V Delu (18. 6. 1994) smo prebrali, da ste na sestanku gospodarskega foruma SKD izjavili, da so »zahteve sindikata cestnih prevoznikov bolj politične kot sindikalistične«.

Dovolite nam, da Vas najprej popravimo: Sindikat cestnega prometa Slovenije, kot je naše pravilno ime, združuje poleg cestnih prevoznikov tudi cestna gospodarstva, špedicije in servisne dejavnosti. V naših stavkovnih zahtevah ščitimo interese vseh naših dejavnosti. Naše zahteve so še kako sindikalistične, saj bi tudi Vi morali vedeti, da brez urejenih pogojev gospodarjenja ni možno dobro sindikalno delo. Ravno tako Vas moramo opozoriti, da se je naš sindikat že prilagodil novim pogojem sindikalnega dela, ko bodo naši člani ne samo delojemalci, ampak tudi lastniki kapitala, torej delodajalci. Gre torej za redefiniranje vloge sindikata.

Zdaradi obeh razlogov smo življenjsko zainteresirani za ureditev stanja v dejavnostih, ki jih pokriva naš sindikat. Prepričani smo, da tisti sindikati, ki se ne bodo prilagodili tem zahtevam, enostavno nimajo bodočnosti! Ne glede na to pa Vas sprašujemo, v čem vidite političnost naših zahtev.

Ali je to morda v zahtevi, da se zmanjša prometni pritisk na Sežano in Vipavsko dolino, kjer so ljudje že zdaj nezadovoljni s prometom. Ali pa morda v zahtevi, da morajo naše sosede upoštevati tudi slovenske interese?

Morda pa vidite političnost v zahtevah po sprejemu zakonov o cestnem prometu, o javnih cestah, o prevozu nevarnih snovi, o varnosti v cestnem prometu, o carinah itd.?

Ali pa je problem v naših ekoloških zahtevah, kot so uporaba oprtnega vlaka, spodbude za ekološke tovornjake in avtobuse ter ekološko in energetsko primernejše oblike mestnega potniškega prometa, pa uvedbo tehničnih in ekoloških pregledov tovornjakov na mejah?

Nam, pa tudi drugim, s katerimi smo se o teh zahtevah pogovarjali, se zdijo te zahteve več kot samo upravičene. Mogoče se motimo, toda prepričani smo, da so to zahteve, katerih uresničitev bi morale zagovarjati vse politične grupacije v Sloveniji. Zato enostavno ne vidimo razlogov za takšne kvalifikacije, razen če ne gre za prikrivanje česa drugega.

Zato Vas še enkrat prosimo, g. minister Umek, da nam in javnosti razložite, kaj ste mislili s tem, da gre pri naših zahtevah bolj za politične zahteve kot pa sindikalne.

Zoran Alijević, predsednik SCPS

Sindikat zdravstva in socialnega varstva Slovenije

Sindikat zdravstva in socialnega varstva je prejšnjo soboto priredil Pod skalco v Bohinju 2. vseslovensko srečanje svojih članov, njihovih družin in prijateljev. Po sliki sodeč so se imeli nadvse lepo… (Slika: Sašo Bernardi)

Sindikat novinarjev Slovenije

Izhodiščne plače poklicnih novinarjev za mesec **junij 1994:**

Tarifni razred	Značilna opravila	Razmerje	Mesečna bruto plača junij/94 v SIT
I.	enostavna opravila	1,00	48.551,00
VI./1	fotoreporter	2,00	97.102,00
VI./2	vestičar	2,30	111.667,00
VII./1	poročevalec	2,50	121.377,50
VII./2	specializirani novinar	3,00	145.653,00
VII./3	urednik novinar	3,30	160.218,00
VIII./1	komentator	3,80	184.494,00
VIII./2	urednik uredništva	4,50	218.479,50

* Rast življenjskih stroškov 1,1%.

Sindikalna lista je nespremenjena.

Strokovna služba SNS

Svobodni Sindikati Slovenije

Sadovi rasti

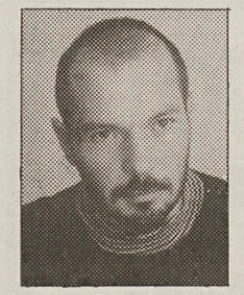

Piše: Franci Križanič

Po pričakovanju so se, zaradi uvedbe dela prostega dne na velikonočni ponedeljek, produkcijske tendence aprila poslabšale. V tem mesecu je naša industrijska produkcija stagnirala oziroma upadala po 2% letno. To je bilo precej slabše od letošnje povprečne 4-odstotne rasti na letni ravni in še slabše od v povprečju kar 10 odstotnega povečevanja letno med lanskim julijem in letošnjim aprilom. Podobno kot je letošnjemu februarskemu poslabšanju (ob na novo dela prostem dnevu za slovenski kulturni praznik) sledilo izboljšanje produkcijskih tendenc v marcu, bi utegnili tudi pri aprilskemu poslabšanju maja pričakovati ponovno okrepitev produkcije.

Ob hitri rasti (prekinjeni zgolj zaradi spreminjanja sezone v posameznih mesecih, med drugim, kot rečeno, tudi v aprilu) od lanskega julija dalje je letošnja produkcija precej (aprila 7%, prve štiri mesece skupaj pa 4%) nad primerljivo lansko in le še za spoznanje pod svojo ravnjo v ustreznem obdobju 1992 (aprila za 1%, od januarja do aprila skupaj za 3%). Od največjega v preteklih letih, t.j. že daljnega leta 1986, doseženega aprilskega obsega je bila letos manjša za 37% (velikemu zaostanku je botroval novo uveden dela prost dan), od svoje ravni v prvih štirih mesecih 1986, 1987 ali 1989 pa za 34%.

Poleg rasti v zadnjih desetih mesecih je visoki ravni (glede na primerljivo lansko) produkcije v letošnjem aprilu pripomogel tudi izjemno nizek obseg gospodarske dejavnosti med lansko zamrznitvijo plač (torej tudi aprila 1993). Na nasprotni strani pa je na medletni rezultat negativno vplival delovni dan manj v letošnjem kot v lanskem aprilu. Maja je bilo letos in lani enako število delovnih dni, lanska majska produkcija pa je bila (podobno kot v celem obdobju »zamrznitve« od februarja do junija 1993) na izjemno nizki ravni. Že v primeru stagnacije lahko pričakujemo dobre 7% večjo letošnjo od lanske majske produkcije. Treba je pripomniti, da so še naprej, podobno kot januarja, možna tudi večja ali manjša presenečenja in ustrezen nihaj produkcijskega rezultata navzdol ali navzgor.

Aprila se povpraševanje ni več krepilo tako močno kot prejšnje mesece, čeprav na osnovi aprilskih podatkov še ne moremo govoriti o bližajoči se recesiji. V primerjavi s prvimi tremi letošnjimi meseci se je aprila najbolj poslabšal medletni rezultat pri prodaji trgovine na drobno. Ta je v prvem letošnjem četrtletju prodala dobrih 17% več kot v enakem obdobju lani ter le kakšno desetino manj kot v ustreznih mesecih 1990 ali 1991, medtem ko je bil aprila njen obseg »le« še 11% na primerljivim lanskim in skoraj četrtino pod prodajo v aprilu 1991. V prvih štirih mesecih skupaj je bila prodaja v trgovini na drobno realno 15% večja kot med januarjem in aprilom 1993 ter za približno enak odstotek pod primerljivo ravnjo 1991.

Zaloge neprodanega blaga se še naprej zmanjšujejo. Aprila so upadale po dobrih 18% letno in bile 11.5% manjše kot v enakem mesecu lani. Zaradi znižanja zalog in povečanja produkcije so zaloge na enoto produkcije v slovenski industriji letos kar 17% (približno šestino) manjše kot pred letom. To kaže, da si lahko vsaj še kakšen mesec obetamo nadaljevanje rasti gospodarske dejavnosti.

Podobno sliko kot dinamika zalog neprodanega blaga kažejo tudi odgovori podjetij na anketo Zavoda Republike Slovenije za statistiko. Tako kot v prejšnjih mesecih je imelo kritično velike probleme s prodajo doma ali na tuje (razen v nekdanje jugoslovanske republike) sorazmerno malo (na domačem trgu desetina na tujem pa le dvajsetina) anketiranih. Zmerno velike težave je imela, zaradi premajhnih naročil, na domačem trgu polovica, na tujem pa tretjina vprašanih gospodarskih organizacij. Vsako tretje slovensko podjetje še vedno zelo pogreša prodajo na trgu nekdanjih jugoslovanskih republik in le vsako tretje podjetje v tej zvezi sploh nima nikakršnih problemov.

»NOVA STRATEGIJA ISKRE« – POT V EVROPO

Iskro Holding ta čas vznemirja nekaj zadev: v javnosti se pojavljajo namigi, da pri razpadanju nekdanje velike Iskre in pri nastajanju novih Iskrinih podjetij ni bilo vse brez črnega ozadja. Precej se je govorilo o sporu med Iskrinimi podjetji ter Holdingom glede lastništva blagovne znamke Iskra. Najnovejša pa je »afera« z predsednikom poslovnega sistema Iskra Holding, Dušanom Šešokom, češ da je še kot direktor Yulona imel nekaj opraviti z oškodovanjem družbe. Vsega tega pa ni bilo čutiti pred dnevi na predstavitvi Iskrinega projekta »Nova strategija Iskre« v prostorih WTC, kjer je holding suvereno in samozavestno predstavil vizijo lastnega razvoja, po katerem naj bi do konca tisočletja postal enak partnerjem in konkurentom iz razvitega sveta.

O projektu smo obširneje pisali že pred tedni, zato tokrat navajamo samo nekaj najpomembnješih usmeritev. Osnovni cilj holdinga je, da bi v štirih letih povečal znesek bruto dodane vrednosti na zaposlenega s sedanjih povprečnih 11 tisoč ekujev na povprečnih 40 tisoč ekujev, kolikor dosegajo v takih podjetjih v razvitem svetu zdaj. Projekt predvideva tudi tesnejšo povezanost Iskre s tujimi partnerji. Holding naj bi strateško usmerjal Iskrina podjetja. Vsa podjetja, člani sistema Iskre, naj bi do konca leta 1995 pridobila certifikat kakovosti ISO 9000.

Dušan Šešok: Cilj je še dosegljiv, a na pot bo treba kreniti takoj.

Iskra: Želeno višino dodane vrednosti bo mogoče doseči z modernizacijo, racionalizacijo, izobraževanjem, vrhunsko kakovostjo in vpetostjo v svetovne tokove tovrstne industrije.

Žal se, kot kaže, pri vzpostavljanju Iskre kot sodobnega poslovnega in proizvodnega sistema ne bo mogoče izogniti nadaljnjim racionalizacijam na račun zaposlenih, bodisi zavoljo potrebe po povečanju produktivnosti in zniževanju stroškov, bodisi zaradi opuščanja, in to takojšnjega, proizvodnje izdelkov, ki prinašajo izgubo. Skratka, cilj ki si ga je Iskra zastavila, je visok, pot do njega težavna. Vendar je dosegljiv. Tudi cena zanj ne bo nizka – vendar so v holdingu prepričani, da je ta pot edina, ki jo Iskra Holding ima na voljo.

B. R.

DELAVSKA HRANILNICA VSE BOLJ V SLUŽBI DELAVCA

Delavska Hranilnica, ki so jo ustanovili sindikati, se je v slabih štirih letih obstoja »prerinila« na tretje mesto med 12 hranilnicami, kolikor jih v Sloveniji nima dovoljenje za delovanje. Njene možnosti pa so še bistveno večje, če samo pomislimo, koliko članov imajo samo sindikati, in če pomislimo, da bi ne samo vse sindikalne organizacije, ampak tudi veliko njihovih članov postali vlagatelji trajnega kapitala. Z direktorjem Delavske hranilnice Jožetom Stegnetom smo se malo pogovarjali o prehojeni poti, mnogo več pa o načrtih. Bližnjih pa tudi malo bolj oddaljenih.

»Leta 1991 smo imeli v povprečju 50 strank, ki so bili večinoma naši ustanovitelji,« je začel pripoved Jože Stegne. »Zdaj imamo skoraj 700 varčevalcev, finančni potencial pa iz meseca v mesec večji. V povprečju ga je zdaj za približno 300 milijonov tolarjev, trajnega kapitala pa za 33 milijonov tolarjev. Ker je treba po zakonu do konca leta trajni kapital povečati na najmanj 68 milijonov tolarjev, smo zdaj v akciji pridobivanja tega kapitala. Akcija teče uspešno, tako da računam, da bomo ob koncu leta imeli morda celo okoli 100 milijonov tolarjev trajnega kapitala.«

Jože Stegne: Trudimo se, da bi pridobili čimveč varčevalcev in pa vlagateljev trajnega kapitala.

Jože Stegne je optimist zaradi tega, ker je DH sprožila akcijo pridobivanja novih vlagateljev kapitalnega deleža med zaposlenimi, člani sindikati. V masi je to lahko zelo velika vsota, pa čeprav je najnižji delež, ki ga kdo lahko vplača, le 5000 tolarjev, in še to lahko plača v obrokih.

In kaj DH ponuja novim in bodočim solastnikom? Poleg običajnih pravic, ki jih imajo vlagatelji kapitala, še pravico do najemanja posojil v petkratnem znesku vloženega kapitala in bančno kartico.

»Kartico bomo izdali takoj, ko bo DH dokapitalizirana,« je povedal Jože Stegne. »Njena veljava pa bo rasla od začetnih popustov pri plačevanju blaga in storitev – o tem bomo s posameznimi trgovinami in storitvenimi organizacijami sklenili dogovore – do vseh ugodnosti, ki jih prinaša plačilna kartica. Računamo tudi, da bo naša kartica vključena v bančni bankomat sistem in bo z njo mogoče dvigati tudi gotovino.«

V DH je zdaj vključenih približno 40 odstotkov sindikalnih organizacij v Sloveniji, kar pomeni, da še ni dosegla viška. Po besedah Jožeta Stegneta hranilnica zdaj ponuja več oblik varčevanja in več vrst posojil, vse pa pod ugodnejšimi pogoji kakor konkurenca. Težava pa je, ker je za zdaj ponudba posojil še vedno manjša od povpraševanja po njih in se je hranilnica prisiljena omejiti samo na dajanje posojil članom sindikatov, ki pri njej varčujejo.

Ob tem, da ima DH ugodnejše pogoje od bank tako za varčevalce kot za posojilojemalce, Stegne kot posebno ugodnost omenja dejstvo, da hranilnica sodeluje s sindikalnimi organizacijami tudi pri poslovanju s posameznimi člani sindikatov. Zakon je omejil krog delovanja hranilnic, DH na primer lahko s pravnimi osebami posluje samo na območju ljubljanskih občin, za zasebne varčevalce pri posojilojemalcu pa ni omejitev. Za te pa so razvili sodelovanje tako, da sindikat uredi za svoje člane vse potrebno, denimo pri najemanju posojila. Delavcu sploh ni treba v DH, vse lahko uredi preko svojega sindikata.

»V zadnjem času v vse več primerih sindikati zberejo potrebe po kreditih med svojimi člani,« je pojasnil način delovanja Jože Stegne. »Sindikat poskrbi, prek nas, za kreditno dokumentacijo, za ustrezna potrdila v podjetju, vse to pošlje k nam, mi to preverimo in kar najhitreje nakažemo denar posojilojemalcem ali sindikatu. Ta pa potem, poudarjam, vsa posojila so gotovinska, nenamenska, razdeli denar med delavce, ki so za posojilo zaprosili. Delavcu pri tem ni treba drugega, kot da sindikalnemu zastopniku pove, koliko posojila bi rad. Neposredno nakazilo sindikatu – namesto na tekoči račun ali na hranilno knjižico delavcu, je tudi hitrejša pot do denarja, saj banka to pot opravi šele po treh, štirih dnevih. In ta čas nakazani denar vrti sama...«

Za to poletje pripravlja DH nekaj novosti, med katerimi velja omeniti posojilo za dopust, vračljivo v šestih do največ 24 mesecih. V pripravi je še program vplačilno-izplačilnega prometa v podjetjih. Pri tem računajo na večji obseg varčevalcev. V avli sindikalnega doma v Ljubljani pa naj bi odprli bančno okence za stranke. Prav tako je v načrtu Delavske hranilnice, da bi upokojenci denimo lahko dobivali pokojnine preko DH. V ta namen pripravljajo poseben varčevalni program in »seznam« ugodnosti ter pravic upokojencev, varčevalcev preko DH. Da upokojenci lahko že zdaj dobijo posojila, ni treba posebej poudariti.

Delavska hranilnica bo v tem mesecu odobrila predvidoma okoli 100 milijonov tolarjev posojil, računajo pa, da bo z uvedbo posojil za dopustovanje vsota posojil močno zrasla.

»Žal so od začetka tega leta hranilnice dodatno obremenjene z obveznim zavarovanjem vseh vlog – za razliko od bank. Tako so sredstva vedno dvakrat zavarovana, pri vhodu in izhodu, kar gre sicer na račun posojilojemalcev. Težava je v tem, da so ta zavarovanja kar draga, banke terjajo tudi do 2% vrednosti zavarovane vsote. Kreditojemalec pa plača glede na dolžino vračilne dobe posojila od 0,63 do 1,78% vrednosti posojila. Tak ukrep nas v primerjavi z bankami postavlja v manj ugoden položaj.«

Boris Rugelj

TEŽAVNO OKREVANJE KOVINSKE INDUSTRIJE

»Poslušam predstavnike vlade, ko govorijo o izboljševanju razmer v gospodarstvu, o zasuku gospodarskih gibanj navzgor in si mislim: to za kovinsko industrijo že ne drži.« Tako nam je uvodoma dejala Francka Gabronova, sekretarka združenja kovinske industrije pri Gospodarski zbornici, ko smo jo te dni pobarali o položaju te dejavnosti, in še dodala: »Letošna gibanja celo kažejo nadaljnje drsenje navzdol, ki napoveduje slovenski kovinski industriji nič kaj lepo usodo.«

V začetku meseca je združenje obravnavalo z letošnjimi rezultati dopolnjene ažurirane rezultate poslovanja v lanskem letu. Na vprašanje, ali so morda tudi na združenje kovinske industrije, tako kot denimo tekstilci ali usnjarji, povabili premiera dr. Janeza Drnovška, da bi mu neposredno predočili vpliv gospodarskih ukrepov vlade na dejavnost, je Francka Gabronova odmahnila z roko, češ, pri nas takih potez ne delamo več. Da se ne splača, smo jo razumeli; edino, kar šteje, da so konkretne poteze, ne pogovori.

Na čem temelji črnogledost sekretarke združenja kovinske industrije, ki združuje tri dejavnosti: kovinskopredelovalno industrijo, strojegradnjo in proizvodnjo prometnih sredstev ter kot četrto ladjedelništvo, ki pa je v Sloveniji zanemarljivo?

»Kovinska industrija ima tri velike probleme, ki pa niso od včeraj, ampak so se kopičili vrsto let,« je dejala Francka Gabron. »Ta podjetja ne ponujajo trgu novih izdelkov, nimajo dovolj finančnih sredstev in ušli so jim najboljši kadri. K temu prištejmo še majhnost slovenskega trga in upoštevajmo dejstvo, da za večino možnih tujih partnerjev in vlagateljev v slovenska industrijska podjetja le-ta prav zato, ker nimajo dovolj velikega trga, niso več kdo ve kako zanimiva. Domnevam, da se za kovinsko industrijo Slovenije težki časi šele začenjajo.«

Izjeme, ki so tako kot povsod tudi v tej dejavnosti, naj ne zamerijo teh ocen, saj splošne slike ne popravljajo dovolj.

Osipanje kovinske industrije, posebej močno izraženo v strojegradnji, se je začelo že pred leti, ko so se začeli eden za drugim rušiti veliki sistemi, od katerih se zdaj za silo držita le Litostroj in TAM. Drobljenje teh velikih podjetij na mala podjetja je povzročilo veliko škodo, je menila Francka Gabron, saj so izgubila kritično maso znanja, potrebno za raziskovalne naloge, za razvijanje novih izdelkov. Nobeno malo podjetje, ki so nastala iz velikih sistemov, kot je bil svoj čas denimo TAM, ni sposobno dovolj hitrega in učinkovitega razvoja izdelkov.

Podobno kot se je v sedemdesetih letih iz države valil val kadrov, od nekvalificiranih delavcev do vrhunskih strokovnjakov v tujino, tako so v zadnjih letih iz podjetij kovinske panoge odhajali predvsem ekonomski, komercialni in tehnični strokovnjaki. Spominjamo se na primer Litostrojevih težav izpred nekaj let, ko so se v koncernu zavedeli, da ni dovolj samo izdelati izdelek, ampak da ga je treba tudi znati prodati. Toda za ta posel usposobljenih ljudi niso in niso mogli privabiti. Podobno se je dogajalo tudi v drugih podjetjih strojegradnje, ki je zdaj skoraj povsem na tleh.

»Veliko vodilnih kadrov je odšlo med zasebnike,« je položaj orisala Francka Gabron. »Tehnični kadri so se selili v druge dejavnosti, veliko jih je pobrala državna uprava. Za pomanjkanje strokovnjakov komercialne in finančne usmeritve je nekaj kriv tudi sistem usmerjenega izobraževanja. In zdaj se vzroki in posledice vrtijo v krogu, en pojav je drugemu vzrok in iz tega začaranega kroga se je strašansko težko rešiti.«

O pomanjkanju finančnih sredstev, kot značilnosti slovenskega gospodarstva, je mogoče dodati le, da je mogoče za podjetja kovinske industrije še večji kamen okoli vratu kot za nekatere druge dejavnosti. Vsekakor so glavni problem našega finančnega trga previsoke obresti in neurejen trg kapitala.

»Čemu mora denimo Litostroj položiti trikrat več za garancijo kot na primer konkurent iz Avstrije, ko tekmujeta na razpisu za izvedbo nekega posla,« se čudi sekretarka Gabronova in dodaja še nekaj podrobnosti o našem trgu kapitala: »Marsikaterega posla se naša podjetja ne morejo lotiti, ker ga ne morejo finančno podpreti, bodisi samega proizvodnega procesa ali prodaje same. Imamo sicer Izvozno družbo, ki nudi podjetjem podporo pri realizaciji izvoznih poslov, toda pri tem se mora držati pravil, po katerih so posojil deležni le komitenti, ki so najboljši vračniki dolgov. Ker pa je za kovinsko industrijo majhnost slovenskega trga odločujoča, mora le-ta za vsako ceno v osvajanje tujih trgov, za to pa potrebuje kapital – ugodna posojila. Do leteh pa podjetja, ki jim ne gre dobro, vse težje prihajajo.«

Skratka, kovinske industrije ne čaka lepa prihodnost. Podjetja, ki bodo pritegnila pozornost tujcev, se bodo izvlekla. Vprašanje je le, ali bodo tuji partnerji ponudili zgolj delo, razvoj pa obdržali sami, ali pa bodo želeli tudi izmenjavo znanja. No, podjetja, ki so že doslej uspela navezati trdne in tako globoke stike s tujimi partnerji, takih težav ne bodo občutila.

Kaj bi ob vsem tem kovinarji želeli od vlade?

»Vlada naj uredi makroekonomsko okolje, da bomo konkurenčni. Uredi naj na primer trg kapitala. Naj že ukine veliki R pri obrestih. In tako naprej. Drugačne pomoči pa dejavnost ne potrebuje,« je pribila Francka Gabron.

Boris Rugelj

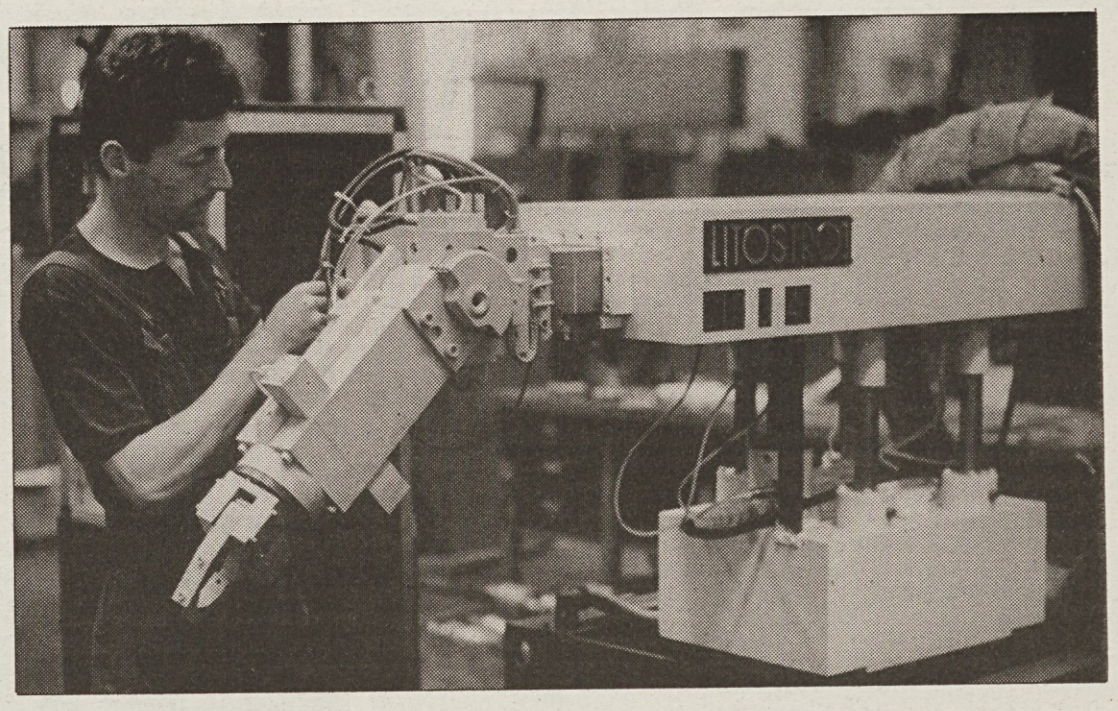

Kovinarji ne želijo od vlade pomoči, ampak le urejeno makroekonomsko okolje, da bodo lahko konkurenčni.

NOVOGORIČANI: ZAKAJ BI LE GARALI IN PLAČEVALI DAVKE?

Čeprav smo se že za časa rajnke Jugoslavije hudovali nad preobremenjenostjo gospodarstva in posameznih regij – takrat smo za vse težave krivili druge, predvsem Beograd, JLA in nerazvite – smo danes pravzaprav v enakem položaju. Nič se ni spremenilo. Nekateri garajo kot črne živine, drugi veselo zapravljajo. Tako kot včasih. Razlika je v tem, da je med nami in Balkanom državna meja in da že nekaj časa ne moremo več karati drugih. Vse je v naših rokah. Zato je toliko bolj skregano s pametjo dejstvo, da se ne moremo in ne moremo dogovoriti za takšno delitev skupne pogače, ki bi bila pravična za vse. Seveda tudi za tiste, ki so najbolj zaslužni, da lahko kaj delimo.

Med tistimi, ki so upravičeno slabe volje in se hudujejo zaradi krivic, so tudi Novogoričani. Pravijo, da veliko dajejo, njim pa ostaja bolj malo. Predvsem slab zrak in vedno večji davki. Naredili so zelo veliko, da bi izkoristili svoj položaj ob slovensko-italijanski meji in privabili številne sosede v našo državo, pa se jim to kaj slabo obrestuje. Čim bolj se trudijo, čim bolj so prizadevni, tem bolj so tepeni.

Kaže, da je dovolj tudi novogoriškemu izvršnemu svetu in njegovemu predsedniku Črtomiru Špacapanu. Ne gredo mu v račun nove in nove zahteve vlade in političnih lobijev. Tudi nameravana progresivna obdavčitev Hitovih igralnic ne, ki je – to je zelo zanimivo – maslo prav nekaterih primorskih poslancev. Čemu bi se ves dohodek stekal nekam v Ljubljano, Novi Gorici in njenim ljudem pa bi preostalo le delo in obremenitve?

Črtomir Špacapan, predsednik izvršnega sveta: »Na potezi je novogoriška vlada. Plačujemo, plačujemo..., strupen zrak pa ostaja nam.«

No, če bo slovenski parlament svoj črni scenarij uresničil in z novimi dajatvami in podržavljanjem spravil novogoriški Hit na kolena, se temu delu primorskega konca, pa tudi državnemu proračunu, slabo piše. Med prvimi, ki bodo padli v vodo, bo pogodba med Hitom in novogoriško občino, ki velja tri milijone mark. Vsako leto tri milijone mark. So ti denarci zares mačji kašelj oziroma »drobtinice«, kot se izražajo nekateri slovenski poslanci? Ja, morda zanje so, za Novo Gorico pa prav gotovo ne.

Na tiskovni konferenci, bila je pred tremi dnevi, je Črtomir Špacapan, predsednik novogoriškega izvršnega sveta dejal, da se bo zavzel za vrsto konkretnih potez. Tako izvršni svet razmišlja, da bi zaprli Petrolove bencinske črpalke v Novi Gorici, v Rožni dolini, Solkanu, Šempetru in morda še kje, saj avtomobili onesnažujejo okolje, denar pa se steka v Ljubljano. Dalje bi kazalo delno zapreti preobremenjeno cesto Neblo–Dobrovo v Goriških brdih, zaostriti izdajanje dovoljenj podjetjem, ki nimajo sedeža v Novi Gorici, omejiti delovanje brezcarinskih trgovin, v poslanski pisarni na novogoriški občini pa odpovedati gostoljubje nekaterim republiškim poslancem. Se ve katerim.

Ob sporih med »Ljubljano in Novo Gorico«, ki niso najnovejša, je vsekakor treba poudariti, da je Hit v preteklih letih sponzoriral več kot 330 organizacij in dogodkov – šole, športne organizacije, krajevne skupnosti, kulturne organizacije, turistične akcije, zdravstvene organizacije in najrazličnejše druge dejavnosti. S Hitovo pomočjo so ustvarjali v Primorskem dramskem gledališču in delali v Zdravstvenem domu Nova Gorica, Splošni bolnici Šempeter in Onkološkem inštitutu v Ljubljani. Hit je pomagal pri ustanovitvi Materinskega doma, knjižnic na šolah, premnogim šolam pa je pomagal pri nakupu opreme in računalnikov. Samo v lanskem letu je prispeval v dobrodelne namene več milijonov nemških mark!

»V Hitu smo ob vseh novih predlogih, ki skušajo urejati področje iger na srečo, že prej opozorili na to dimenzijo, a brez uspeha. Nemočni se zavedamo svoje odgovornosti do okolja, medtem ko država v nasprotju s svetovnimi trendi v smeri spodbujanja civilne družbe in družbene odgovornosti podjetij gradi svojo moč in pušča životariti tako pomembna področja, kot so izobraževanje, zdravstvo, kultura, šport,« pravijo delavci novogoriškega Hita.

Dr. Bogomir Kovač, ugleden slovenski ekonomist, pa v zvezi s vsem omenjenim razmišlja takole: »Vsi dosedanji vladni predlogi dokazujejo, da zakonodajalec ne razume narave igralniške industrije. Zakoni so tehnično tako pomanjkljivi, da omogočajo veliko stopnjo potencialne tehnične, pravne in tudi finančne manipulacije, ki je nobena oblika podržavljenja ne bo odpravila. Nasprotno, podržavljanje ne more biti ščit za strokovno pomanjkljivo igralniško zakonodajo in še manj za vedno večje pravne praznine, ki jih prinašajo predlogi vsakokratne igralniške zakonodaje, lahko pa je politično kritje za nove oblike prvobitne akumulacije kapitala in novo potencialno koruptivno dejavnost.«

Andrej Ulaga

To je prva slovenska knjiga o diplomaciji. Njen avtor je znan družbenopolitični delavec, publicist in doajen slovenske diplomacije.

Knjiga v prvem delu govori o razvoju, teoriji in praksi diplomacije, drugi del pa je zgodovinski pregled dela in deleža Slovencev v diplomatski dejavnosti do danes.

Cena knjige 2.000 SIT, s prometnim davkom 2.100 SIT.

Osrednja junaka sta mlad partizan in na smrt obsojena vohunka, ki jo mora predati štabu divizije.
Odlika tega dela je poglabljanje v samo tkivo sveta in pisateljeva odpoved slehernemu opredeljevanju, ki bi bilo nad njim.

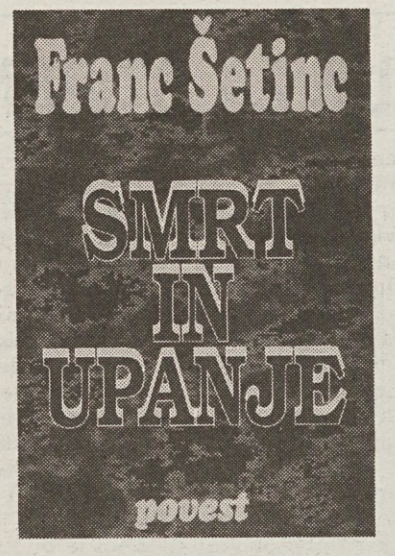

V dogajanje je močno vpeta Suha krajina s svojo tipično problematiko in znano tragiko.

Cena 2.400 SIT, s prometnim davkom 2.520 SIT.

Obe knjigi lahko naročite pri ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni 321-255, 1310-033, 313-942, faks 311-956.

Piše: Vlado Babić

Pismo iz Beograda

Zelenaši

Dalj časa je Dušan Živanović iz vasi Rajkovci pri Mladenovcu tuhtal, kje bi si lahko sposodil 14500 švicarskih frankov za nakup stroja za izdelavo sokov. Danes bi bil on in njegova družina precej srečnejši, če Dušan ne bi imel nevarne in grde razvade, da bere časopise. Tako pa je v časopisu videl oglas agencije »SAN YU«, ki daje devizna posojila, in utrnilo se mu je, da je odkril najboljšo rešitev. Kot pravi poslovnež je takoj navezal stike s profesionalci. To bo boljše, je razmišljal, kot da hodi od prijatelja do prijatelja, trka na vrata sorodnikov in sosedov ter posluša njihove upravičene ali izmišljene razloge, zakaj mu ne morejo posoditi denarja.

Živanović je hitro spoznal, da ima opravka s profesionalci. Že čez dva dni se je iz Beograda pripeljal v elegantnem avtomobilu lastnik agencije Petar Šiljegović, si ogledal hišo, ki jo je bil Živanovič moral zastaviti, sklenil pogodbo in odštel posojilo na mizo. V treh mesecih bi Živanović moral vrniti 28600 frankov.

Toda čez nekaj dni so Živanovići doživeli neprijetno presenečenje, ki so ga pripravili drugi, dosti manj uglajeni profesionalci. Ti so terjali celotno vsoto, terjatev pa podkrepili z nič kaj nežnimi grožnjami. Prvi krog pritiska je trajal cele tri mesece. Začudeni in prestrašeni Živanovići so izplačali 46000 frankov, toda agencija je terjala še več. Ko je uvidela, da Živanovići zares nimajo več denarja, so jim »zelenaši« pripeljali prijatelja, ki jim je bil pripravljen posoditi, da bi Živanovići lahko plačali agenciji. Tudi v tej pogodbi je bila hiša jamstvo.

Nikar ne mislite, da Živanovićem ni šinilo v glavo, da bi vse skupaj prijavili UNZ. Toda agencija je mislila na vse in Živanoviće posvarila, da bo to takoj izvedela, ker ima tudi v UNZ prijatelje. In tako so podpisali prvo, pa drugo, tretjo in še četrto pogodbo s podjetjem »KOPEX«. Na policijo so se obrnili šele potem, ko so ostali dobesedno brez vsega (izplačali so skoraj 300.000 frankov) in ko so dobili sodni nalog za izselitev iz lastne hiše.

Na prvem naroku je sodnik družini svetoval, naj opusti tožbo. »Mar ne vidite, da imate opravka z mafijo? Dajte jim hišo, da vam ne bo padla glava,« jim je pametno svetoval sodnik.

Ko se bo tožba končala, bomo videli.

Novi lastniki so v hišo vselili svoje stvari in postavili čuvaje. Na osnovi s silo pridobljene pogodbe o kupoprodaji hiše novi lastniki pričakujejo, da jih bo »pravna država« rešila nadlog, ki slišijo na primek Živanović.

Potem, ko se je razvedelo za ta primer, so se oglasile še druge stranke takih agencij. Gospa S. N. iz Beograda je tožila Šiljegovića, tokrat kot lastnika agencije »MIMAX«. Deset advokatov je odklonilo, da jo zastopa na sodišču, češ da ima opraviti z mafijo. Dva odvetnika, ki sta pristala, da bosta branila njene interese na sodišču, sta ji jasno povedala, da je ne moreta braniti tudi na ulici.

Dušan Živanović je vesel, da ni podlegel izsiljevanju in zastavil še rodbinske in bratove hiše. »Lahko bi bil cel kraj njihov,« je olajšano dodal.

Če sprašujete, kako so Živanovići, moramo odgovoriti, da najbrže niso najboljše volje. Kaj pa mafija? Hvala. Nikoli boljše.

NOVA MINISTRICA ZA DELO

Na čelu ministrstva za delo je prišlo po štirih letih do zamenjave. Dozdajšnjo ministrico Jožico Puhar, ki je bila na tem položaju od leta 1990, je zamenjala Rina Klinar, dosedanja predsednica jeseniške vlade, ki je tako kot Puharjeva članica Združene liste socialnih demokratov.

Jožica Puhar se je z zaposlovanjem, organizacijo trga delovne sile in kadrovsko politiko ukvarjala večino svojega življenja, saj je vodila tudi Zvezo skupnosti za zaposlovanje Slovenije in bila namestnica predsednika Republiškega komiteja za delo. Predsednik vlade Janez Drnovšek jo je hotel zamenjati že 18. marca letos, a ko je 2. junija prišlo do glasovanja v državnem zboru, ni bila razrešena. Nato se je sama odločila odstopiti, ko ji je Drnovšek ponudil mesto veleposlanice v Skopju.

Za svoj največji uspeh šteje Jožica Puhar pripravo sistemske zakonodaje s področja trga delovne sile in uvajanje tako normativnih kot tudi praktičnih ukrepov aktivne politike zaposlovanja v slovenski prostor. Ocenjuje, da ji je uspelo zajeziti rast brezposelnosti in pospešiti ponovno vključevanje v delo tisočim brezposelnim in presežnim delavcem. Jožica Puhar je znana po tem, da je pomagala reševati socialne stiske tisočim slovenskim delavcem v podjetjih, ki so zabredla v težave. Upajmo, da bo tudi nova ministrica imela posluh zanje.

Rina Klinar, nova ministrico za delo, družino in socialne zadeve, je bila dozdaj predsednica izvršnega sveta občine Jesenice.

Rojena je bila 20. decembra 1952 na Jesenicah, je mati dveh hčera, po izobrazbi diplomirana sociologinja.

Je članica Združene liste socialnih demokratov in podpredsednica ZLSD Jesenice.

Bila je edina ženska predstavnica med predsedniki izvršnih svetov v Sloveniji. Vseskozi je delovala na področju javnega. Diplomirala je iz sociologije družine in se takoj po diplomi kot novinarka zaposlila na radiu Jesenice, kjer je nekaj časa opravljala tudi naloge v.d. direktorice. V ta čas sodi tudi njena vključitev v politiko, saj se je leta 1976 vključila v takratno Zvezo komunistov Slovenije. V letih 1983 do 1989 je bila zaposlena v skupni strokovni službi SIS občine Jesenice, leta 1990 je bila izvoljena za predsednico izvršnega sveta občine Jesenice (na volitvah je dobila drugo največje število individualnih glasov volivcev v občini). V letih 1982 do 1986 je bila presednica zbora krajevnih skupnosti Jesenice, v letih 1989 do 1990 delegatka v republiški skupščini.

Delovna področja, na katerih je delovala, so: obveščanje javnosti, analiziranje socialno-ekonomskih razmer, migracije, kadrovska problematika, družbene dejavnosti, stanovanjsko-komunalno gospodarstvo. Nazadnje se je ukvarjala predvsem z razreševanjem gospodarskih in drugih problemov v občini. Zanimalo jo je področje državne uprave, zlasti notranjih zadev in obrambe ter zaposlovanja.

V svojem dolgoletnem delovanju je posebej ponosna na to, da so na njeno pobudo leta 1988 v občini Jesenice začeli analizirati socialno-ekonomske razmere ter že tedaj opozorili na problematiko presežnih delavcev ter na ukrepe, ki so za ublažitev razmer nujni. Tedanja predvidevanja so se, pravi, izkazala za točna, četudi takrat »odgovorni ljudje opozoril niso resno jemali«. Leta 1989 je sodelovala na zasedanju republiške skupščine, ko so sprejemali ustavne amandmaje, ki so pomenili tudi »formalno mirnejši prehod v nove razmere«. Bila je članica slovenske delegacije na znamenitem zadnjem partijskem kongresu v Beogradu, ki so ga predčasno zapustili. Je ena od podpisnic dogovora o umiku JA in zvezne policije leta 1991 iz jeseniške občine. Ti so se brez orožja umaknili in vojna se je za občane končala brez žrtev.

Svojo zadnjo funkcijo je opravljala v verjetno najtežjih časih občine Jesenice. Kriza jeklarstva, prevladujoče panoge, je prinesla vrsto težko rešljivih problemov, vendar jim je s skupnimi napori vseeno uspelo obvladati hude napetosti zadnjih treh let (odpadki, vojna, begunci, težave v železarni, brezposelnost) in poiskati vsaj nekaj začasnih rešitev. Je pa, pravi, razočarana nad premajhnim posluhom države za skupno reševanje perečih problemov.

Priložnost, da z znanjem sooblikuješ današnji in jutrišnji dan, je izziv, ki ga poizkuša živeti skupaj z drugimi. Motiv njenega delovanja in prizadevanj je predvsem želja, da bi se čimprej izkopali iz gospodarskih in socialnih težav, v katerih sta sedaj država in občina. Tako kot pri vsem svojem delovanju tudi v političnem življenju zastopa stališče, da je probleme treba reševati skupno, v sodelovanju z drugimi. Ponosna je predvsem na to, da je bila ena tistih, ki so znotraj stranke uspeli z reformami, da je znala ustvarjalno in kritično povedati kako naprej, čeprav taka pozicija ni bila vedno lahka.

BEGUNCI MENJAJO STREHO

Ta mesec bo Urad za priseljevanje in begunce začel postopno zapirati zbirni center na Roški v Ljubljani. Tamkajšnje objekte bodo 1. septembra letos začeli prenavljati v srednješolski center. Potreba po izgradnji srednjih šol v Ljubljani ni od včeraj, ravno tako ne zamisel o gradnji šol na tej lokaciji. Začasne begunce, ki so sedaj nastanjeni na Roški, bodo preselili v druge zbirne centre po Sloveniji, ostareli in bolni pa bodo ostali v Ljubljani.

Različne dejavnosti, zdravstvena služba, osnovna šola in šola tujih jezikov, še naprej ostajajo na tej lokaciji.

V Sloveniji je po zadnjih podatkih registriranih okrog 30.000 začasnih beguncev. Več tisoč začasnih beguncev je iz različnih vzrokov neregistriranih in tako neupravičenih do različnih oblik pomoči, zlasti zdravstvenega varstva. Število se dnevno spreminja, kar je povezano z odhodi začasnih beguncev v tujino in združevanjem družin. Začasni begunci iz BiH so nastanjeni v vseh občinah Republike Slovenije. Največ jih je v Ljubljani (približno 7400), sledi občina Maribor (2500), Celje (1250), Jesenice (1100), Velenje (1300), Postojna (900), Škofja Loka (800). Med začasnimi begunci je kar 12.200 otrok do 18. leta starosti, od tega okrog 3520 do 7. leta starosti. Po narodnostni strukturi prevladujejo Muslimani (77 odstotkov), sledijo Hrvati (26 odstotkov), drugi (5 odstotkov), Srbi (2 odstotka).

Število beguncev, ki bivajo v zbirnih centrih, se ne zmanjšuje. Trenutno živi v 28 zbirnih centrih okrog 9200 začasnih beguncev, preostali pa so nastanjeni pri družinah gostiteljicah. Za namestitev v zbirne centre se zaradi naraščajočih socialnih in finančnih težav vedno bolj zanimajo začasni begunci, ki živijo pri družinah gostiteljicah ali kot podnajemniki. Urad si prizadeva pomagati najbolj ogroženim, še posebej pa ostarelim, bolnim in materam z otroki.

V teh dneh se Sloveniji zapirajo vrata osnovnih šol za začasne begunce iz Bosne in Hercegovine, v katerih končuje pouk okoli 5000 otrok. Med temi jih je okrog 500 končalo obvezno osnovnošolsko izobraževanje. Vprašanje je, koliko se jih bo uspelo vpisati v prenapolnjene slovenske srednje šole.

Ministrstvo za šolstvo in šport v sodelovanju z visokim komisariatom za begunce pri OZN in Zvezo ljudskih univerz Slovenije pripravlja poletno šolo za mlade od 15. do 19. leta starosti z naslovom »Spoznavanje slovenske kulture«. Poletna šola bo potekala v mesecu juliju in avgustu, in sicer v učilnicah zbirnih centrov za začasne begunce iz Bosne in Hercegovine. V občinah, kjer zbirnih centrov ni in je število mladih te starosti dovolj veliko, pa bo poletna šola v učilnicah ljudskih univerz.

V poletnih mesecih bo veliko otrok odpotovalo na počitnice v tujino, predvsem v Italijo, Španijo, Francijo, Belgijo, Veliko Britanijo in Nemčijo. Okrog 560 otrok od 12. do 18. leta starosti pa se bo udeležilo taborjenja pod pokroviteljstvom Taborniškega roda »Črni mrav« v Zabičah pri Ilirski Bistrici. Stroške za poletne počitnice otrok krijejo gostitelji – donatorji iz posameznih držav, taborjenje otrok v Sloveniji pa Fondacija Soros in visoki komisariat za begunce.

V zbirnih centrih za začasne begunce potekajo številne dejavnosti. Izvajalci so prostovoljci, domača in tuja človekoljubna in kulturna društva ter centri za socialno delo. Organizirajo in vodijo gledališke predstave, vrtce, tečaje šivanja, pletenja, ročnih del, jezikovne tečaje, mizarske delavnice, frizerske salone, skupine za samopomoč, letovanja otrok v tujini in še marsikaj drugega.

Urad za priseljevanje in begunce si prizadeva pridobiti čimveč sredstev za pokrivanje stroškov za oskrbo začasnih beguncev predvsem iz sredstev tujih donatorjev. V ta namen je Slovenija sklenila več mnogostranskih in dvostranskih sporazumov. Trenutno potekajo v Sloveniji štirje projekti, ki jih komisija Evropske unije organizira z nevladnimi organizacijami iz Italije, Nemčije, Belgije in z Mednarodno zvezo Rdečega križa za pomoč začasnim beguncem.

Povzela M. F.

STATVE ŽIVLJENJA

KRIČEČ PRIMER

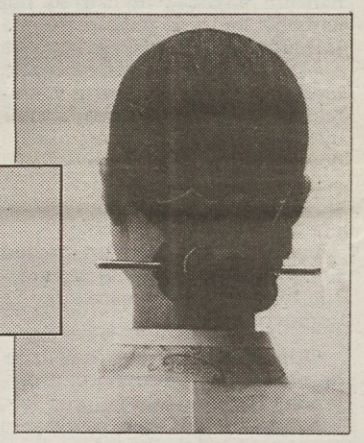

Doma je bilo osem otrok. Življenjske sape so otroke kot drevesne plodove odnesle stran od doma. Starša živita sama na majhni kmetiji. Tam je rastla. Tam so še pašniki, polja, drevesa, ki se spomladi odenejo v bele cvetove, tam še zorijo najslajše rdeče češnje. Vrača se na obisk, ko utegne, ko zmore.

Starši niso imeli dovolj časa za otroke. Silva je kar sama in naenkrat zrastla v dekle. Slabotno, a v dekle vendarle. Nič ji niso povedali o življenju, nič je niso poučili, nič opozorili. Čudno je, da si mlad človek tako želi poleteti iz domačega gnezda, kjer ga vse utesnjuje, želi si leteti, leteti, občutiti svobodo, vse imeti, vse užiti. Mikalo jo je mesto, takoj po končani osnovni šoli je odšla od doma. S 15 leti se je zaposlila, neznansko si je želela imeti svoj denar.

V prvi tovarni je bilo delo za suhljato dekle pretežko, a si je našla drugo. Na statvah. Tkala je iz dneva v dan, iz noči v noč. Delo v treh izmenah. Nastajalo je blago, za vse potrebe, za različne ljudi. Pestro kot življenje.

Zaljubila se je. In na statvah življenja sta ženska in moški stkala novi življenji. Sinova. Delo, družina, delo. Enolično in utrujajoče kot ropotanje strojev v tovarni, je teklo tudi življenje. Skrb za osnovni standard, za obleko, za kos pohištva, za čevlje. Toliko je stvari, ki si jih mlad človek želi. Pa nasmehi otrok in ročice, ki so mamo vabile k igri in smehu.

Potem je treščilo. Mož pije. Dolgo ni priznala, ne sebi ne drugim. Iskala je vzroke, jemala krivdo nase, skušala ugotoviti, na kateri toči se je nit pretrgala, obupano je skušala povezati scefrane odnose. Pa ni šlo. Zmanjkalo ji je moči in volje. Mladostne sanje, ki jih je sanjala pod domačo češnjo, so se razblinile. Pod udarci, v krikih ranjene duše, v solzah in strahu v očeh je umirala ljubezen. Prosila je za pomoč. Dosegla, da je šel mož na zdravljenje. Trdno se je odločila, da mu bo pomagala, da mu bo stala ob strani. Zaradi sebe, zaradi otrok, zaradi moža, zaradi ljubezni je bilo vredno poskusiti. Poleg dela in vsakodnevnih skrbi je hodila še v bolnišnico, sodelovala, opravila izpit, ki je potreben. Vse je storila. Vse.

Ni uspelo. Po nekaj obupnih poskusih je v njej dozorela odločitev, da tako ne more več živeti. Uničevalo jo je, ji jemalo zadnje atome moči. Ločitev. Tri leta je tega. To je bil čas novih, težkih preizkušenj. Nagajanje, vzemirjanje, hujskanje otrok, vse hudo in grdo.

In gledam jo. Letos je dopolnila trideset let. Utrujena je, zamorjena, nervozna. Petnajst let dela. Še vedno dela na statvah, v treh izmenah. Kadar je v službi, sta otroka sama doma. Nikogar nima, da bi ji pomagal. Sosede včasih poprosi, naj bodo pozorni, če bi se kaj nepredvidenega godilo.

Otroka navaja na samostojnost, sama si znata pogreti hrano, odrezati kruh, a kaj ko sta razigrana, nagajiva, spreta se za kako malenkost, stepeta.

Groba so bila ta leta z njo. Brez posledic se ni pretolkla skozi.

Živci ji večkrat popustijo. Vsa se trese, tako da ni sposobna delati.

Pa čuti, da mora delati, sicer bo plača še manjša in bo problemov kako preživeti še več. Dobiva otroški dodatek, preživnina ni iztožljiva, ker oče otrok ne dela.

Sama je za vse. Poskusim jo ohrabriti, naj na tej samotni poti od zibelke do groba, ki se imenuje življenje, vztraja. Dopovedujem ji, da ženske zmoremo same. Nekatera spoznanja je drago, predrago plačala. Živi, ker živi, ker čuti nagonsko skrb za otroke. Kako različne so vloge roditeljev!

V razsutih družinah očetje velikokrat opustijo vso skrb za otroke ali pa mislijo, da z minimalno preživnino, z denarjem torej, storijo vse za otroke.

Veliko preizkušenj jo še čaka.

Želim, da bi zmogla. In nekoč se statev ustavi.

Marija Eraković

VIŠJI CENZUS ZA ŠTIPENDIJE

Državni zbor je na zadnjem zasedanju po hitrem postopku sprejel spremembe zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, s katerimi bodo dvignili cenzus zajamčenih plač pri dodeljevanju štipendij. Iz dohodkov, ki vplivajo na pridobitev nekaterih pravic do denarne pomoči, so v zakonu izločili starševski dodatek, delodajalcu, ki zaposli iskalca prve zaposlitve ali osebo, ki je že dlje časa prijavljena na zavodu za zaposlovanje, pa bodo poleg dosedanjih stroškov plačila za obdobje enega leta povrnili tudi prispevek za porodniško varstvo.

Najpomembnejše so spremembe cenzusa pri dodeljevanju štipendij. Zaradi neugodnih gospodarskih gibanj v državi se je namreč število kadrovskih štipendij občutno skrčilo, povečal pa se je pomen republiških štipendij. Zakon določa pravico do republiške štipendije po materialni ogroženosti šolajočega se, dohodku na družinskega člana glede na zajamčeno plačo. Cenzus so dvignili zato, da bi ohranili dosedanji obseg upravičencev. Po ocenah Republiškega zavoda za zaposlovanje bi bil izpad pri novih prosilcih 60-odstoten, poleg tega pa bi morala več kot tretjina dosedanjih upravičencev štipendijo vrniti.

Pravico do republiške štipendije lahko uveljavijo tisti dijaki in študenti, ki se šolajo v kraju stalnega bivališča in katerih dohodek na družinskega člana v drugem trimesečju tekočega leta ne presega 100 odstotkov zajamčene plače (prej 80 odstotkov) ali 26.500 tolarjev, cenzus 130 odstotkov (prej 110 odstotkov) oziroma 34.450 tolarjev pa velja za tiste dijake in študente, ki se šolajo v kraju izven stalnega bivališča.

Lani je bilo v Sloveniji 62.000 prosilcev republiških štipendij, pravico do štipendije pa je pridobilo le 55.000 študentov in dijakov. Okrog 5.500 dijakov prejema Zoisove štipendije za nadarjene. Do jeseni naj bi preverili smiselnost dohodkovnega cenzusa za pridobitev pravice do štipendije za nadarjene otroke.

M. F.

DELODAJALEC NE MARA ŽENSK

V zadnjem času lahko v časopisih prebiramo »jokanje« in »stokanje« direktorjev, ki ob 130.000 brezposelnih ne morejo dobiti delavcev za »svojo« tovarno. Navadnemu bralcu, ki ne pozna ozadja, se zadeva zdi najmanj čudna in marsikdo je pripravljen pritrditi politikom demagogom, ki bi zaradi tega takoj močno oklestili ali celo ukinili nadomestila za brezposelne na zavodu za zaposlovanje. **Direktorji v svojem pritoževanju nič ne povejo, da v glavnem ne dobijo delavcev za težka fizična, umazana in včasih tudi zdravju škodljiva delovna mesta, ki so pa po vrsti vsa slabo plačana (pod kolektivno pogodbo), v podjetjih, ki ne slovijo po uspešnosti.** Poleg tega v podjetju nemalokrat nastavijo vrsto drugih »barier«, ki jih brezposelni ne more preskočiti. Kako »bariere« podjetja nastavljajo, vam bom skušal prikazati na primeru, ki se je zgodil na **Gorenjskem zavodu za zaposlovanje,** podobno pa se dogaja tudi drugod po Sloveniji.

Na Gorenjskem je približno 18.000 brezposelnih. Direktor neke kranjske tovarne je želel, da bi mu zavod za zaposlovanje priskrbel 10 delavcev določenega profila. V evidenci zavoda je bilo 50 oseb, ki so izpolnjevale prvi pogoj delodajalca, toda delodajalec je bil bolj zahteven in je postavil več pogojev. Tako je zaradi drugega pogoja s seznama možnih kandidatov **odpadlo 30 žensk. Delodajalec jih ne mara,** ker so z njimi same težave zaradi bolniške, porodniške in še kake odsotnosti, pa še nočno in nadurno delo je vprašljivo. Tako zmanjšano število potencialnih kandidatov (20) je sedaj prepolovil tretji pogoj in ta je bil, da **starejših od 35 let ne bodo zaposlovali.**

Ne glede na ostre izločilne kriterije so si na zavodu za zaposlovanje srečni meli roke, ker je deset brezposelenih izpolnjevalo vse tri postavljene pogoje, in nakazoval se je srečni konec.

Da pa hudič nikoli ne počiva, je potrdil telefonski klic direktorja prej omenjenega podjetja, ki je zaposlovalce na zavodu poučil, da bi v ponudbi delovne sile morali upoštevati še četrti pogoj, ki ga sicer niso zapisali, ker se jim je zdel samoumeven, in ta je **bližina delavčevega mesta prebivanja** do službe. Dodatnih stroškov s povračili stroškov prevoza si ne morejo in nočejo privoščiti. Tako se je seznam zmanjšal še za 7 iskalcev zaposlitve, ki niso bili iz Kranja in neposredne okolice. Kaj se je zgodilo s temi preostalimi kandidati, res ne vem. Ne bi pa bil presenečen, če bi slišal, da so katerega zavrnili zaradi neprimerne frizure ali česa še bolj banalnega.

Ne odrekam pravice podjetjem, da postavljajo interne kriterije pri izbiri novih delavcev, samo ti kriteriji bi morali biti postavljeni realistično.

Direktorji se zavedajo, da na trgu ne morejo dobiti »novega mercedesa za 5.000 DEM«, pa čeprav jih je na trgu dovolj in jih dilerji želijo prodati, ampak le rabljeno lado. Ne zavedajo pa se, da tudi super delavca ne bodo dobili za 20–30 tisočakov, pa čeprav je na trgu delovne sile 130.000 brezposelnih.

Jože Vuk

OBRATNA AMBULANTA

Piše: prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Ne skači na glavo

Na vhodu v Zdravstveni dom v Novi Gorici visi lepak z upodobljeno vrtnico z zlomljenim pecljem. Napis pojasnjuje dejanje, ki se lahko zgodi v trenutku in tragično konča: *»NE SKAČI V VODO, ČE NISI PREPRIČAN O NJENI GLOBINI. TRENUTEK, KI SPREMENI ŽIVLJENJE.«* Besedilo je jasno. Slika dovolj zgovorna. Navodilo še bolj. Pravzaprav bi lahko bil članek o skakanju na glavo kratek in bi imel samo dva stavka.

Ker vsi niso videli lepaka in njegovih dveh stavkov, bom danes tu pisal o skakanju na glavo in njegovih tragičnih posledicah. Pri tem se spomnim svarila prijatelja Staneta, internista, ki mi je pred časom resno odsvetoval skakanje v vodo. Ne samo na glavo, ampak nasploh! Sveto sem mu obljubil, da ne bom nikoli skakal v vodo!

Ko je bilo mojih obljub konec, je hotel vedeti, kako mu tako obljubljam. Razlog je bil enostaven: »Še nikoli nisem skakal v vodo.« Otrokoma sem se vedno izgovarjal, da ne skačem v vodo zaradi kratkovidnosti in nošenja očal! Priznati pa moram, da sploh ne znam skakati v vodo, tudi v mladih letih nisem.

Pa pustimo moja leta in navade in razmislimo raje o nevarnosti v vodi. V vodi – rekah, jezerih in tudi v morju preti mnogo nevarnosti. Med njimi so: plitva voda, skale in čeri. Vedno in ponovno svarimo, da si moramo, predno se podamo v vodo, natančno ogledati vodo oziroma breg. Pri morju moramo upoštevati plimo in oseko.

Pri reki pa moramo vedeti, da rečni tok lahko pripelje kako past v obliki vej ali pa celo debla. Vedeti moramo, da se to lahko zgodi tudi ob morju. Še posebej veljajo ta navodila za tiste, ki se pogumno poženejo v vodo s skokom na glavo.

Zelo zanimiv članek so zadnjič objavili v Republiki in se bomo z njihovimi bralci tudi mi vprašali: *Ali je voda dovolj bistra, da vidimo dno? Kakšno je videti dno? Kako globoka je voda? Ali so na dnu velike skale? Ali so pogoji primerni za skakanje?*

Kaj se pravzaprav zgodi pri skoku na glavo in udarcu z glavo ob dno, skalo ali kakšno vejo? Ob takem udarcu glave ob predmet se prelomi vratni del hrbtenice, ki ga sicer varujejo mišice in vezivo ob majhnih sklepih vratne hrbtenice. Kostni deli hrbtenice se zarijejo med živčne dele. Med hrbtenjačo in živce, ki izhajajo iz nje. Kako ostri so deli kosti, se lahko prepričamo vsak dan, če potipamo živalsko kost in smo si z njo že lahko poškodovali kožo. Kar primite počeno živalsko kost in boste kaj hitro ugotovili, da so njeni delci izredno ostri.

Če so prerezani živci ali celo hrbtenjača, so posledice zelo hude. Ob prerezani vratni hrbtenjači je posledica usodna – smrt. Čim nižje je poškodovana hrbtenjača, tem manjše so posledice. So pa še vedno tragične. Odpoved obeh rok in nog imenujemo tetraplegijo – okvaro vseh štirih okončin – še točneje ohromelost obeh rok in nog. Pri poškodbi ledvene hrbtenjače je posledica ohromelost obeh nog.

Kadar opazimo na invalidskem vozičku mladega človeka, ki ima ohromele vse štiri okončine, lahko največkrat sumimo na poškodbo vratne hrbtenice in hrbtenjače zaradi skoka v vodo na glavo. Zato velja vedno poučevati še zlasti mlade nadobudne plavalce in skakalce, da so skoki na glavo zelo nevarni. So sicer zelo lepi, vendar se moramo prepričati, kakšno je dno oziroma breg. Kakšen pa je pravilen skok, pa jih mora poučiti kdc drug, ki zna to pokazati teoretično in tudi praktično.

BEDA V SLIKI

Slika: Sašo Bernardi

Koliko sem danes zaslužil?

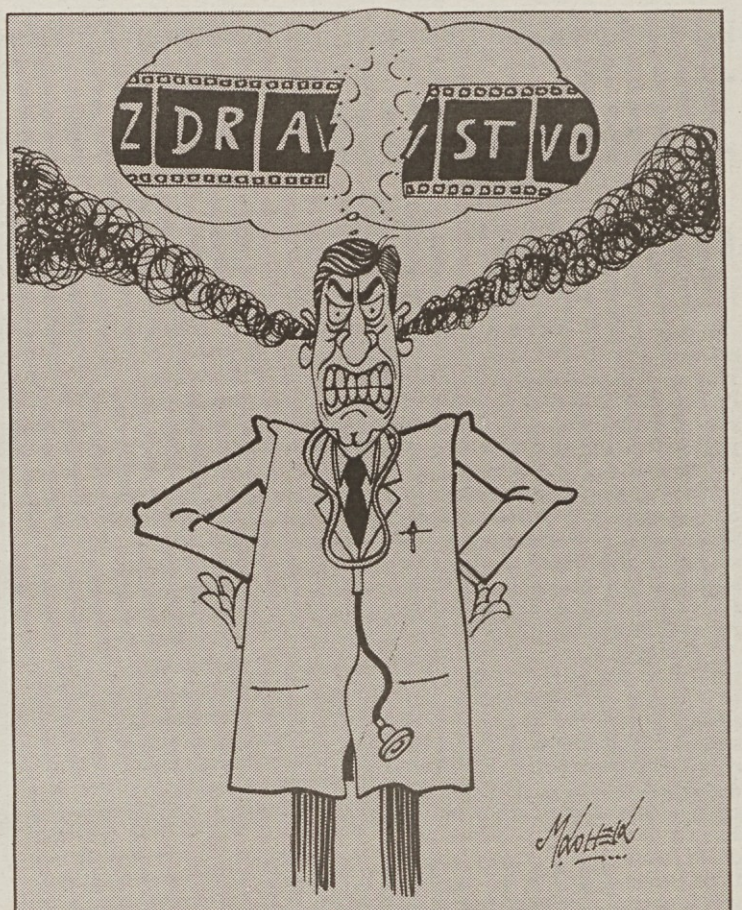

Vse daljše čakalne dobe

Klinični center Ljubljana zagotavlja zdravstveno varstvo za kakšnih 700.000 prebivalcev in pomeni skoraj tretjino vseh posteljnih zmogljivosti v Sloveniji. Tudi po številu zaposlenih predstavlja 32-odstotni delež vseh zaposlenih v zdravstvu. Posebnost Kliničnega centra je v primerjavi z drugimi bolnišnicami njegova vrhunskost, saj prek 52 odstotkov najzahtevnejših zdravstvenih storitev opravijo v tej osrednji zdravstveni ustanovi. Te storitve so tudi najdražje in ravno tu je jedro problema, ker je pritisk bolnikov vse večji, denarja pa premalo.

Že lani se je povečal delež zdravstvenih storitev za skoraj 17 odstotkov. Letos je na Klinični center še večji pritisk, toda dogovorjenega obsega zdravstvenih dejavnosti ne smejo povečati, ker jim zavarovalnica tega ne bi plačala. Življenje gre svojo pot. Povečujejo se pritiski za sprejem, tako za ambulantne preglede kot za bolnišnično zdravljenje.

Tako so v obdobju januar–april letos opravili 365.561 bolnišnično oskrbnih dni, kar je skoraj tri odstotke več kot v enakem obdobju lani. Povečali so izvajanje posebej zahtevnih storitev in dosegli že 33-odstotni predvideni obseg, saj so v tem času opravili dve presaditvi srca in osem presaditev ledvic.

In zapleti so tu. Čakalna doba se ob zahtevah po omejevanju sprejemov vse bolj podaljšuje, narašča nezadovoljstvo zdravstvenega osebja in bolnikov. Vse kaže, da je prišlo do razpada osnovne zdravstvene službe, ki ne opravlja več svojega dela tako kot prej.

Povečanje zahtev po sprejemih oziroma napotitvah na zdravljenje v Klinični center je tudi posledica dela zasebnih diagnostičnih centrov. Ti praviloma le ugotavljajo bolezensko stanje, na zdravljenje pa napotujejo v bolnišnične ustanove. Rešitev bi morali poiskati na ravni splošne prakse ali pa dovoliti povečanje obsega dejavnosti v Kliničnem centru. Zaradi težkih delovnih pogojev in slabih plač je letos zapustilo to osrednjo zdravstveno ustanovo 163 medicinskih sester. Za nameček pa je še deset zdravnikov odšlo v privatno prakso s kompletnimi ekipami in odneslo s sabo vse potrebne točke za posamezno dejavnost, tako da jih zdaj ne morejo nadomestiti z novimi zdravniki. Zmeda je popolna, saj ni potrebnih kadrovskih normativov, najlažje pa je ribariti v kalnem. In na škodo koga? Predvsem bolnikov, ki vedno potegnejo najkrajši konec.

M. F.

ROKOVNIK - PRIROČNIK '95

– lepši, zajetnejši in vsak hip koristen pri vašem delu

Cena 3.045 SIT.

Možnost napisa na ovitku.

V primeru **predplačila vam priznamo ceno 2.230 SIT.**

V ceni je vključen 5-odstotni prometni davek.

Vsebina:
- **koledarski del s planerjem**
- **zajetnejši blok za zapiske**
- **priročniški in informativni del s temeljnimi pravicami delavcev in sindikatov v:**
- zakonu o delovnem razmerju
- splošnih kolektivnih pogodbah
- zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju
- zakonu o zdravstvenem zavarovanju
- zakonu o soupravljanju

Povzetke zakonskih pravic so pripravili priznani strokovnjaki – sodelavci naše založbe.

Rokovnik bo izšel v oktobru. Cena v predplačilu velja do 31. avgusta.

Predsednik ZKO Slovenije Franček Rudolf o delovanju organizacije v novi lokalni samoupravi

Preko ljubiteljstva pelje pot do občutka za kulturo

Zakon o kulturni politiki, ki se prebija skozi državnozborsko proceduro in na njegovi osnovi nastajajoči nacionalni kulturni program bosta tudi za ljubiteljsko kulturno dejavnost, ki se združuje v okrilju Zveze kulturnih organizacij, pomenila nekaj novosti. Predvsem obljubljajo trdnejšo in zanesljivejšo gmotno osnovo ljubiteljske kulture, ki jo opredeljuje kot enakopraven sestavni del celotne nacionalne kulture. O nekaterih razsežnostih ljubiteljskega kulturnega delovanja in vlogi Zveze kulturnih organizacij Slovenije smo se pogovarjali s predsednikom te organizacije, pisateljem Frančkom Rudolfom.

Za začetek vprašanje, mar preoblikovanje mreže ZKO v državni sklad ne ogroža temeljnega poslanstva organizacije? Bo njen strokovni aparat namesto mentorske in izobraževalne vloge prevzel menedžersko?

– S stališča ljudi, ki so v organizaciji zaposleni po občinah, je to lepo, če kulturni minister poskrbi za njihovo varnost. Se pa sedanjemu predlogu, ki ga je minister Pelhan predstavil na našem nedavnem seminarju, pozna, da so razmišljanja zasidrana v času, ko smo res verjeli, da bomo imeli 360 občin. Gotovo bi povzročil specifične probleme, če bi bil naš človek v občini po novem vezan na šest občinskih uprav. Tudi sicer se mi je zdelo na našem seminarju najbolj bistveno predavanje mag. Staneta Vlaja o lokalni samoupravi in kulturi.

To je za ZKO gotovo pomembna tema.

– Imam občutek, da v Sloveniji nimamo jasne predstave, kaj zajema pojem mesta. Iz vse evropske zgodovine izhaja, da je mesto kraj, kjer se trži, tako s predmeti kot z idejami in znanjem. Gre za

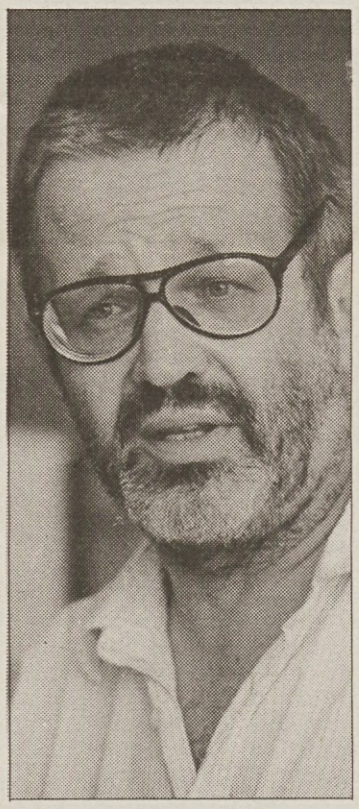

kraj, kjer je mogoče dobiti znanje iz vsega sveta. In če se še tako zavzemamo za policentrizem, se moramo vprašati tudi, kako je z našimi mesti. Je Ljubljana že mesto v smislu metropole? Če bi bila, potem bi morali tu srečati kreatorje visoke mode, pa vrhunske svetovne filmarje itd. Prepričan sem, da Slovenija ne potrebuje dveh univerz. Rabi jih šest, če že imamo državo Slovenijo. Potrebujemo šest filozofskih fakultet, kjer bodo predavali tudi bolgarščino in ruščino, na različne načine, da znanje ne bo enostransko.

Gre torej za nekakšen kozmopolitizem?

Poglejte, v moji mladosti je name vplivalo precej ljudi, sedem med njimi posebej močno. Med njimi jih je pet končalo univerzo v enem od evropskih centrov. To imam v mislih in kakorkoli obračam, k nam morajo prihajati ljudje z znanjem iz vsega sveta, pomembna je široka kulturna razgledanost in izobrazba.

Bi lahko tudi za ljubiteljsko dejavnost dejali, da potrebuje stik s svetom?

– Poglejte, pri nas vlada strahotno zanimanje za afriške plese. Naša plesna pedagoginja razmišlja, kje bi dobila šest črncev iz Afrike, da bi nam pomagali. Ista logika velja za druga področja, zborovsko petje, gledališko kulturo na primer, ki sta v ZKO zelo značilna. In če se vrnem k mestu, s katerim sem začel, zdi se mi, da bodo morali nastati popolni, celoviti mestni centri, kjer si bodo po lastnem okusu izbirali področja, ki jih posebej zanimajo, in pošiljali svoje ljudi na izobraževanje tja, kjer bodo za to dobili najboljše novo znanje.

Kot primer ste navedli Ljubljano, vendar gre najbrž za več takih mestnih centrov v Sloveniji?

– Gotovo, Slovenija je tudi kulturno skrajno raznolika in nemogoče je imeti enotno kulturo, dolgoročno tudi ne more obveljati logika, da je mogoče vse usmerjati iz enega centra. In kot je pomembna gmotna osnova za ljubiteljsko kulturno dejavnost, je enako pomembno, in pametno, da si vsak center kulturo financira po svoje.

Vendar je politika zelo zapletena in različna in utegne se zgoditi, da v določenem centru stranke ne bodo imele smisla in razumevanja za kulturo.

– Ob tem res moram povedati, da sem si sam skupaj s predsedstvom ZKO prizadeval, da bi se politične stranke v vsakem kraju ob kulturi združile. Ta mora biti skupna dejavnost vseh občanov. In povsod, kjer so začutili, da kultura lahko prispeva k ugledu in veljavi kraja, kultura uspeva. Druga značilnost – tudi zelo dragocena – je, da smo si prizadevali za popolno odprtost kulture. To je razvidno iz ljubiteljske gledališke dejavnosti, v ZKO je moč uveljaviti kakršnekoli težnje, nastaja množica plesnih skupin, ki so danes posebej zanimive; če ljudi grozno zanima lončarstvo, pripravljamo možnosti za to udejstvovanje. Število naših oblik in vsebin se rapidno veča. In naj povem, da sem vesel, ko vidim, da se ministrstvo za kulturo zaveda, da ravno preko ljubiteljstva pelje pot do občutka za kulturo v širšem smislu, do kulture za celotno populacijo, za njen prispevek h kvaliteti življenja.

Vrniva se k začetnemu vprašanju, bodo zaposleni v ZKO postali menedžerji?

– Pravijo, da gre za začasno rešitev, ki pa je učinkovita. Sploh imam občutek, da je treba stalno trošiti energijo, da aparat kulturne institucije ne zastane, naj gre za mrežo ZKO ali pa RTV, in da je ta energija večja kot pa obraten učinek – učinkovito delovanje teh institucij. Mislim, da je pomembno, da ministrstvo želi ohraniti mrežo ZKO, vendar pa sijaja, bogastva in raznolikosti ne bo mogel zagotoviti center. Tako, kot ljubitelji vsak na svojem področju predstavljajo glavno gonilno silo, tako bo tudi zavest o nujnosti in koristnosti, dobrem učinku kulture morala zrasti v vsakem posameznem kraju. ZKOS je mreža, komaj zadostna za povezavo, strokovni sodelavci pomenijo droben del, ki to vodi, profesionalcev je sorazmerno malo. Še marsikaj bi lahko razširili, naučili, če bi bilo mogoče, pametno vključiti vse, ki znajo in lahko pomagajo. Slovenci se v zadnjih letih želijo marsičesa naučiti, del se bo učil glasbe, del gledališča, igre, nastopanja na odru, govorništva, drugi drugih veščin iz umetniških področij. Del teh interesov se bo realiziral v bazi in dobro je, da obstoja mreža, ki ne deluje zgolj ekonomsko, ima možnosti povezovanja in deluje neprofitno. Navduši me, ko vidim, da nekdo sodeluje ne da bi pričakoval plačila. V tem primeru deluje ZKO kot neke vrste šola. Večino življenja sem delal kot svobodni umetnik, toda tudi profesionalni umetniki delamo tisto, kar je manj plačano ali pa sploh ne. Gre za uveljavitev, socializacijo. Mislim, da moramo izobraženstvo vključiti v kulturne procese, osvežujoče je, da ZKO omogoča, da se ljudje z znanjem pojavijo in ga posredujejo. Na ta način pomagamo ljudem, ki nimajo ambicij, da bodo poklicno delovali na področju kulture, ki deluje zaradi zadovoljstva, bodo pa morda lahko vplivali na pogoje za tiste, ki bodo to delali profesionalno.

Če vas prav razumemo, vidite v prizadevanjih kulturnega ministrstva možnost za tak razvoj ljubiteljske kulture?

Kulturnemu ministru želim vso srečo pri sprejemanju zakonov. Mislim pa, da bi v točki ZKO vlada morala najti mehanizem, ki bi povezoval prizadevanje več ministrstev – šolskega, kulturnega, zdravstvenega, zunanjega. Civilna družba na teh področjih bi namreč lahko veliko prispevala k prepletanju. Tudi vojska mora sodelovati pri snemanju dokumentarnih filmov, ta in policija morata imeti svojo godbo, vse te dejavnosti so tisto, kar bi Slovenijo najhitreje povezalo na ravni Evrope. Zdomci in zamejci so navadni ljudje. Tisti hip, ko bodo ti Slovenci videli v Sloveniji matico z najimenitnejšim znanjem, z najbolj vrhunsko kulturo, se bodo lažje uveljavljali in ohranjali, kot če jih bomo pitali z amatersko dejavnostjo. Bodočnost slovenske kulture je odvisna vitalno od kulturnih povezav Slovenije s svetom. In presenetljivo je, koliko takih povezav ZKO s svetom ima in koliko jih bi utegnilo biti v prihodnosti, če bomo imeli malo več denarja.

In zveza kulturnih organizacij bo imela pri tem po vaše še večjo vlogo?

– Z vključevanjem najrazličnejših strokovnjakov prav gotovo. Sicer pa, če bo lokalna samouprava sposobna razviti svoje upravne, politične in gospodarske centre, bo gotovo tam tudi kulturni center. Tam kjer se o tem ne bodo sposobni dogovoriti, bo kultura le naključna.

Igor Žitnik

Kaj bo z Urhom!?

Rojen sem v Celju tik knežjega gradu, na Grofiji, ki ji danes pravijo Muzejski trg, tam kjer so bile po uboju Urha Celjskega na beograjskem Kalemegdanu izrečene besede: »Danes grofje celjski in nikdar več!«

Ko mesto, v katerem živim (Ljubljana), slavi razkošno 850. obletnico in vsaj dveletnico nedelovanja demokratičnega parlamentarnega sistema z ognjemeti in številnimi kulturnimi prireditvami, mi ni lahko. Ljubljanska kultura je dobila po administrativnih poteh manj sredstev kot lani, samopašnost predstavnikov oblasti pa se tudi v imenu kulture in mesta prestolnice kar naprej povečuje.

Ob tej obletnici bo izginil ljubljanski Urh, kraj, kjer je moj sosed v pretepanju in mučenju izgubil sluh (za narodov blagor?), kraj, ki je sramota slovenske cerkvene oblasti, kraj, kjer so pregnani verni mladci s pomočjo kuratov pozabili na Evangelij. Lipo pri Orlah pa je treba nemudoma požagati, kot jambore Poti spominov. Drugače bo lipa postala simbol nečednega povezovanja z okupatorji in spomin na podobo Ljubljane v njenem najtežjem času.

Važno je saditi rožice in pravljati ognjemete ter pobirati dohodnino. Vse drugo je nič, ker ne služi v kute odeti misli, ki je vedno stremela – ne glede na pogoje – preživeti in ji pred petdesetimi leti tudi lasten narod ni bil mar. Odrekla se je Gorenjski, tako kot se je tako navdihnjena oblast še pred koroškim plebiscitomn tudi avstrijski Koroški in ustavila Maistra na njegovem zmagovalnem pohodu. Tu, doma, v Ljubljani in ne na položajih.

Ljubljanskega Urha bomo zrinili v razpadlo mežnarijo in poskrbeli, da bo čimprej izginil iz zavesti ljudi. In prihodnje leto bomo med obvestili, čestitkami poslušalcev in osmrtnicami po svoji volji ljudem sporočali, da je nekoč bil nacizem in z njim skupaj tudi naše slovensko narodno izdajstvo. Ta oblast me po tej poti ne bo imela dolgo za davkoplačevalca. Ne spodobi se!!!

Oče Urha Celjskega, Herman je postavil kartuzijo Pleterje, ki je v tistih najtežjih, za slovenstvo usodnih časih odigrala povsem drugo vlogo. Vedeli so, da morajo biti s svojimi ljudmi, pa čeprav predstojnik ni bil Slovenec. Dve podobi istega časa in našega današnjega ravnanja.

Milan Bratec

Slika: Saša Bernardi

Že 25. srečanje največje pevske družine

Na taboru slovenskih pevskih zborov v Šentvidu pri Stični je bilo spet živahno. Že tradicionalno se je tabor začel z večernim koncertom zamejskih in izseljenskih pevskih zborov, na katerem je poleg domačih pevcev iz Šentvida sodelovalo še osem zborov iz Hrvaške, Italije, Avstrije, Madžarske in Kanade. Nedeljski nastop je bil znova veličasten, morda ni potolkel doseženih rekordov po številu sodelujočih zborov in pevcev, gotovo pa je potrdil, da smo Slovenci res narod pevcev.

Šola v prihodnji lokalni samoupravi

Liliputansko ali evropsko?

Po vsem, kar je bilo že napisano o reformi občin in novi lokalni samoupravi, je spričo evforije zagovornikov tega projekta in demagoškega utemeljevanja ciljev te zamisli bržkone prav, da ta slovenski pojav osvetlimo s šolskim primerom, kdo bo kaj pridobil in kdo izgubil. Občine oziroma nove lokalne skupnosti se bodo lahko zvečine kar poslovile od vsakršnega vpliva in odločanja o svojih otroških vrtcih in osnovnih šolah. Kot da bi hoteli zavrteti kolo zgodovine vsaj za petdeset let nazaj. Vsemu navkljub. In da se ja ne bi zgledovali po tistih narodih, ki so znani po premišljenosti in racionalnosti. Nam skandinavske izkušnje nič ne pomenijo? To, kar počnejo pri naših najbližjih sosedih, je najbolj žlahtno tudi za nas, saj gre za pristno srednjeevropsko tradicijo, mar ne?

Drobljenje zdajšnjih nekaj več kot šestdesetih občin, ustanovitev več deset okrajev in vsaj deset pokrajin v državi, od katere so manjše le liliputanske državice, kot so Luksemburg, Andora, Liechtenstein ali Malta, bo slovenska posebnost pretirana organiziranosti. Tisti, ki se zavzemajo, da bi občani lahko v lokalni skupnosti sami odločali o vsem, kar je v njihovem interesu, so v bistvu največji zagovorniki centralizacije po načelu: deli in vladaj. Zakaj? Zato, ker zelo majhne občine – te bodo v večini med načrtovanimi 250 občinami – ne bodo mogle niti soodločati, kaj šele odločati o predšolski vzgoji in obveznem osnovnem šolanju, preprosto zato, ker ne bodo imele denarja.

Skandinavske države so znane po preudarnih in razumnih odločitvah v šolstvu, pa tudi po tem, da se po bruto domačem proizvodu na prebivalca uvrščajo med deset najbogatejših držav sveta. Bržkone ni naključje, da so s svojimi šolskimi sistemi, ki so nezamotani in racionalno organizirani, dosegli najvišjo stopnjo socialne pravičnosti v izobraževanju, saj so kar najbolj uresničili načelo enakih možnosti za šolanje (po sposobnostih) vseh državljanov, ne glede na socialni izvor.

Na Švedskem z osem in pol milijona prebivalcev je vsega 286 občin na površini, ki obsega ozemlje za dvaindvajset Slovenij! Občine med drugim skrbe za otroško varstvo in devetletno obvezno osnovno šolstvo. Lokalna uprava postaja čedalje pomembnejša. Občine in okrožja (grofije) financiranjo več kot sedemdeset odstotkov vseh izdatkov za redno delo in naložbe v javnem sektorju, za vse naloge imajo pa na voljo petino ustvarjenega domačega bruto proizvoda.

Na Norveškem z ozemljem šestnajstih Slovenij je zaradi gorate pokrajine, razprostranjenosti in redke naseljenosti 454 občin, torej kakih sto več, kot jih bo imela Slovenija. Občine odgovarjajo za obvezno izobraževanje, ki ga Norveška ni centralizirala, čeprav ima samo dvakrat več prebivalcev kot Slovenija. Šolstvo upravljajo občinski odbori za izobraževanje, proces decentralizacije odločanja pa se nadaljuje z namenom, da bi se lokalno samoupravljanje v šolstvu še povečalo. Najpomembnejše dejanje pa je prenos gmotnih sredstev za šolstvo, kulturo in zdravstvo z države na okrožja in občine.

Podobne težnje po decentralizaciji in večjem odločanju o šolstvu v lokalnih skupnostih se kažejo še na Finskem, Danskem, pa tudi drugje v razvitem svetu, na primer v Združenih državah Amerike.

Zagovorniki atomizacije lokalne samouprave in centralizacije odločanja o bistvenih interesih občanov pri nas bodo takšne primerjave najbrž zavrnili, češ da gre v Sloveniji za specifičnost države, ki se mora zgledovati in vztrajati pri srednjeevropskih izkušnjah, pa čeprav te že obdaja patina zgodovine.

Boris Lipužič

Svobodni Sindikati Slovenije

(Stran)pota privatizacijskega denarja

DRŽAVA SI POLNI NENASITNI VAMP

Te dni so poslanci državnega zbora končali prvo branje predloga zakona o uporabi sredstev, pridobljenih iz kupnine po lastninskem preoblikovanju podjetij. Kot je znano, gre po zakonu o lastninskem preoblikovanju podjetij ves denar iz privatizacije državi oziroma njenim skladom. Izjema je le metoda dokapitalizacije, ki pa jo bo spričo objektivnih okoliščin (pomanjkanje denarja) uporabila le peščica manjših podjetij. Kupnina iz tega naslova je v primerjavi z vsem denarjem, ki ga bo navrgla privatizacija, kaplja v morje. To pa pomeni, da bo s privatizacijo predvsem in največ zaslužila država. Kaj to pomeni?

Najprej predvsem to, da je zakonodajalec s takšno zakonsko ureditvijo lepo poskrbel za kontinuiteto Slovenije kot balkanske države v njenem srednjeveškem (turškem) pomenu. Kdor je namreč vsaj od daleč spoznal delovanje gospodarskega sistema v socialističnem samoupravljanju, je lahko že zdavnaj spoznal, da so bila podjetja v preteklosti podvržena najrazličnejšim mehanizmom vsesplošnega prelivanja akumulacije, kar je onemogočilo krepitev njihovih trajnih virov. Logično je tako tekel tudi sistem financiranja (nerealne obrestne mere in inflacija) podjetij. V takšnih okoliščinah podjetja niso mogla normalno funkcionirati, posledice česar so se kazale v številnih sanacijah, na čelu katerih je spet stala država. Kaj pa je v teh okoliščinah pomenila osamosvojitev Slovenije, s katero sta bila povezana izpad jugoslovanskega trga in destrukcija obstoječega gospodarskega in političnega sistema, si lahko samo mislimo. Podjetja je ta šok doletel popolnoma nepripravljena, kar se je brž pokazalo v številnih stečajih in 130.000-glavni armadi brezposelnih.

Izbrani so blizu boga

Privatizacija se je po vsem tem v ekonomskem pogledu kazala kot priložnost, ki bi jo bilo potrebno izraziti predvsem za normalno kapitalsko, lastninsko in upravljalsko strukturiranje. To pa predvsem pomeni, da bi zakonodajalec moral poskrbeti, da bi šla kupnina iz naslova privatizacije za dokapitalizacijo kronično podkapitaliziranih podjetij. Toda ne, država je v zakonu o lastninskem preoblikovanju podjetij sebi določila udobno vlogo nominalnega lastnika družbenega premoženja, kar hkrati pomeni, da bo večino kupnine pokasirala sama.

Poslanci, ki očitno niso doumeli »generičnega bistva« oškodovanja družbenega premoženja, se zdaj prerekajo o posameznih skladih, ki naj bi se napajali s takšnim ali drugačnim virom privatizacijskega denarja. **Tone Peršak,** poslanec DS, se na primer zavzema, da bi denar namenili za blažitev socialnih napetosti, ki jih prinaša privatizacija. Lepa in večjemu delu volilcev gotovo všečna misel, ki pa že na daleč diši na porabo, iz katere ni pričakovati ustvarjanja nove vrednosti. Resnici na ljubo je treba priznati, da je osnovni namen zakona o porabi privatizacijske kupnine vendarle v njenem vračanju v gospodarstvo, vendar o tem in o merilih spet odloča država oziroma zakonodajalec, ki že po definiciji ni primeren alokator kapitala. Takšno razmišljanje po svoje utemeljuje tudi poslanec SLS **Žarko Pregelj,** ki se zavzema za »pripravo zakona oziroma nacionalnega programa, s katerim bi presekali realsocialistično metodo, da dobi sredstva samo tisti, ki je dovolj blizu boga, torej vlade«. Toda takšnega zakona se preprosto ne da pripraviti, kajti izvirni greh je bil storjen že v samem zakonu o lastninskem preoblikovanju podjetij, ki je določil, da gre kupnina namesto podjetjem v državne sklade. Z drugimi besedami pa to pomeni, **da bo o merilih in o porabi tega denarja odločala predvsem vladajoča koalicija, kar nam zelo prepričljivo govori o temeljnem motivu koalicijskih partnerjev za vztrajanje v vladajoči koaliciji. Biti zraven, pomeni odločati o gospodarski krepitvi posameznih političnih opcij oziroma strank.**

Zdaj seveda je, kar je. Največje napake se tako in tako ne da več popraviti. Vsekakor pa se lahko naredijo nove, ki bodo imele prav tako hude posledice. Glede tega velja omeniti razhajanja v parlamentu, ki se nanašajo na zakon o denacionalizaciji oziroma zakona o slovenskem odškodninskem skladu. **Miran Potrč,** ZLSD, je nasprotoval, da bi se denar iz privatizacije namenjal tudi za odškodninski sklad oziroma temu, da bi nacionalizacijo izvajali tudi z odškodninami, ki bi se napajale iz lastninjenja. Iz česa torej? Na to vprašanje Potrč seveda ne odgovarja, je pa odgovor na dlani. Še zlasti, če imamo pred očmi vik in krik, ki ga upravičeno zganja tako imenovani konzorcij zavezancev iz zakona o denacionalizaciji. Država je z zakonom o lastninskem preoblikovanju podjetij sebi določila vlogo prodajalca, medtem ko je z zakonom o denacionalizaciji posledice le-te prevalila na podjetja, kar je čisti balkanizem. Posebej, če vemo, da nasilnega akta nacionalizacije niso izvajala podjetja, temveč pravna predhodnica sedanje slovenske države.

Torej bi bilo skladno z vsemi načeli civilizacijskega prava logično pričakovati, da bo zakonodajalec finančno kvantificiral posledice svojih zakonskih rešitev v zakonu o denacionalizaciji in jih tudi nosil, ne pa prelagal na pleča nič krivih podjetij in delavcev. Potrčevo stališče torej lahko jemljemo kot liberalistični cinizem par ekscellence, ki nima prav nič skupnega s programom in načelnimi stališči njegove stranke, denimo, socialdemokratske provinience. Popolnoma isto velja tudi za **Janeza Kopača,** LDS, in **Jožeta Leniča** iz iste stranke, ki poudarja temeljno filozofijo denacionalizacije, ki jo vidi v vračanju v naravi, če pa bi sklad dobil jamstvo države, bi vsak upravičenec izbral lažjo pot, torej vrednostni papir.

Izčrpavanje podjetij

Iz tega je moč ugotoviti, da so zakon o denacionalizaciji sprejeli popolni diletanti, nič kaj boljši pa niso poslanci sedanje vladajoče koalicije, ki se ne upajo predlagati spremembe k temu zakonu, temveč tuhtajo le o tem, kako bi ga izigrali oziroma o tem, kako bi njegova bremena v celoti naložili na ramena podjetjem in delavcem. Če imamo pri tem pred očmi še dejstvo, da je zakon o denacionalizaciji tudi v vsebinskem pogledu diletantsko pravno skropucalo (upravičenci po njem so samo pravni ne pa tudi ekonomski lastniki), kar je ekonomsko in matematično dokazal prof. Bajt, je jasno, da nove zakonske rešitve na stari (denacionalizacijski) podlagi pomenijo popolni pravni kaos.

Na koncu bi torej lahko rekli, da velja jemati parlamentarna razhajanja o zakonskih opredelitvah porabe denarja iz naslova privatizacijske kupnine kot lep primer prepiranja o oslovi senci. Ta sicer deloma lahko ublaži posledice izvirnega greha, ne more pa jih odpraviti, saj je na dlani, da se bodo medtem, ko bo oblast odločala o takšni ali drugačni (namenski) porabi privatizacijske kupnine, podjetja prav zaradi privatizacije samo še dodatno kapitalsko izčrpavala, kar je v svoji razpravi »Finančni vidiki privatizacije« strokovno dokazal prof. Ribnikar. Hvala lepa za takšno opredelitev tržnogospodarskega sistema.

Ivo Kuljaj

KORITO SPRAVILO KRŠČENE IN NEKRŠČENE SVINJE

Dve stvari sta, ki se bosta državljanom postsocialistične Slovenije v njenih prvih letih najgloblje zarisali v zgodovinski spomin: drastična nezaposlenost in pomanjkanje stanovanj. Natančneje: stanovanja sicer so, vendar navadni smrtniki praktično nimajo nobenih možnosti, posebej seveda finančnih, da bi se vanje tudi vselili. Zapomnili pa si bodo še eno stvar, in sicer to, da te (stanovanjske) stiske z njimi niso delili njihovi – po različnih ključih izvoljeni – oblastniki.

Se še spomnite razvpitih stanovanjskih afer v Ljubljani, Celju, Novem mestu itd. v enoumnih osemdesetih letih? Značilno zanje je bilo, da so tovariši s takšnimi ali drugačnimi mahinacijami prišli do »primernega« stanovanjskega standarda. In kako je danes, v novih in »demokratičnih« časih? Popolnoma enako oziroma še slabše. Enako v tem, da tudi za današnje oblastnike veljajo nenapisani stanovanjski privilegiji, slabše zato, ker so v socializmu z družbeno pomočjo prihajali do strehe nad glavo tudi običajni smrtniki, danes pa o tem lahko le sanjajo.

Po navedbah dnevnega in periodičnega tiska je stanovanjska komisija, ki jo vodi pravosodni minister (sic) Miha Kozinc brez veljavnega pravilnika, se pravi nezakonito, dodeljevala ugodna (R+3) in visoka posojila, s katerimi so si člani novopečene politične smetane uredili sebi »primeren« stanovanjski standard. Značilno pri tem je, da so se okoli stanovanjskega korita brez običajnih prepirov zbrale krščene in nekrščene »svinje«. Misleč verjetno pri tem, da se jim tokrat prav zaradi zglednega sožitja pri tem oblastniškem mlaskanju ne more zgoditi nič neprijetnega. In se jim verjetno do volitev tudi ne bo. Kaj pa potem?

Če je soditi po odzivu ljudi na referendum o novih občinah, potem že danes lahko rečemo, da so ljudje že spregledali igro novih, lačnih muh, ki so spodrinile prejšnje in site. Spet novih torej nima smisla voliti in jih na volitve tudi ne bo. Tisti pa, ki bodo prišli, bodo proti. Podobno kot so bili proti komunizmu in je zmagal Demos. In da ne bo pomote: Janez Janša je vrnil garsonjero, ki jo je uporabljal med opravljanjem svoje ministrske funkcije. Demagogija gor ali dol. Na volitvah se namreč zmaguje prav z njo!

Kuli

Dvorezne spominske plošče

Piše: Pavle Čelik

Po zmagi Demosa na volitvah se je organizirani desnici in vodstvu katoliške cerkve zelo mudilo s »spravno mašo« sredi kočevskih gozdov. Kmalu se je pokazalo, da od obljubljene sprave ostaja vse manj. Začutilo se je ozadje: šlo naj bi le za oblast in za očrnitev medvojnega nasprotnika.

Desno usmerjene organizacije so neprikrito začele politično obračunavati z osvobodilnim gibanjem, da bi nekdanje sodelavce okupatorja prikazali za prave Slovence in domoljube. Cerkev je vse bolj jasno poudarjala svoje zahteve po vrnitvi velikanskih zemljišč, ki dobesedno spominjajo na srednjeveški fevdalizem. Ni skrivala povezanosti s slovenskimi krščanskimi demokrati, kar je že dolga desetletja označeno kot klasični klerikalizem. Duhovniki so začeli blagoslavljati plošče na cerkvah ali na zidovih pokopališč, kjer so bile zapisane tako imenovane »Žrtve komunističnega nasilja«, kot sami pravijo, in podobno.

Na teh ploščah so vklesana imena vseh, ki so v določenem kraju umrli nasilne smrti v letih 1941–1945 ali celo kasneje. Tako oblikujejo nekakšno protiutež ali proticeloto s ploščami in spomeniki, kjer so že desetletja zapisana imena padlih partizanov, talcev in drugih žrtev fašistične in nacistične politike pri nas. Marsikdo reče, da je to vse lepo in prav, saj vsi mrtvi zaslužijo podobno spokojnost.

Zdi se mi, da ni povsem tako. Najnovejše spominske plošče lahko pomenijo še kaj drugega kot znamenje sprave in enakopravnega spomina na mrtve, ne glede na to, na kateri strani oboroženih spopadov so se razvrstile. Kaj lahko postanejo svojevrsten bumerang, ki bo udaril na tistega, ki ga je zavihtel. V nekaj pogledih.

Najprej so to lahko sorodniki oziroma svojci mrtvih z obeh vrst spomenikov. Ali se ne bo spet razplamtelo staro sovraštvo: aha, tisti tam na oni plošči so bili krivi za smrt našega... Že dosežena sprava v vaseh širom po Sloveniji se bo še bolj zamajala. Od tod ni dolga pot do ponovnih ideoloških in političnih delitev. Drugi pogled zadeva zanamce. Ti bodo prav z najnovejših plošč lahko prebrali, kdo je bil med okupacijo na kateri strani. Drugače rečeno, seznami narodnih izdajalcev sedaj postajajo javni in vsem dostopni. Tega javnega razgrinjanja si niso privoščili niti oblastniki iz obdobja enostrankarske vladavine. Tako utegnejo postati blagoslovljene spominske plošče svojevrstno opozorilo o narodnem izdajstvu. Kaj takega si postavljalci prav gotovo niso predstavljali.

Tako bo verjetno protikomunistična histerija nekaterih krogov na Slovenskem pripeljala do svojega absurda: od sprave ne bo ničesar in plošče z imeni »protikomunistov« se bodo spremenile v opozorilo o napačni odločitvi vpisanih oseb. Dialektika je pač neizprosna, čeprav bi se nekateri prizadeti ob tej besedici najraje prekrižali.

Slovenske investicije po novem

Cerkev sv. Martina v Moravčah

Nova knjiga

Avtor, magister sociologije in miličnik, je policiji bil in je še zapisan z dušo in telesom; bil je komandir policijske postaje, ravnatelj kadetske policijske šole, načelnik slovenske policije. V knjigi Policija, demonstracije, oblast opisuje svoja opažanja in ocene, kako je policija ravnala v minulih 30 letih, predvsem v Ljubljani, ob demonstracijah, zborovanjih, ustanavljanju strank, še posebej v prelomnih časih slovenske republike in države.

V tej knjigi riše portrete posameznikov, opisuje dogodke in njihova ozadja. Kot rdeča nit se v 30-letnem loku njegovega angažiranja v policiji nehote izpisuje zgodba o policistu, ki ne sme zbujati strahu, ampak mora biti tudi in predvsem človek.

Cena knjige je 2.600 SIT, 5-odstotni prometni davek je vključen v ceno.

Knjigo lahko naročite na naslov: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon: 061-321-255, 1310-033, faks 311-956.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) _____ izvod(ov) knjige POLICIJA, DEMONSTRACIJE, OBLAST.

Naročeno pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Ime in priimek podpisnika: _____

Naročeno dne: _____

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju

Žig _____ Podpis naročnika _____

V ZASEDI

Polajnarjevo korito

Ignac Polajnar, vodja poslanske skupine SKD, je živi dokaz popolne laičnosti slovenskih krščanskih demokratov v vladajoči koaliciji. Krščanski Ignac je z odobrenimi 100.000 DEM stanovanjskega posojila po privilegiranih pogojih (R+3 na 15 let) krepko prvi med »svinjami pri koritu«, ki so prav v njem zaznale osnovni smisel vztrajanja v vladajoči koaliciji. Kaj je v tem krščanskega in po čem se njegova stranka loči od drugih, bo seveda Ignac imel priložnost razložiti pred novimi volitvami. Že zdaj pa je jasno, da so klerikalci, liberalci in komunisti vsi res isti. Še zlasti pri plačah, avtomobilih, stanovanjih in drugih oblastniških privilegijih.

Kozinčeva kontinuiteta

Miha Kozinc, pravosodni minister, je dodeljeval (tudi sebi) stanovanjska posojila brez veljavnega stanovanjskega pravilnika. S tem pa je na najbolj prepričljiv način poskrbel za kontinuiteto »pravnosti« demokratične slovenske države z njeno nekdanjo enoumno predhodnico, ki je na stanovanjskem področju znala poskrbeti za »naše« oziroma svoje kadre. Žal »Kozinčeva« demokratična država ni poskrbela tudi za »de facto« stanovanjsko kontinuiteto, saj je znano, da je v nedemokratičnem socializmu prišel do strehe nad glavo domala vsak navadni smrtnik, danes pa to velja le za izbrance pri tem ali onem koritu. To pa je pravzaprav edina resnična definicija liberalne demokracije na Slovenskem, ki si jo velja zapomniti.

Petanova uzurpacija

Žarko Petan, generalni direktor RTV Slovenija, daje videz velikega humanista in pisatelja, ki da ga ob »kruti« direktorski usodi ne zanimajo strankarske barve. Toda načela so nekaj, resnični Petan pa povsem nekaj drugega. Slednji je pod kožo še kako (strankarsko) obarvan. Drugače si pač ne znamo razložiti dejstva, da si je Petan pri sklicu konstituivne seje sveta RTV vzel pravico odločati o tem, kdo so in kdo niso »pravi« predstavniki posameznih segmentov civilne družbe. A se je »veliki demokrat« uštel, ker je tako sklicani svet sklenil, da bo o njegovem (Petanovem) imenovanju odločal šele v popolni in zakonsko določeni sestavi na naslednji seji. In ko bo odločal, bi moral imeti pred očmi, da je že sama uzurpatorska poteza, ki si jo je dovolil Petan, dovolj velik razlog za njegovo takojšnjo odstavitev. Demokracija ni le hlinjenje (demokratičnih) načel, temveč predvsem spoštovanje procedure in formalno določenih pravil igre.

Kacinova letala

Jelko Kacin, obrambni minister, po pisanju revije Flight International kupuje zastarela in iz izraelske armade izločena bojna letala »kfir«. Ker mora vsaka država in njena armada pri svojem oboroževanju izhajati predvsem iz podmene, kdo in kakšen bi utegnil biti njen potencialni sovražnik, ni jasno, zakaj kupujemo letala, ki so zastarela in so jih Izraelci že izločili iz svojih bojnih letalskih formacij. Samo zaradi tega, da prebijemo led embarga, ali pač zato, da bo pri tem poslu nekdo pri nas mastno zaslužil. Vsekakor pa z njim ne rešujemo temeljnega cilja, kar pomeni, da našo armado vodijo diletanti. Še večji od njih pa utegnejo biti tisti, ki bodo temu poslu dali zeleno luč in zanj odprli državno blagajno.

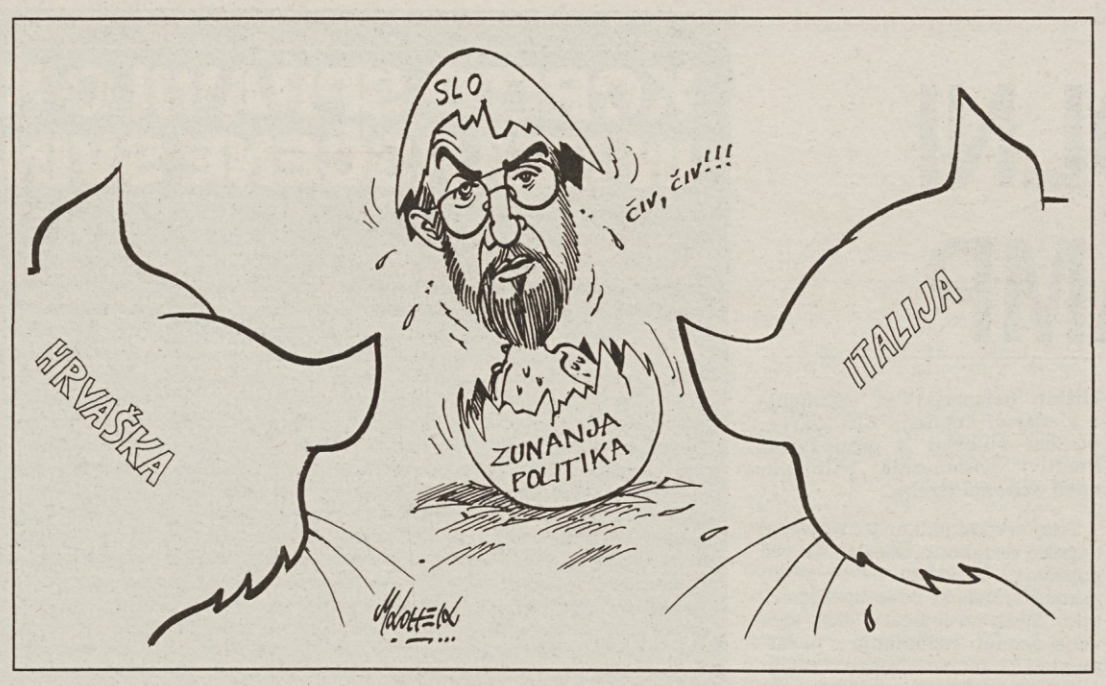

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

Vroč vikend

Bo letošnje poletje kaj hladnejše kot lani? Težko vprašanje, na katerega bi si tudi meteorologi želeli odgovor, toda vremenske napovedi za dlje kot deset dni vnaprej so le še ugibanje. Če morebiti prisegate na Herschlov vremenski ključ, naj vas opomnim, da že ob zdravi pameti ne zdrži kritike. Gospod Herschl je namreč vremenska dogajanja v zvezi z Luno (na čemer temelji njegov ključ) proučeval v Nemčiji, kjer se vremenski procesi le nekoliko drugače odvijajo kot v deželi »na sončni strani« Alp. Če pa gledate v nebo, bo Luna do pičice enaka v Frankfurtu in v Cerknici na primer. Kajti od Zemlje je le preveč oddaljena, da bi razločevala tako »kratke« razdalje na globusu. Če se ob polni luni spremeni vreme v Nemčiji, ni rečeno, da se bo tudi pri nas... To le v razmislek. Če vam Herschlov ključ pomaga, mu pač verjemite še naprej. In takih receptov je še več.

Čeprav so sončno vreme večkrat prekinile nevihte, je bilo v zadnjem času vreme razmeroma toplo in precej sončno. S ponedeljkom pa se bo vremenski režim spremenil. Območje visokega zračnega pritiska bo v nedeljo oslabelo. Zapihal bo jugozahodnik in v višinah bomo prišli pod vpliv hladnejšega zraka. Ob močnem zahodnem toku zraka v višinah se bodo frontalni valovi pomikali južneje, torej tudi čez naše kraje. Oblačnosti bo več, bolj vetrovno bo in nasploh spremenljivo vreme. Tudi na padavine lahko pomislite, pa ne le popoldanske nevihte. Skratka, popolnoma drugačni procesi, kot so te dni. Zato vam svetujem, da izkoristite soboto in nedeljo, ki bosta sicer vroča in tudi soparna dneva. Ampak suha.

Horoskop

Malce drugače

V evropski umetnosti zavzema flamsko slikarstvo zlasti 16. in 17. stoletja pomembno mesto. Eden najpomembnejših in najbolj znanih slikarjev tiste dobe je bil slikar Peter Paul Rubens (rojen 28. junija 1577), najpomembnejši predstavnik flamskega baroka. V njegovih delih vidimo velik barvni sijaj, izpričujejo pa polnost in čutnost ter veliko in skoraj neizčrpno kompozicijsko iznajdljivost. Tematsko se velik del slik navezuje na religiozno vsebino, deloma posega tudi nazaj v mitologijo, slika tudi krajine in portrete, tako na primer lastni portret skupaj s svojo prvo ženo ali pa portret njegove druge žene, portrete znanih in neznanih osebnosti svojega časa. Njegova najbolj znana slika je verjetno »Poslednja sodba«, nekatere druge znane so »Ugrabitev Levkipovih hčera«, Ildefonzov oltar«, »Postavljanje križa«. Njegovo delovanje vsekakor pomeni vrh flamskega slikarstva v njegovem najbolj bleščečem obdobju.

Rubens pa je predstavljal svojo domovino v svetu tudi na drugačne načine. Sprejet je bil med diplomate in v diplomatski službi dobil visoko in odgovorno mesto, kjer se je zelo izkazal. Tako je opravil uspešna diplomatska poslanstva po Španiji in v Angliji, ki so mu prinesle mnogo dodatnih časti med sonarodnjaki.

Nekoč je na nekem sprejemu na dvoru neki gospod, ki slavnega slikarja ni osebno poznal, povprašal soseda:

»Kdo pa je tisti gospod, ki se mu vsi tako spoštljivo klanjajo?«

»Slavni slikar Rubens,« se je glasil odgovor.

»Aha, že vem, to je tisti diplomat, ki za zabavo slika.«

»Malce drugače, to je tisti slikar, ki se za zabavo ukvarja s diplomacijo.«

Deni

Humoreska

Zdrav duh v zdravem telesu

– Zdav duh v zdravem telesu! smo slovesno pozdravili, ko smo stopili v bife Bližnja srečanja posebne sorte.

»Je z vašim zdravjem kaj narobe? nas je nekam zajedljivo vprašal Neposredni proizvajalec raznih strok, ki je kot navadno že tičal za šankom in pil svoje pivo in, o groza, kadil cigareto.

– Vi, vi, smo protestirali – kaj pa počnete?

»Nič!«

– Vi vendar kadite in ravno zdaj, ko je naš parlament sprejel zakon o prepovedi kajenja. Ali veste, da lahko pokličem policista...

»Ali je ta policist tisti ‚Zdrav duh v zdravem telesu'?«

– Nehajte se že sprenevedati. Saj sami dobro veste, da je prav včeraj parlament sklenil, da je prepovedano kaditi na javnih prostorih...

»In kaj je to javni prostor?«

– To je prostor, kjer se javno zbirajo ljudje.

»Javni prostor je torej v javni stavbi?«

– Tako je!

»Lahko bi torej bolj po domače rekli, da je javni prostor v javni hiši.«

– Naj bo po vaše!

»Ampak pri nas javnih hiš ni.«

– Tudi to je res.

»Potem tudi ni javnih prostorov.«

– Kaj pa recimo parki?

»To imate prav. In prav res se pri nas v parkih počnejo tiste nejavne stvari, ki se drugje počnejo v javnih hišah...«

– Torej pri nas javni prostori so, čeprav ni javnih hiš.

»Točno!«

– In zakaj vi kadite?

»Saj nisem v parku. Torej nisem na javnem prostoru.«

– Pa saj cigareta bolj škoduje v zaprtem prostoru kot na prostem. Če že ne kadilcu pa nam, ki ne kadimo.«

»Jaz ne morem pomagati, da imamo tako topoglave poslance. Ampak zakon je zakon. Skratka, ker pri nas javnih hiš ni, torej v stavbah ni javnih prostorov in so vsi javni prostori izven stavb na prostem. Zatorej se na prostem ne sme kaditi. To je naš zakon.«

– Ampak zdaj še eno osebno vprašanje: zakaj ste začeli kaditi, ko pa ste se cigaretam odpovedali že pred meseci?

»Zaradi novega zakona. Veste izkoristiti je treba možnost, ki jo zakon daje, da namreč lahko kadite na nejavnih prostorih. Boste še vi eno!?«

Bogo Sajovic

								DELAVSKA ENOTNOST	KOŠARKAR KOTNIK	VOJAŠKA ZVEZA	DETE	TOKOMER	NAGRADNA KRIŽANKA	VALENS VODUŠEK	SMUČAR BITTNER	NEKDANJI ŠPANSKI SREBRNIK	VISOKO GOROVJE V SIRIJI	KOS SUKANCA
								PREPIR KONFLIKT					TROPSKI KUŠČAR					
								PREČNI DROGOVI V KOZOLCU					SMUČARKA SCHNEIDER / SLOVENSKA NOVINARKA (MAJA)					
								INDUSTRIJ. MESTO V OHIU / THOMAS... EDISON						PLAVALEC BIONDI / SLOVENSKI PESNIK (MATEJ)				
																		MENIČNI UPNIK
AVTOR: BORUT LEVEC	KROGLASTA BAKTERIJA	HLADEN SEVERNI VETER V ITALIJANS. PRIMORJU	SLAB PESNIK	HERCEGOVEC	VEČJE MESTO V PREKMURJU	LOVRO KUHAR / IGRALEC SHARIF				POTAPLJAŠKI ZVON / IGRALKA MOORE						LOVRO TOMAN / DELUJOČI VULKAN NA ALJASKI		
ZAŠČITNA NAPRAVA NA STREHI											KRAJ PRI POREČU / KOTLINA V SREDNJI MAKEDONIJI				PERZIJSKI VLADAR / PEKOČINA			
ANTIČNA BOJNA LADJA									SESTAVINA SVETILNEGA PLINA / AVSTRIJSKI SMUČAR					DVOŽIVKA / PREPROSTO STRELNO OROŽJE				
PRILJUBLJENA POPEVKA (ŠPANSKO ŽENSKO IME)							ARABSKI PLEMENSKI POGLAVAR / VRSTA KOBILICE						TURŠKI MARŠAL (OMER PAŠA) / PLAVALNI SLOG					
PEVKA PRODNIK				DRSEČI STROJNI DEL / STRUP								REKA SKOZI KARLOVAC / SREDIŠČE FILIPINSKEGA OTOKA PANAY						
PROSTOR PRED VHODOM V POSLOPJE						GLAVNI ŠTEVNIK / PARTSKI VLADAR				SLOVENSKI PESNIK (JANI) / REŽISER DE PALMA					LJUDSTVO V INDOKINI / NEMŠKA LEKSIKOGRAF. ZALOŽBA			
TUNIZIJA			POSODA JAJČASTE OBLIKE / PTICA UJEDA					POLITIK KUN / NAJSLABŠA ŠOLSKA OCENA						NEMŠKI FILOZOF / GLAVNO MESTO GANE				
HRVATSKI PUBLICIST IN POLITIČNI DELAVEC																	PAS PRI KIMONU	SLOVENSKI ALPSKI SMUČAR (ROBERT)
MESTO V SEVERO-VZHODNI TURČIJI					ZIMSKO PREVOZNO SREDSTVO / DUŠKO IVANOVIĆ						PISATELJICA VAŠTE / REKA					OTON ŽUPANČIČ / MIRKO ŠUBIC		
VELIKO JEZERO V ZDA							FILOZOF MARX						KUBANSKI DRUŽABNI PLES					
HRIBOVJE V SEVERO-VZHODNI HRVATSKI							ANTIČNO IME REKE ANIENE						STARA RUSKA DOLŽINSKA MERA					

Nagradna križanka št. 27

Rešeno križanko nam pošljite do 4. julija 1994 na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana p.p. 479 na dopisnici ali v pismu s pripisom Nagradna križanka št. 27

Nagrade so 1.000, 700 in 500 tolarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 25

SKITI, STAR, KOMAR, TELO, ARENA, EREBUS, LINJ, ANAS, LŽ, JANJA KLASINC, ARTA, AKRA, AIR, STARK, AKIRA, ORNE, HALA, KARTUZIJA, ORANT, VLAK, EROT, LAN, EERO, APLANAT, ANALIST, OLSEN, RL, STRANKA, SPA, ANAA, TEKUT, TOLAR, BREJC, ILIR, SKRAK, URARNA, KANA, KARNI, KANAAN

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 25

1. Dragica Šket, Teharje 19, 63221 Teharje,
2. Miro Kastelic, Hladilniška pot 26B, 61260 Lj. Polje,
3. Vladka Berločnik, Cankarjeva 1/a, 63320 Velenje

Nagrade bomo poslali po pošti.

Križanko pripravil

SALOMONOV UGANKAR